

2. p. de obligat. iusticia. lib. 2. de matrimon. q. 15. nu. 6. Azor. p. 2. lib. 5. cap. 21. q. 2. §. Quares, Suar. de fide, disp. 9. sect. 3. De separatione quoad fidem, ita ut nunquam in Ecclesia catholica vera fides deficere possit, res etiam est indubitata, ut late probat Suar. in defensione fidei, lib. 1. cap. 34. per totum.

CAP. Satis perversum. VII.

S Y M M A R I V M.

1. Filij puniri possunt propter delicta parentum.
2. Ecclesia punit filios propter parentum delicta.
3. Filius non amittit dignitatem ecclesiasticam, quam habet, propter delictam patris.
4. Comendam revocare quando possit Pontifex.
5. Filij reorum lese maiestatis non amittunt beneficia, quae possident, nec in posterum possidenda.
6. Qui inscius beneficium adeptus est ex simonia patris, eo ipso iure privatus est.
7. An possint in bello interfici innocentes?
8. Iudex an possit damnare innocentem convictum, quem ex propria scientia novit innocentem?

I N textu, ibi, Satis perversum.

Non intelligas esse perversum filios puniri propter parentum delicta, seu ut verius dicam, puniri in filiis parentes. Cum Deus Exod. 34. nu. 7. dicatur. Reddeus iniquitatem patrum filiis, & nepotibus in tertiam, & quartam progeniem. Maxime cum filiorum poena plus afficiat parentes, & a crimine deterreat, ut optimè notarunt scribentes ad l. Quisquis, §. Filij, C. ad l. Iuliam maiest. Abb. in cap. Vergentis, nu. 3. de heretic. Menoch. de praesumpt. lib. 5. praesumpt. 33. nu. 8. & 12. & conf. 99. nu. 220, tom. 1. Neapolit. in Constit. C. cilia, verbo, ipsorum filij, vers. Credo, late Duenas regula 345. Roman. singulari 686. Costa in cap. Si pater, 2. p. verbo, Trebellianicas, nu. 7. Ambros. Vigna tract. de heretic. q. 20. nu. 208. D. Augustin. Psalm. 108. Tertul. lib. 2. adversus Marcionem. D. Chrysost. homil. 29. tom. 4. D. Gregor. relatus in cap. Ecclesia, 1. q. 4. §. Chrysostom. homil. 29. in Genes. tom. 1. Hieronim.

tom. 4. lib. 6. in cap. 18. Ezechiel. Cicero epistola. 12. ad Brutum in familiaribus. Sanchez tom. 1. Decalogi, lib. 2. cap. 27. num. 14. vers. Quarto probatur.

Imò Ecclesia in filiis delicta parentum punit, nam reddit irregulares filios hereticorum, fautorum, & defensorum, cap. 2. §. Heretici de hereticis, in 6. ut docent Navarr. in summa, cap. 27. nu. 206. Ledesiu. 2. p. 4. q. 26. art. 2. Simanch. de catholic. tit. 9. num. 14. Salzed. ad practic. Bernardi Diaz, cap. 22. nu. 22. Mayol. lib. 5. de irregularitate, cap. 46. num. 5. Philiarc. de officio sacerdot. tom. 1. p. 1. lib. 4. cap. 9. Vivald. Candelabr. sacrament. in penult. editione, 2. p. ubi de irregularitate num. 75. Emman. Rodrig. quest. regular. tom. 1. q. 24. art. 1. Henriq. lib. 14. de irregularit. cap. 5. nu. 4. Ayila de censur. p. 7. disp. 4. dub. 3. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 19. puncto 3. Suar. de censur. disp. 43. sect. 3. nu. 1. Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 28. nu. 6. quem omnino vide. Quidquid contradicant Tolet. in summa, cap. 25. num. 8. quem sequitur, & refert Sayr. in Thesaur. lib. 6. cap. 10. num. 40. Alias etiam poenas impositas ab Ecclesia reorum filijs citat Glossa cap. Vergentis, vers. Canonis, de heret. & in cap. Cum multa, 15. q. 8. quae, & alia in proposito deducit Castro de iusta heretic. punitione, lib. 2. cap. 2. Covar. variar. lib. 2. cap. 18. Simanch. de catholic. tit. 29. nu. 5.

Intelligendus igitur textus est. Primò de executione ordinis, quem filius habet, nam ob delictum patris, propter quod filij puniuntur, non incurrit suspensionem, & privationem talis ordinis, si ante delicti paterni sententiam ordinatus est; ita Mayol. lib. 5. de irregularit. cap. 46. nu. 6. Suar. de censur. disp. 43. sect. 3. nu. 2. in fine. Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 28. nu. 10. ubi meminit huius textus, & probat explicatione Glossae hinc. Secundò intelligitur textus de privatione beneficiorum obtentorum à filio, ante declarationem criminis paterni, quod in filiis etiam punitur, nam superveniens crimen non facit inhabilem ad beneficium iam obtentum, ex cap. 2. §. Heretici, de hereticis, in 6. & tradunt Glossa in Clement. 1. verbo, obtinenda, de penis, & ibi Paulus, & Zenzelinus, quos refert, & sequitur Cardinal. verbo, ipsius, nu. 3. q. 2. Imol. nu. 18. Bonifac. nu. 54. Anton. in cap. Vergentis, nu. 9. de heretic. & ibi Abb. nu. 4. Felin. nu. 3. vers. Nota casum. Matth. de Afflict. lib. 3. feudorum, tit. quae sunt regalia, §. Et bona, nu. 18. Villadiego de heretic. num. 141. Ausrer. decis. 120. ad Capellam Tolosan. additione 1. Montalvus l. 4. vers. Dignidad. tit. 26. p. 7. Covar. lib. 2. variar. cap. 8. nu. 1. Repertorium Inquisitorum, verbo, filij. Perez lib. 8. Ordinament. tit. 7. l. 1. Clatus lib. 5. recept. in practic. criminali verbo, heresis, nu. 16. Otalora de nobilit. p. 4. principali, cap. 9. nu. 9. Peña in Directorio Inquisit. 3. p. Comment. 163. vers. Ego verò. Simanch. de catholic. tit. 29. nu. 2. & in Enchirid. iudicium, tit. 69. nu. 9.

Decian. in pract. lib. 5. cap. 45. nu. 6. limit. 7. Hoieda de incompatibilitate benefic. p. 1. cap. penult. nu. 100. Menoch. conf. 805. nu. 33. & conf. 808. nu. 36. tom. 9. Salzed. ad pract. Bernardi, cap. 114. Quinimò Azeved. lib. 8. recopilat. tit. 3. l. 1. nu. 206. Paramus de origine Inquisit. lib. 3. q. 9. nu. 203. & seqq. Zechius in summa, tract. de fide, cap. 11. de heresi, post 12. hereticorum pœnam, vers. Ampliatur ut predicta. Villadiego Iunior. in foro iusgo, in prolog. 11. nu. 73. Petrus Ledesm. tom. 2. summ. tract. 1. cap. 6. post 17. conclusionem, difficult. 2. Lancellotus instit. iuris Canonici, lib. 4. tit. de heretic. §. Bona quoq̄, verbo. filijs, in fine. Sanches, qui superiores refert, & sequitur tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 28. nu. 28. Azor. tom. 1. lib. 8. cap. 13. post questionem 8. Suar. de censur. disp. 43. sect. 3. num. 2. in fine. Tolet. in summa, lib. 1. cap. 63. edit. ult. aliàs cap. 69. num. 4. editione Lugdunensi, anno 1604. Contra multos, quos reprobatur idem Sanch. d. lib. & capite, toto nu. 27. quorum aliquos refert, & sequitur Garcia de benefic. p. 11. cap. 10. nu. 77. Verum illorū fundamentis optimè satisfacit Sanches citatus, nu. 37. ubi illum vide, & limitationem, quam apponit nu. 29.

4 Ibi, Voluptatibus. Notat Menoch. 15. remedio recuperanda, nu. 43. & per illum docet, quod licet Pontifex possit ad libitum revocare commendam, & commendatarium spoliare, hoc debet intelligi cum commenda est ad incertum tempus, nam si ad certum, & ad vitam, tunc sine causa non aufertur, qui alios refert.

5 In Glossa, verbo, Satis, ibi, Sed quid. Ait Glossa filios reorum læsæ Maiestatis, non privari beneficijs ecclesiasticis obtentis, aut obtinendis ob crimen paternum; Glossam sequuntur Ioann. Andr. cap. Vergentis, nu. 5. de heretic. & ibi Calderin. quem refert, & sequitur Anania, ibi nu. 12. Cardinal. ibi, in fin. Abb. in cap. Cum laici, in fin. de iure patronat. Franch. in cap. Ut commissi, nu. 3. notabili 7. de heretic. in 6. & ibi Dominicus, §. Privandi. num. 7. Imol. in l. In insulam, 42. in fine, ff. solut. matrimon. & in l. Cum filius familias, num. 7. ff. de verborum obligationibus, Alex. Addit. ad Barr. in l. Quisquis, C. ad l. Iul. Maiest. Roman. singul. 693. Matth. de Afflict. lib. 9. feudor. tit. qua sunt regalia, §. Et bona, nu. 118. Angel. de maleficijs, verbo, & eius bona, vers. Quid si filius, nu. 27. & ibi Augustin. de Arimin. in Addit. vers. Tu autem. Turrecrem. in cap. Si quis, 6. q. 1. nu. 7. Gygas tract. de crimine læsæ maiest. lib. 3. tit. 1. tota questione 9. Ruinus conf. 17. nu. 4. vol. 5. Hyppol. in rubrica. ff. de fidei iussor. nu. 120. Repertorium Inquisit. verbo, filijs, vers. Nota quod si. Decis. Capelle Tolosan. 120. nu. 6. Roland. conf. 16. num. 15. vol. 4. Auffer. in addit. num. 1. Decianus in pract. crimin. lib. 7. cap. 41. nu. 11. & lib. 5. cap. 45. nu. 4. Centul. in addit. ad Farinac. decis. 62. part. 1. littera B.

ampliat. 1. Sanches tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 28. nu. 18. contra aliquos, quos ibi refert pro beneficijs in posterum obtinendis. Notabis insup, quod si filij ad ordines promoti sint ante parentis delictum; non privantur usu ordinum; cum idem ius acquisitum habeant, quo nemo absq̄ culpa sua privari potest; tradit Mayol. lib. 5. de irregularitate, cap. 47. nu. 6. Suar. 5. tom. de censur. disp. 43. sect. 3. nu. 2. in fine, qui multos refert; tradit noviter Sanch. in summ. Decalog. lib. 2. cap. 28. nu. 10.

In eadem Glossa, ibi, Pecunia patris. Docet Glossa filium, qui beneficium, adeptus est ob patris pecuniam, licet ipse filius id omnino ignoret, beneficium perdere, quia furtivum est; & allegat cap. 1. 1. q. 5. recte quidem, ut enim qui furtum facit, rem suam non facit, sic qui beneficium tali modo adeptus est, beneficij fructus suos non facit, & collatio omnino nulla est, cap. Ex insinuatione, de simonia, & cap. Nobis, eodem tit. ibi. Penitus reprobanda. Abb. in cap. penult. de electione, num. 2. & ibi Barbacia, Anania in d. cap. Nobis, de simonia, num. 2. & 3. Cosmas in pragmat. sanctionibus, tit. de election. cap. 1. Additio Capella Tolos. 439 nu. 3. Casadornus decis. 3. num. 3. de sequestrat. poss. Gom. in regula triennali, q. 12. vers. Et ista. Rota apud Farinac. decis. 9. num. 7. Vega in summ. 2. p. cap. 101. casu 33. Lestius de iust. & iure, lib. 2. cap. 35. nu. 142. Suar. eleganter tom. 1. de relig. tract. de simon. cap. 38. nu. 35. ubi alij. Garcia de benefic. p. 8. cap. 1. nu. 6. Contrarium, sed non ita probabiliter, sequuntur Felin. in cap. Insinuatam, de simonia. nu. 5. corras. 4. p. cap. 1. nu. 3. Navarr. in Manual. cap. 25. nu. 113. & conf. 37. nu. 3. & conf. 95. & 96. de simonia, Vgolin. tabul. 4. cap. 7. Covar. in regul. peccatum, 2. p. §. 8. nu. 8. quos optimè convincit Suar. ubi supra, quem vide. Vtrum taliter provisus ex hoc titulo colorato, gaudeat beneficio regulæ de triennali? Videbis quæ scribunt Gomes in regula de triennali, q. 12. Vgolin. d. tab. 4. cap. 6. §. 4. nu. 2. Lestius citatus, nu. 140. Rebus. de pacific. possess. num. 241. aliàs 198. Garcia supra, num. 15. qui omnes affirmant.

In eadem Glossa, ibi, Hoc tamen scias. Vbi ait, quod multoties quis privatur sine culpa, sed non sine causa, & ultra ibi allegata per Glossam, notant Doctores de parvulis occisis in expugnatione urbis hostilis, in bello iusto, quos quidem, licet interficere secundario, & indirectè, ut aiunt Victoria in relectione de iure belli, num. 37. Aragon. 2. 2. q. 64. art. 6. in fine. Bañes 2. 2. q. 40. art. 1. dub. 11. Valent. tom. 3. disp. 3. q. 16. punct. 3. Sayr. in clavi regia, lib. 7. cap. 12. num. 14. Lestius lib. 2. de iust. cap. 9. dub. 7. num. 37. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 7. q. 7. quia licet parvuli, & innocentes sine

sine culpa pereant, non pereunt sine causa, ut hostes scilicet debellantur, qui aliter debellari non possunt.

- 8 Idem ferè casus in innocente cognito evidenter, ut tali à iudice privata scientia, sed secundum allegata, & probata reo, & convicto, quem nulla ratione potest liberare, hunc enim ex sententia multorum damnare poterit, tam in criminalibus, quàm in civilibus, quia licet innocenter damnetur, non damnatur sine causa, idest bono communi, quod postulat ut secundum allegata, & probata, iudex sententiam ferat. Ita S. Thom. 2.2. q. 67. art. 2. & ibi Caiet. Bañes, Salon, Aragon. idem sentit Alex. de Ales p. 3. q. 34. membr. 1. art. 4. & q. 40. membr. 6. art. 2. §. 1. Henricus de Gandavo Quodlibet. 3. q. 25. Altifiodor. p. 3. summ. tit. in quibus sit obediendum. Rich. in 4. dist. 18. art. 3. q. 2. ad primum. S. Antonin. 3. p. tit. 9. cap. 2. §. 6. Ioann. Maior in 3. dist. 53. q. 4. Abulens. in cap. 23. Exod. q. 6. Sylv. verbo, iudex, 2. quest. 5. ubi dicit esse sententiam communem. Tabiena, verbo, iudicare, §. 5. Sot. lib. 5. de iustitia, q. 4. art. 2. Navarr. in Manual. cap. 25. nu. 9. & 10. & in cap. Si quis, de pœnit. dist. 7. nu. 129. Covar. lib. 1. variar. cap. 1. nu. 6. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 11. par. 2. Tolet. lib. 5. summa, cap. 6. nu. 11. & cap. 56. num. 3. & ibi Victorellus Additionator, Sayrus in elavi, lib. 12. cap. 8. nu. 13. Azor. tom. 3. lib. 3. cap. 2. quest. 10. in fine, apud quos, maximè apud Covar. videri possunt alij, quos referunt. Stant pro contraria opinione gravissimi Doctores ex iurisperitis, Martinus antiquus iuris Civilis interpret in l. Illicitas, §. Veritas, ff. de officio præsidis. Hugo in l. Prætor. ff. de iurisdictione omnium iudic. Immol. in l. à Divo Pio, ff. de regul. iuris. Calderin. Hostiens. Pannormitan. in cap. Pastoralis, de officio delegat. Abb. in cap. 1. de officio ordin. Ex Summistis Angel. verbo, iudicare, §. 7. Saa in sum. verbo, iudex. Ex Theologis Lyra in cap. 23. nu. 7. Exod. ibi. Infontem, & iustum. Adrian. Quodlibet. 6. art. 4. Petr. Navarr de restit. lib. 2. cap. 3. num. 161. Elegantissimè omnium Lessius lib. 2. de iust. cap. 29. dub. 10. à nu. 77. qui certè optimè distinguit inter civilia, & criminalia, à nu. 84. ubi nu. 45. bene reijcit, Covar. & num. 86. & seqq. contraria solvit; utranque opinionem tute amplecti potes.

CAP. Dominus noster. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Christus natus etiam ex gentilibus.
- 2 Multi in Christi genealogia adulteri.
- 3 Fidei opera adiungenda ad salutem.
- 4 Cur in christi genealogia specialiter nominati Phares, & Zaran.

- 5 Rahab an fuerit meretrix?
- 6 Hebrais an esset licitum ducere alienigenas?

IN textu, ibi, De alienigenis. Probatur ex duabus fœminis Rahab, & Ruth, hac Moabitide, illa Cananæa, & Iericuntina. De Rahab scribit sacer Historiographus Iosue 2. & Iosue 6. item Paulus ad Hebr. c. 11. De Ruth extat inter Canonicas integra historia, quæ Ruth inscribitur. Intellige has veram Dei religionem accepisse, & de gentium erroribus transisse ad Iudaismum; videbis Barradam tom. 1. concordia, lib. 5. cap. 3. ubi multa de his fœminis. Maldonatum in cap. 1. Matth. nu. 5. §. Sed alia hinc; & interpretes communiter ad dictum locum Matth. De mysterio autem alienigenarum in Christi servatoris genealogia lege, quæ scribunt. S. Ambros. in Comment. super Lucam, cap. 3. & lib. de Salom. cap. 5. D. Chrysostom. homil. 3. in Matth. & homil. 5. de pœnit. Theodoret. epistol. ad Hebr. cap. 11. Rupert. in lib. Iosue, cap. 12. D. Hieronym. Comment. in Zachariam, cap. 3. & lib. 2. contra Iovinianum, lib. 2. pag. 27. ubi explicat locum 1. Esdræ, cap. 10. pro ut refertur in cap. Iesus, dist. 50. Item & Origen. homil. 2. in Cantica, ubi de regina Sabba.

In textu, ibi, Adulterinis.

Hoc dicit propter Davidis adulterium, de quo lib. 1. Regum, cap. 11. Nam quod alij addunt Iudæ concubitus cum Thamar fuisse adulterinum; falluntur egregie cum, ex sacra Scriptura Genes. 38. num. 12. constet apertè mortuam iam fuisse suam uxorem Iudæ, eo tempore, quo ipse rem habuit cum nuru Thamar, quæ etiam vidua erat, nec ex illis verbis eodem cap. 38. nu. 11. Iudæ ad Thamar. Esto vidua in domo patris tui, donec crescat filius meus Sela, satis colligitur fuisse contracta sponsalia inter ipsam Thamar, & Sela, ut concubitus cum Iudæ videretur adulterinus, etiam in sententia eorum, qui volunt adulterium esse rem cum sponsata habere; quos refert, & reprobat Sanchez tom. 1. matrimon. lib. 1. disp. 2. nu. 2. ubi plures, alios refert pro contraria sententia, quam bene sequitur nu. 2. Cæterum de pœnitentia Davidis ob adulterium, videndus est S. Ambros. duplici apologia in David. præcipuè cap. 3. ubi pulchrè de eius mysterio. Hieronym. in Oseam, cap. 1. & 2.

In text. ibi, Operibus impleat.

Rectè, nam fides sine operibus mortua est. Iacob cap. 2. nu. 17. ubi multa ex Patribus adducit frater Balthasar Pæcz; videndi de hac re præter scribentes ad locum D. Iacobi, Origenes in 4. homil. lib. Cantorum, & homil. 10. in cap. 21. Matth. tom. 3.

tom. 3. S. Hieronym. Dialog. contra Luciferanos, & lib. 8. in cap. 26. Esaiæ, tom. 4. & lib. 1. in cap. 3. Abacuh ad illa verba Ficus enim non florebit; & cap. 2. Sophonia explicans illud. Hæc est civitas gloriosa, & lib. 2. in cap. 17. Proverb. tom. 7. ibi. Quid prodest habere divitias stulto, & in cap. 19. eiusdem libri, ibi. Pigredo immittit soporem, &c. S. Augustin. lib. 1. de doctrina christiana, cap. 37. tom. 3. & lib. cui titulus est, Enchiridion, ad Laurent. & lib. de fide & operibus, tom. 4. & lib. Octoginta trium questionum, & lib. 5. contra Faustum, ubi bene expendit illa verba Christi Domini Matth. 28. Bapuzantes eos, & docentes servare omnia, &c. & in Psalm. 101. ibi. Filij seruatorum habitabunt, &c. & Psalm. 127. ibi. Videbis filios filiorum tuorum, ubi egregie explicat locum Matth. 21. de ficulnea non habente ficus. S. Gregor. lib. 25. moral. cap. 10. in cap. 34. Iob. Adde quæ cum multis sæpe notat Maldonatus, præsertim in cap. 9. Matth. nu. 2. §. Colligunt ex hoc, & quatuor sequentibus, & Luc. cap. 7. nu. 50. ibi. Fides tua te salvam fecit, & Luc. cap. 7. num. 50. & Ioann. cap. 3. nu. 15. ibi. Vt omnis qui credit in ipsum. & cap. 6. nu. 29. ibi. Hoc est opus Dei, ut credatis in eum, & cap. 12. num. 42. & 43. §. 85. & cap. 14. num. 21. §. ibi. Qui habet mandata mea, & servat ea. Ad quæ loca videantur etiam sacri interpretes.

In textu, ibi, Phares, & Zaran.

4 Nati sunt hi ex damnato concubitu Iudæ, & Thamaris, Genes. 38. nu. 27. licet D. Chrysost. homil. 26. in Genes. conetur utrumq; à peccato excusare, sed frustra, cum vere peccaverint mortaliter ex S. Hieronym. in quest. Hebraic. & S. Augustin. contra Faustum, lib. 22. cap. 61. Ruperto citato à Barrada tom. 1. lib. 5. cap. 6. cuius illa sunt verba vere aurea. Omnis gloria gentis Iudæica, cuncta nobilitas populi eius, ex hoc flagitio profluxit, ut omne os obstruatur, & de meritis suis nemo gloriatur. Cæterum cur hi duo fratres ambo nominentur in Christi genealogia, leges apud S. Ambros. in Luc. S. Chrysostom. Theophilat. & Euthymium, in cap. 2. Matth. nu. 2. Barradam tom. 1. lib. 5. cap. 7. in fin. Maldonat. cap. 1. nu. 2. Matth.

5 In text. ibi, Inde postea Salmon.

De hoc Salmon dicitur 1. Paralipomen. 2. fuisse filium Naathson Principis filiorum Iudæ, cum egressi sunt de terra Ægypti; hunc duxisse sibi Rahab Cananeam, & Iericuntinam uxorem, ex eaq; genuisse Booz, constat ex cap. 1. Matth. nu. 5. quod occasionem aliquibus dedit dubitandi. An Rahab vere fuerit meretrix, ut de ea habetur Iosue 2. num. 1. & 2. & Iosue 6. nu. 11. Quis enim credat virum Principem Salmonem, meretricem uxorem accepisse? Non meretricem, sed cauponam, & hospitam fuisse, tenent nonnulli Hebræi ut Rabbi Salom, quem sequitur Lyra ductus ex varia significatione nomi-

nis Hebræi, Zonach, quod, & meretricem, & hospitam, sive cauponam significat, & ita vertit Pagninus Vatablus, Arias Montanus, meritoriam. Cæterum dicendū est verè fuisse meretricem. Sic enim appellatur à Paulo ad Hebr. 11. num. 3. Iacob cap. 2. nu. 25. qui ambo utuntur voce græca, qua usi sunt septuaginta interpretes meretricem, non cauponam significante. Lege quæ doctè scribit Maldonat. de hac quæstion. in cap. 1. Matth. Adde ultra ibi notata huius opinionis fuisse S. Clementem, epistol. ad Ephesios, Irinacum lib. 4. cap. 37. S. Hieronym. epistola ad Pamachium, quæ est præmium Prophetarum. Chrysostom. tom. 5. homil. 5. de penitentia, & homil. 3. in Matth. & homil. 40. ad populum, & oratione 40. quæ est in sanctum baptisma, & oratione 16. quæ est de pauperum amore. S. Augustin. in questionibus super Iosue, q. 2. Ambros. lib. 2. de virginibus, & lib. 8. in Luc. cap. 16. Barrad. tom. 1. lib. 5. cap. 8. Serarius in cap. 1. Iosue, doctè Ribera in epistola ad Hebr. cap. 11. nu. 3. ubi Iustinianus, & Cornelius de Cornelijs, qui plures referunt fr. Balthasar Paes in epistola Iacobi, cap. 2. nu. 25. Rationem dubitandi solvunt Barrad. & Maldonat. locis citatis.

6 Ex hoc Salmonis, & Rahab coniugio dubitant Doctores, utrum Hebræis liceret ducere alienigenas? Conclusio est affirmativa; si alienigenæ veram religionem prius amplecterentur, ut constat amplexatam esse Rahab, Iosue cap. 2. nu. 11. & Ruth cap. 2. nu. 16. de filia Pharaonis, probat Sotio Mayor statim citandus ex Psalm. 44. num. 11. Quia Exodi 34. nu. 16. solum idolatria redditur pro causa prohibitionis factæ Deuteronomio 7. nu. 3. Probatur factò Davidis 2. Reg. cap. 3. nu. 3. qui sine reprehensione duxit Maacham filiam Regis Gessur. Item factò Salomonis, qui duxit Pharaonis filiam, 3. Reg. cap. 3. nu. 1. & post hoc coniugium immediate dicitur nu. 3. Dilexit autem Salomon Dominum, &c. ut bene expendit Sotomayor in præfat. ad Cantic. Canticor. præfat. 2. quod est de tempore, & occasione, quam habuit Salomon scribendi Cantic. Cantic. ubi hanc opinionem multis probat, & §. Sed tamen obijcit; diluit obiectiōnem ex 3. Reg. cap. 11. Hanc sententiam etiam docet Barrad. d. tom. 1. lib. 5. cap. 8. ubi allegat Abulens. Maldonat. in Matth. cap. 1. nu. 5. §. Sed alia, & cōmuniter scribentes ad cap. 34. Exod. nu. 16. Deuteron. 7. nu. 3. & 23. nu. 17. Bellarmin. lib. 1. de matrim. cap. 23. An verò si ex fœminæ in idolatria perseverarent, valeret cum eis Iudæorū matrimonium, an omnino esset irritum? tradit Sanchez de matrimonio lib. 7. disp. 70. ubi num. 6. refert Authores tenentes esse irritum iure divino; numero vero septimo, refert cōtrarium sentientes, quos ipse ibi sequitur & bene; idem iudicat Rebellus de obligat. iustitia lib. 3. quæstione 9. num. 2.

CAP. Ismael. IX.

S V M M A R I V M.

- 1 Agar an vere fuerit uxor Abraham?
- 2 Ismaelis, & Isaac discordia, quid?
- 3 Ancillarum, & secundarum uxorum filij, quomodo dicebantur?

IN textu, ibi, Mater ancilla

I Agat. Ancillam Saræ appellari Agar constat ex multis sacrarum litterarum testimonijs, *Genes. cap. 16. nu. 1. & 8. & cap. 21. nu. 10. & cap. 25. nu. 12. Ad Galat. cap. 4. nu. 22. & 23. & 30.* Hanc verè fuisse Abraham uxorem, licet minus principalem, docent ex Patribus *S. Augustin. in lib. de bono coniugali, cap. 9. 13. 15. usq; ad 20. & lib. 1. quæst. super Genes. q. 90. & lib. 16. de civitate Dei, cap. 25. & 34. Clemens Alexand. Stromat. lib. 2. pagin. 457. Casar Baronius annal. tom. 1. pag. 74. Genebr. Chronic. lib. 1. pag. 43. & 55. Bellarmin. lib. 1. de matrimo, cap. 11. & lib. 2. de Concil. cap. 8. Anton. Augustin. Archiepiscopus Teracconensis, lib. 1. de emendatione Gratiani Dialogo 15. pag. 151. & 155. Sotomayor in Cantica Canticor. cap. 6. nu. 7. ibi. Sexaginta sunt reginae, & octoginta concubinae, &c. ubi pag. 1097. editionis primæ commode explicat Tertullianum lib. 1. ad uxorem, pag. 603. & lib. de exhortatione ad castitatem, pag. 650. & lib. de monogam. pagin. 665. item D. Ambros. de Abraham lib. 1. cap. 4. & D. Hieronym. ad Ageruntiam, de monog. tom. 1. pagin. 119. & lib. 1. contra Iovinianum, pag. 509. vide quæ scripsit Sanch. de coniugio multiplici Patriarcharum, & hominum legis veteris, lib. 7. de matrimonio, disp. 80. num. 12. & recurre ad cap. Christiano, 5. dist. 32. num. 1.*

2 In textu, ibi, Fraternalis discordia.

Pendet explicatio huius loci ex *cap. 21. num. 9. Genes. ibi. Cumq; vidisset Sara filium Agar Ægyptiæ ludentem cum Isaac filio suo, &c. ubi pro verbo, ludentem, legunt multi, digradientem, percutientem; ita Procopius apud Benedictum Fernandes in Genes. cap. 21. nu. 7. sect. 2. nu. 1. ubi ad verbum transcribit, quæ Lyra habet in eodem loco, sequitur Hieronym. citatus, in Glosa ordinaria, S. Thom. epist. ad Galat. cap. 4. nu. 29. lect. 8. Caietan in d. locum Pauli; ad quem videndi sunt Cornel. de Cornelijs, Iustinianus, Salmeiron, & ad locum Genes. citat ibi scribentes, præsertim Abulens. Honcalla Pereira, Cornel. de Cornelijs, Deltrius, Oleastrius, Lippomanus in catena, & multi apud eisdem. De separatione Ismael à populo Dei, idest ab Isaac,*

habes *Genes. cap. 20. nu. 10. & cap. 29. nu. 6. & ibi interpretes. An autem discordia sit peccatum mortale? Vide D. Thom. 2. 2. q. 37. art. 1. qui resolvit discordiam, quæ per se concordia ad-versatur, peccatum esse mortale, nisi ex imperfectione actus excusetur.*

In textu, ibi, Cuius magis filius erat. Ancillarum, vel secundarum uxorum liberi, primarum dicebantur, ut est vulgare in sacra pagina *Genes. cap. 16. nu. 2. & cap. 30. nu. 3. & seqq.* Dicebantur hi filij legales, ut bene notat Glosa hic, licet alij essent filij legales, de quibus latè *Barrad. tom. 1. lib. 5. cap. 30. & interpretes Deuterom. cap. 25. nu. 5. & Genes. cap. 38. nu. 9.*

CAP. Sigens Anglorum. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanctus Bonifacius martyr quis fuerit?
- 2 Anglia à quo fidem acceperit?
- 3 Filij illegitimi an sint infames?
- 4 Milites ceteris castiores esse debent.
- 5 Hispania ob luxuriam capta à Mauris.

IN suprascriptione, ibi, Bonifacius martyr. Fuit natione Anglus, Archiepiscopus Moguntinus; vixit temporibus Gregor. 2. qui Pontificatum nactus est anno 715. rexitq; usq; ad annum 731. Obijt Sanctus Bonifacius an. 755. Pontifice Stephano III. De Sancto Bonifacio multa tradit *Baron. tom. 9. annal. ad annum 755.* scripsit varias epistolas, quæ in lucem emissæ sunt Typographorum opere, Moguntiz anno 1605.

In textu, ibi, Gens Anglorum.

Accepere hi fidem Christi à Ioseph ab Arimathea, de quo Evangelistæ *Matthæus cap. 27. Marcus cap. 15. Luc. cap. 23. Ioann. cap. 19.* ita scribunt *Gildas, quem sequitur Beda in historia Anglicana, lib. 1. cap. 1. & 2. Baron. tom. 1. anno Christi 35. num. 5. Polydorus Virgilius lib. 2. historie Anglicane.* Prædicata est iterum fides Lucio Anglorum regi; iussu Eleutherij Papæ duodecimi à Petro, ex *Beda lib. 1. cap. 4. Polydoro, & Gilda supra citatis, Baron. anno Christi 596. nu. 9.* Durarunt in vera fide usq; ad annum Christi 1534. in quo ab ea defecit per hæresim Henricus VIII. anno regni sui 25. vide *Suar. in defens. fidei, lib. 1. cap. 2. p. totum. Lege etiam Francisc. Longum à Coriolano in suo Breviario chronolog. an. Dñi 1550. fol. 411.*

In textu, ibi, Ignobiles. Ergo filij ille-

gitimi turpes, infamesq; personæ censentur; textus similis in cap. Coniunctiones, 35. quest. 2. & in cap. Cum multa, 15. quest. 8. Nam adulterinæ plantæ non dabunt radices altas, nec stabilem sedem ponent, de quo latè disputant Alciatus lib. 10. parergon. cap. 8. Palatius in repetitione capituli, notabili 3. §. 10. nu. 3. Menoch. de arbitrat. casu 464. nu. 17. Paleotus de nothiis, & spurijis, cap. 55. nu. 1. qui omnes nostri textus meminere.

Ibi, Nec in bello fortem. Ponderat Ti-

raq. l. 15. connubial. Glossa 1. nu. 25. & ex eo notat vacantes libidini esse alijs in bello deteriores, Angel. in l. Miles item heredem, §. Mulier, ff. de militari testamento, qui textus prohibet militem relinquere mulieri, in quam sinistra suspicio cadere potest. Vnde Homerus lib. 5. Illiados, ait quod Iuppiter Veneri rebus bellicis interdixit, tanquam his maximè adversanti: vide eundem Tiraq. qui multa ex Platone, Plutarcho, Galeno, & alijs; refertq; textû Palatius in repetitione capituli, notabil. 3. §. 10. nu. 2.

In textu, ibi, Hispaniæ. De hoc dixi satis

in historia mea episcoporum Portucalensium, quam edidi anno 1623. in urbe Portucalensi, cum essem eius episcopus, vide p. 1. cap. 11. fol. 119. sunt ibi à me scripta valde consona his, quæ in præfati sanctus Bonifacius, qui eo tempore in vivis erat. Quia tamen liber ille à me editus, solum maternæ, & vernaculæ Lusitanorum linguæ legendus infervit, non quidem abs te faciam, si aliquid huic loco intexam, quod plurimarum nationum manibus teratur, & sermonibus usurpetur. Hispania igitur in turpissimum Maurorum iugum, & fædissimam Mahometanæ gentis ditionem devenit, tum ob indomitam effrænatamq; luxuriam, tum præcipuè (ut auctor est Franciscus Longus in Breviario Chronicor. anno Domini 704. fol. 208.) quia in debita reverentia, & subiectione Sedi Apostolicæ defecit, ut mox probabo. Luxuriam verò suam in eo testata est Hispania, quod non solum Rex Rodericus Comitiss Juliani filiam violentè constupravit; sed etiam regnante Xrytiza, sic in omem libidinem, ac turpitudinem solutis habenis præceps ruebar iuventus Hispana, ut ubique pudor, ubique legum integritas violaretur, & mira scelerum impunitas in toto regno vagaretur. Cum enim Principis mores sunt corrupti, ipsi etiam cives, & clientes moribus sunt perditissimis, & corruptissimis. Videatur Baton. tom. 8. an. 701. & 713. Quas verò vires habeat luxuria ad civitates funditus delendas imperiaq; evertenda, pulchrè insinnavit Michael Verinus in lib. sententiarum, cū feminas omnis peccati gluten appellavit.

Famina peccati gluten: latet anguis in illa.

Si sapias hanc, ceu sit pestis amara, fuge.

Et iure optimo luxuriam pesti cōparavit; quæ admodum enim pestis integram sæpe urbem devastat, ac depopulatur: ita luxuria totius regni faciem, ac pulchritudinem demolitur. Quod verò attinet ad subiectionem Apostolicæ Sedi denegatam, iuvat hūc verba transferre Francisci Longi supra citati. Non alia, inquit, maior causa intercessisse excogitari potest, cur regnū illud Deus impijs Sarraceus tradiderit conculcandum, quàm defectio à Sede Apostolica, non quidem in rebus fidei, sed in iurisdictione, & temporalitate.

C A P. Nisi. XI.

S Y M M A R I V M.

1 Filius illegitimus tollit malam præsuppositionem, monasterium ingrediens.

IN textu. Collige ex illo, quòd licet ex delicto paterno præsumatur filij laboraturi pluribus, et diversis delictis, hoc tamen fallit, nisi tales filij religionem sint ingressuri. Tradit Alciatus de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 7. num. 2. qui nostri textus meminit. Lancelotus Conradus in templo omnium iudicum, lib. 2. cap. 1. §. 4. vers. Natalium. Adde posita ad cap. 1. nu. 2. & cap. 2. nu. 1. hac eadem dist.

C A P. Apostolica. XII.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ad Papam pertinet dispensatio cum illegitimo ad sacros ordines.
- 2 Ad beneficia, quæ habent curam animarum.
- 3 Ad dignitates, & personatus; licet non habeant curam animarum.
- 4 Ad episcopum pertinet dispensatio ad ordines minores.
- 5 Ad beneficia simplicia.
- 6 Ad pensiones.
- 7 Ad canonicatus etiam Ecclesiæ Cathedralis.
- 8 Licet habeant annexam curam.

IN textu, ibi, Cōnivendo cū.

Agunt hoc loco Doctores de dispensatione super illegitimis, & concludunt eam, quoad ordines sacros pertinere tantum ad

Summum Pontificem cap. 1. de filiis presbyterorum in 6. ubi scribentes, Suar. de censur. disp. 50. sect. 5. nam. 1. Avila part. 7. de censur. disp. 3. dubio 6. conclus. 2. Henric. de irregularit. lib. 14. cap. 8. nu. 10. Valent. tom. 4. disp. 7. quest. 19. puncto 3. §. 2. Tolet. lib. 1. summ. cap. 59. num. 3. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 34. dub. 18. nam. 86. Sayr. cum multis, lib. 6. Thesaur. cap. 11. nu. 5. Garcia de benefic. p. 7. cap. 2. nu. 51. & 52. ubi plures refert.

2 Item quoad beneficia curata; ita Doctores supra citati.

3 Item ad dignitates, & personatus, licet non habeant animarum curam, ita Glossa in cap. 1. verbo, beneficium, de filiis presbyterorum, in 6. quam sequuntur ibi Archidiaconus. Anchar. Franch. num. 6. Dominic. num. 8. Albertus Trotius de vero, & perfecto clerico, lib. 2. cap. 2. num. 1. Petrus Gregor. tractat. de benefic. cap. 35. num. 7. Rosinacius eodem titulo, cap. 13. num. 28. Mandosius de signatura gratia, titulo de dispensatione super defectu natal. vers. Ad dignitates. Sylvest. verbo, beneficium, 3. num. 12. Armilla num. 25. Rosella, verbo, illegitimus, num. 11. Mayol. lib. 1. de irregularitate, cap. 8. num. 10. Petrus Ledesma in summa de matrimonio, cap. 34. Sayr. lib. 6. Thesauri, cap. 11. num. 8. Garcia de benefic. part. 7. cap. 2. num. 53. Molin. de iustitia, tom. 1. disp. 173. Henric. lib. 14. de irregularitate, cap. 14. lib. 10. Tolet. lib. 1. summa, cap. 58. num. 3. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 3. dub. 6. conclus. 2. Lessius lib. 2. cap. 34. dubio 18. num. 86. Avila de censur. part. 7. disput. 7. Suar. de censuris, disput. 50. sect. 5. num. 6. & plures, qui ab eo referuntur.

4 Ad episcopum tamen pertinet dispensatio cum illegitimis ad ordines minores; de qua Glossa in cap. 1. verbo, per sedem, de filiis presbyterorum, in 6. Hostiens. in summa, lib. 1. tit. de filiis presbyterorum. Panormitan. in cap. Nimis, nu. 2. de filiis presbyter. Summa Astens. part. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. quest. 1. Summa Pizanella, verbo, illegitimus, §. Quis potest dispensare, Sylv. verbo, illegitimus, quest. 5. Bachon. 4. distinct. 25. quest. 6. art. 2. Ledesma 2. 4. quest. 26. art. 2. tractat. de irregularitate, Sotus in 4. dist. 1. art. 3. conclus. 1. Tabiena, verbo, beneficium, 2. num. 16. §. Quarto decimo. Paleotus de Notis, & spuris, cap. 57. num. 6. Richard. in 4. dist. 25. art. 4. cap. 17. num. 201. Vivald. de irregularit. num. 127. Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 8. num. 8. & 9. Graff. lib. 4. cap. 27. num. 57. Philiaricus lib. 4. cap. 8. Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 1. num. 8. Garcia de benefic. part. 7. cap. 2. nu. 48. Suar. de censur. disput. 50. sect. 5. num. 2. Henric. lib. 14. cap. 8. num. 10. Valentia tom. 4. disp. 7. quest. 19. puncto 3. §. 2. Avila part. 7. de censuris, disp. 3. dub. 6. Tolet. lib. 1. summa, cap. 58. num. 3. Azor. tom. 2. lib. 6. cap. 3. quest. 3. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 34. dub. 18. nu. 86.

5 Pertinet etiam ad episcopum dispensare cum illegitimo ad beneficium simplex; ita

authores citati numero superiori. An vero dispensare possit cum eodem, ut simul plura habeat beneficia simplicia? Videtur affirmare Glossa in cap. final. verbo, ad ordines, de filiis presbyterorum, in 6. cum Sylva de benefic. 3. part. quest. 12. num. 19. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu 201. num. 156. Negant, & bene Franch. num. 4. Dominic. num. 8. in cap. fin. de filiis presbyterorum, in 6. Sylv. verbo, beneficium, 3. num. 17. Armilla eodem, num. 32. Zerola in praxi, 1. part. verbo, Ordo, in fine. Garcia de benefic. part. 7. cap. 2. num. 50. Saav. verbo, beneficium, nu. 19. Valent. tom. 4. disput. 7. quest. 9. puncto 3. de secunda specie irregularit. Avila part. 7. de censur. disp. 3. dub. 6. conclus. 2. Tolet. in summa, lib. 1. cap. 58. nu. 3. Azor. 2. p. lib. 6. q. 12. qui addit, hoc verum esse, licet unicum beneficium non sufficiat ad sustentationem.

Pertinere etiam ad episcopum dispensationem obtinendae pensionis, si illa detur loco beneficii; tenet Gygas de pensionibus, q. 16. Rebus, de dispensatione super defectu natal. nu. 45. & in de dispensatione ad plura, nu. 65. Cuchus in sit. Canon. lib. 2. tit. 8. §. In primis. Navar. cons. 5. de filiis presbyterorum, & cons. 61. nu. 3. Quintanaduenas lib. 1. cap. 6. nu. 6. Zerola in praxi, 2. part. verbo, pensionarius, §. 1. Zechius de benefic. & pensionibus, cap. 11. num. 7. Garcia 1. part. de benefic. cap. 5. nu. 119. licet astruant illegitimo non esse necessariam dispensationem specialem ad pensionem, extra eam, quam habeat ad primam tonsuram. Saanen in reg. de annali, q. 2. ubi refert decisionem Rotae, Paleotus de notis, & spuris, cap. 58. num. 4. Gonçales Glossa 5. §. 5. à nu. 24. & alij, quos videbis apud eisdem.

Pertinet etiam ad episcopum, ubi adhuc non viget dispositio Trident. sess. 24. de reformatione, cap. 12. (quod ad canonicatum Ecclesiae Cathedralis ordinem sacrum requirit) dispensatio cum illegitimo ad talem canonicatum, & ubi ea viget adhuc ad eum pertinet cum illegitimo dispensato ab habente potestatem ad ordinem sacrum, ita Glossa in cap. 1. verbo, beneficium, de filiis presbyterorum, in 6. ubi Archidiaconus. Lappus, Anchar. Franc. nu. 6. Dominic. num. 7. Oldrad. cons. 215. nu. 6. Iaf. cons. 104. vol. 1. Calderin. cons. 6. Navar. cons. 4. de filiis presbyterorum nu. 4. Sylva de benefic. 3. p. q. 62. Villadiego de irregularit. cap. 161. vers. Circa irregularit. Gygas de pensionibus, q. 17. nu. 3. Petr. Gregor. de benefic. cap. 35. nu. 7. Tabien. verbo, beneficium, 2. nu. 14. & 15. Sylv. eod. nu. 11. Armilla nu. 25. Gambarata de officio legat. lib. 7. rubr. 1. q. 8. nu. 161. Garcia de benefic. p. 7. cap. 2. num. 68. Azor. p. 2. cap. 3. q. 11. Suar. de censur. disput. 50. sect. 5. nu. 6. ubi appellat receptam. Lessius lib. 2. de iustitia, cap. 34. dub. 18. nu. 8. Quidquid contradicant Ioann. Movach. in cap. 1. de filiis presbyterorum, in 6. Bellamera decis. 362. Felin. in cap. Postulasti, sub nu. 4. de rescript. Cosmas in Pragmat. sanctis. de collatione, §. Item censuit, verbo, Cathedralis Rebus.

Rebas. in praxi, tit. de dispensatione, super defectu natal. num. 10. & sequentibus. Vgolin. de irregularit. cap. 44. §. 2. num. 3. Mayol. de irregularit. lib. 1. cap. 8. num. 10. Zerola in praxi, part. 1. verbo, Canonici, §. 3. Sayr. in Thesuro, lib. 6. cap. 11. num. 13. Henriq. lib. 14. de irregularitate, cap. 8. num. 10. in fine. Avila de censur. part. 7. disput. 3. dubio 6. & alij, qui per eisdem referuntur. Verumt Mayolus, Zerola, Sayrus, Henriques, Avila, & alij, apud eisdem, loquuntur tantum post Trident. propter ordinem sacrum annexum canonicatui; verum ego suppono illegitimum ad hunc ordinem esse dispensatum.

Non impedit hanc episcopi dispensationem ad canonicatum, illum annexam habere parochialem curatam, si hæc per vicarium curetur; ita notant Garcia supra num. 59. Lessius num. 87. ubi alios citant.

C A P. Cenomanensem.

XIII.

S Y M M A R I U M.

1. *Habilitatus ad ordinem sacrum, & quas-cumq; ecclesiasticas dignitates; an talis censeatur ad episcopatum?*
2. *Dispensatus ad episcopatum; an talis censeatur ad Archiepiscopatum?*
3. *Filij presbyterorum ex ante habito legitimo matrimonio, non sunt irregulares.*
4. *Filij presbyterorum ecclesie Græcæ, quando non sunt irregulares?*
5. *Filij legitimi presbyterorum non possunt immediate patribus succedere in ecclesijs.*
6. *Possunt succedere parentibus intermedia persona.*
7. *Filij clericorum in minoribus, non possunt succedere immediate parentibus.*
8. *Avis nepotes legitimi ex filio legitimo possunt in beneficijs immediate succedere.*
9. *Filij patres immediate possunt succedere in beneficijs, licet verè non sint legitimi.*
10. *Fratres fratribus immediate possunt succedere in beneficijs.*

I N textu, ibi, Patienter suscipimus.

Intellige ad eam dignitatem, de qua specialiter fit mentio, non ad aliam superiorè dispensando; unde qui legitimatur ad dignitates ecclesiasticas quas-cumq; adhuc esset inhabilis ad episcopatum; ita Glossa in cap. 2. in verbo, dignitatum, de prebend. in 6. colligitur ex cap. Dilectus filius, & ibi expressè Panormit. nu. 2. de concessione prebenda. idem in cap. Cui Vintoniensis, nu. 8. de elect. Oldrad. cons. 14. Roman. cons. 138. Tabien. verbo, beneficium, 2. §. 20. nu. 24. Sylv. verbo, legitimus, q. 7. vers. Quartum. Summa Astens. p. 2. lib. 8. tit. 38. art. 4. q. 3. Mayol. lib. 1. cap. 6. nu. 4. Sayr. lib. 6. Thesauri, cap. 11. nu. 28. licet repugnet Henriq. lib. 14. cap. 8. nu. 10. lege quæ de se scribit Ioan. Andr. in additionibus ad Speculator. tit. de filijs presbyteror.

Hinc colligunt multi habitatum ad episcopatum, non ideo talem esse ad Archiepiscopatum, tenet Felin. post Innocent. in cap. Veniens, de accusat. Panormit. in cap. Vintoniensis, nu. 8. de elect. & in cap. Dilectus filius, nu. 1. de concessione prebenda. ubi alios refert. Tabien. verbo, beneficium, 2. nu. 24. §. 20. Sylv. verbo, legitimus, q. 7. vers. Quarto. Mayol. lib. 1. cap. 9. num. 6. Sayr. lib. 6. Thesauri, cap. 11. nu. 29. ubi alij videri possunt.

I N textu, ibi, Non sunt intelligendi de fornicatione.

Presbyterorum filios ex legitimo natos matrimonio nunquam prohibitos esse ordinari, certum est, Glossa in cap. Presbyter, verbo, presbyter, hac dist. 56. Host. in sum. lib. 1. tit. de filijs presbyteror. nu. 5. §. Qui filij presbyt. Summa Astens. p. 2. lib. 6. tit. 22. art. 4. Summa Pizonel. verbo, illegitimus, §. Quid de filijs sacerdotum. Summa Confess. lib. 3. tit. 19. q. 6. 8. Antonin. 3. p. tit. 29. de irregularit. cap. 4. in fine. Mayol. lib. 1. cap. 6. nu. 2. Sayr. lib. 6. Thesaur. cap. 10. nu. 45.

Quod intellige etiam de filijs presbyterorum Ecclesie Græcæ, habitis etiam in sacerdotio ex uxoribus, quas duxerant ante sacrum ordinem, quia hi sunt legitimi, ut tenet Thom. addit. ad 3. part. quest. 53. art. 9. Sotus, in 4. distinct. 38. quest. 1. art. 1. Mayol. lib. 1. cap. 4. num. 12. Si tamen habitis sunt ab episcopo post consecrationem ad episcopatum, licet ex uxoribus ante sacerdotium habitis, erunt illegitimi, ut definitur in sexta Synodo Constantinopolitan. Can. 12. Vide posita in cap. Aliter, 14. dist. 31. per totum.

Aliqua tamen sunt, quæ circa beneficia filij presbyterorum legitimis (idem etiam est de non legitimis) caventur in Decretalibus, præsertim in cap. Ex transmissa, cap. Ad extirpandas, cap. Dilectus, de filijs presbyterorum, quæ sunt Alexandri tertij, & Innocentij tertij, editæ intra annum 1160. & 1212. Nimirum paren-

tibus in Ecclesijs, quæ illorum essent, succedere non posse, nisi inter media aliqua persona, de quo ibi Doctores, Decius in cap. Inter ceteras, de præsripti. num. 6. & 7. Navarr. in cap. Si quando, eodem titulo, in actuario, num. 3. & 4. Quintanadueñas ecclesiasticon. lib. 2. à num. 92. Mayol. lib. 1. cap. 6. num. 5. & alij, quos refert Sayrus de censuris, lib. 6. cap. 10. à num. 45. in quibus legitimis nihil immutatū est à Clemente VII. in Bulla sua, anno Domini 1533. 5. Junij, quæ est 46. eiusdem in ordine, & incipit: Ad Canonum conditorem; item nec à Concilio Tridentin. sess. 25. de reformatione, cap. 15. cum loquitur tantum de natis ex illegitimo coitu, ut videbis per Navarr. in dict. actuario, num. 3. Salzedo ad Bernard. Diaz in praxi criminali, cap. 48. num. 4. littera B. Vega 1. part. cap. 36. casu 18. vers. Loquitur. Emmanuel. Rodrig. in summa, tom. 1. cap. 29. num. 4. Garcia de benefic. part. 7. cap. 3. num. 18.

6 Poterunt tamen filij legitimi, si intercedat media persona (licet beneficium de iure non possederit; sed de facto tantum, titulo colorato, & qui postea nullus declaretur) patri succedere in beneficio siue curato, siue non curato. Ita Hostiens. lib. 1. tit. de filijs presbyterorum, num. 5. §. Qui filij presbyter. Panormitan. in cap. Ad extirpandas. de filijs presbyterorum. Astens. in summa, part. 2. lib. 6. tit. 22. art. 3. quest. 4. Summa Pizanella, verbo, illegitimus, §. Quid de filijs, Mayolus lib. 1. cap. 6. nu. 11. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 15. Recurre ad cap. Presbyterorum, num. 8. hac eadem dist.

7 Quæ de filijs legitimis presbyterorum dicta sunt, ita ut ipsi patribus immediatè non succedant, extendentes ad filios clericorum in minoribus, diaconatu, & subdiaconatu, ex Mayolo lib. 1. cap. 6. num. 4. ex Bulla Clementis VII. citata ibi. Præsentim sacerdotum, sequitur Sayr. lib. 6. cap. 10. num. 45. §. Dico quarto, vers. Quæ omnia hæctenus. Garcia de benefic. part. 7. cap. 3. num. 4. Vnde in dimisso beneficio illius, qui duxit uxorem, & habuit filium, succedere immediatè filius patri non poterit, nec cum eo poterit ad hunc effectum episcopus dispensare, imò nec legatus, Glossa in cap. 1. verbo, tale, de filijs presbyterorum in 6. quam sequuntur Ioann. Andr. Monach. Specul. & Dominic. & Franch. ibi, num. 7. Rebus. in praxi, tit. de dispensatione, super defectu natal. num. 32. Mandos. tit. de dispensatione ad beneficia in Ecclesia, in qua pater. Quidquid negat Gambarus de officio legati, lib. 7. rubr. 1. q. 34. à num. 326.

8 Avis nepotes legitimi ex filijs legitimis immediatè, idest nulla intermedia persona, poterunt succedere in beneficijs, ita Glossa in cap. Apostolica, verbo, prebendas, 8. quest. 1. Archidiacon. ibi Goffredus, & Raymundus, quos refert, & sequitur Hostiens. in summa, lib. 1. tit. de filijs

presbyterorum, num. 5. §. Qui filij presbyterorum, vers. Sed nunquid. Summa Confessorum, lib. 3. tit. 19. quest. 8. Summa Astens. part. 2. lib. 6. tit. 22. quest. 2. art. 3. Pizanella, verbo, Illegitimus, §. Quid de filijs. Panormitan. in cap. Ad extirpandas, num. 8. de filijs presbyterorum. S. Antonin. 3. part. titulo 29. cap. 4. in fine. Mayolus in lib. 1. cap. 6. num. 14. Navarr. tom. 1. consilior. consil. 9. num. 10. de filijs presbyterorum, edit. ult. Sayr. lib. 6. de censur. cap. 10. num. 46.

Filijs etiam patres succedere poterunt immediatè in beneficijs, & hoc licet non sint ex legitimo matrimonio, ita Glossa in cap. Apostolica, 8. quest. 1. & post antiquos Ioann. Andr. Cardinal. Butrius in cap. Quoniam. de filijs presbyterorum. Anchar. & Abb. in cap. Ex transmissa, eodem titulo, num. 7. Rebus. in praxi, titulo de dispensatione super defectu natal. num. 29. Bernard. Diaz in praxi criminal. cap. 48. Quintanadueñas Ecclesiasticon. lib. 2. num. 95. Emmanuel Rodriguez in summa, tom. 1. cap. 29. num. 4. Vega part. 1. summa, cap. 36. casu 18. Sayr. lib. 6. cap. 10. num. 44. & 45. in Thesauro. Lessius de iustitia, lib. 2. cap. 34. num. 91. Azor. part. 2. lib. 6. cap. 4. quest. 18. Gygas de pensionibus, quest. 86. quem vide ibi contra Hostiens. cuius opinionem falsò dici posse in puncto iuris sustineri, in quo etiam illam sequitur Mandosius in praxi, tit. de dispensatione ad beneficia ecclesiastica, in qua pater, quos bene rejicit Garcia de benefic. p. 7. cap. 3. nu. 29.

Fratres etiam fratribus immediatè succedere nihil vetat; ita Alan. in Vincent. quos refert, & sequitur Panormitan. in cap. Ex transmissa, nu. 3. de filijs presbyterorum, & Ioann. Andr. in cap. In penis, de regul. iuris, in 6. Suppetunt huius rei exempla ad fastidium, nam sibi in Summo Pontificatu successere duo fratrum paria Paulus 1. & Stephanus 2. ad annum Domini 752. ut refert Platina in vita Pauli 1. licet inter Stephanum 2. (qui quatuor dies tantum vixit) & Paulum primum mediet Stephanus tertius, qui sedit annos quinque, dies 28. authore Bellarmino in Chronologia. Verum ita referunt præter Platinam Sayr. de censur. lib. 6. cap. 10. num. 44. Azor. 2. part. lib. 5. cap. 44. quest. 6. §. Ratum esse videtur. Successere sibi etiam Benedictus VIII. & Ioannes XIX. fratres ad annum 1024. ita Azor. citatus, S. Isidoro Archiepiscopo Hispalensi. Successit etiam eius frater S. Leander, & ut externa amittamus, Bracharæ Cardinali Domino Georgio à Costa successit eius frater etiam D. Georgeus à Costa in Primatu Hispaniarum, & iterum Georgio Archiepiscopo successit Georgius Cardinalis, qui in gratiam fratris cesserat Archiepiscopatus. Illa etiam Portucalensi urbe continuò episcopatu successere sibi Dominus Didacus à Costa, & D. Petrus à Costa eiusdem Cardinalis Georgij ex sorore nepotes; de quibus nos multa in historia nostra episcop.

episcoporum Portugalensium, part. 2. cap. 33. & 34. cum annotatione capituli; vide alios apud Sarrum citatum.

CAP. Quia simpliciter. XIV.

SUMMARY.

- 1 Morum probitas, & scientia illegitimo non tollunt irregularitatem.
- 2 Clausula dispensationis Pontificia, Dummodo paternę incontinentiæ imitator non sit, quid operetur?
- 3 Illegitimi an recipiant characterem?

IN text. Vitā suam religiosam.

Nota ex hoc capite, & duobus superioribus; nunquam ex merito, & virtutibus personalibus illegitimos amittere irregularitatem ex defectu natalium; habetur etiam in cap. Litteras, & colligitur ex cap. 1. de filiis presbyterorum. & cap. Innotuit, de electione, sequitur Glossa in cap. De his, de accusationibus. Rationem habes apud Suar. de censur. disp. 50. sect. 3. num. 17. ubi Canones in contrarium solvit.

Solet tamen apponi in dispensationibus cum illegitimo, clausula in Bullis Pontificijs. Dummodo paterna incontinentia imitator non sit. Quam non importare conditionem, sed instructionem, ac proinde eius defectum non vitare dispensationem, sequitur Iacobus de Pateo decis. 256. num. 1. lib. 1. Felin. cap. 2. nu. 1. de rescriptis, Mandos. de signat. gratia, tit. de dispensatione super defectu natal. column. 2. vers. Sed advertendum. Sanchez lib. 8. de matrimonio, disp. 34. nu. 27.

In textu, ibi, In suscepto.

Ergo si quis illegitime natus fuerit; licet non habeat exercitium ordinis, recepit tamen characterem, ut ex nostro textu colligit Bernardus Diaz in practico. criminal. cap. 14. verbo, Illegitimi, num. 3. addens quod tales illegitimi ordinati non incurrunt novam irregularitatem, si ante obtentam novam dispensationem celebrant; sequitur Salzed. ibidem, littera D. quam opinionem communem fatetur Covar. in Clement. Si furiosus, §. 1. num. 3. de homicid. Navarr. in cap. Si quando, excoptione 11. de rescriptis.

DISTINCTIO. LVII.

CAP. Si quis. I.

SUMMARY.

- 1 Concilium Neocasariense, quando celebratum?
- 2 Qui baptizatur in aegritudine mortali; est irregularis.
- 3 Quid si dilatio baptismi sit longa, sed baptismus susceptus ante aegritudinem.
- 4 Quid si baptismus suscipiatur ob metum.
- 5 Irregularitas hac est ad omnes ordines.
- 6 An datis duabus conditionibus, quas textus requirit adhuc is ceat dispensatione, & a quo prestabitur?
- 7 Descendentes ex Iudeis an possint ordinari?
- 8 An ad dispensationem debeant concurrere amba hæ conditiones?

AD titulum, ibi, Concilium Neocasariense.

Vide posita ad cap. Quoniam, 7. dist. 16. nu. 7. Azor. tom. 2. lib. 5. cap. 19. contendit Neocasariense Concilium coactum fuisse ad annum salutis humanę, in quo Ancyranum celebratum, idest anno 316. vel paulo post, tempore S. Sylvestri, qui rexit Ecclesiam ab anno 314. usque ad 336. per annos 21. & menses 10. ex Bellarmini Chronologia. Quavis Franciscus Longus in suo Breviario Chronologico, anno Domini 314. fol. 67. affirmet Neocasariense Concilium coactum fuisse, anno salutis 314. aliquo tempore post Ancyranum.

In textu, ibi, In aegritudine.

Agunt de hac irregularitate Summa Confessorum, lib. 3. tit. 20. q. 1. & 2. S. Antonin. p. 3. tit. 26. de irregularitate, cap. 6. §. 2. Sylv. verbo, irregularitas, quest. 23. Viva. tract. de irregularit. num. 45. Sarr. in Thesuro, lib. 7. cap. 8. num. 30. Tolet. lib. 1. summa, cap. 70. num. ult. Henric. lib. 1. de irregularitat. cap. 4. num. 7. ubi in Comment. littera C. plures refert, & eodem lib. cap. 17. num. 4. ubi etiam Comment. littera N. Covar. de homicid. 1. p. §. 2. nu. 7. col. 2. Salzed. in practico. cap. 22. verbo, Neophili, nu. 2. Suar. de censur. disp. 42. sect. 1. nu. 5. & alii apud eodem. Rationem huius irregularitatis tradit

tradit *Glossa*, verbo, *Sed ex necessitate*, quam sequuntur omnes. At hæc irregularitas non est propter culpam, ut notat *Suar. d. nu. 6.* quanvis ea forte daretur, ut supponit *Henriq. citat. nu. 7.* paulò ante finem; sed propter minorem ecclesie satisfactionem ex tali conversione.

3 Vnde non placet *Mayolus lib. 3. cap. 9. de irregularitate*, contendens etiam irregularem fore eum, qui nimis differt baptismum, licet extra ægritudinem baptizetur, solum ex ipsa longa dilatione; ubi fallò dicit sic teneri hinc à *Glossa*, & à Doctoribus, cum utrumq; aliter se habeat; fundamentum eius optimè elidit *Suar. mecum sentiens num. 8.* collige etiam ex textu, quòd licet noviter conversus factus christianus in ægritudine non possit presbyter ordinari, hoc tamen fallit ratione sanctitatis vitæ, & ad hoc dicit hunc textum singularem post Romanum. *Cassaneus in Catalogo gloria mundi, 3. p. consideratione 50. in fine*, multa ad hoc cumulat *Felin. in cap. Super his, nu. 26. ad med. de accusat. Iason. in l. lubemus, nu. 8. C. de iudicijs, & nu. 10. & 11.*

4 Quid si baptismus accipiatur ob metum mortis, quam aliquis minatur, nisi fias christianus? *Suarus* putat hunc sic baptizatum esse irregularem, cum *Mayol. citat. lib. 3. cap. 10.* propter identitatem rationis in eo, qui sic baptizetur, ac in eo, qui in ægritudine, cum utriusque conversio appareat potius ex necessitate, quam ex voluntate, quæ est ratio textus. Non displicet, sed non audeo irregularitatem de novo introducere.

5 In textu, ibi, Presbyter. Videtur textus arcerere tantum à presbyteratu huiusmodi sic baptizatum; maxime quia neophyti non arcentur à minoribus, ut bene probat *Tolet. lib. 1. summ. cap. 64. num. 5.* Sed puto illum simpliciter esse irregularem, cum in hoc nullam distinctionem inveniam apud Doctores.

6 In textu, ibi, Studium, & fides. Duo requirit textus; primum, ut hic purget suspicionem per fidei, & religionis manifestationem; secundum, ut necessitas ministrorum urgeat, quæ si ambæ ponantur, tenet *Glossa* hinc opus non esse dispensatione. Contrarium videtur verum, ut probat *Suar. d. disput. 42. sect. 1. num. 6.* Præstabitur hæc dispensatio non à Summo Pontifice, ut vult *Mayolus citatus, cap. 8.* sed ab episcopo, ut bene ostendit *Suarus d. num. 6.* allegans *Turrecremat. Sylvest. & S. Antoninum.*

7 In textu, ibi, Probabilis fuerit. Citat *Sanches in summa, lib. 2. cap. 28. num. 12.* ad hoc, quòd descendentes ex Iudæis, vel Mauris, poterunt ad sacros ordines, & beneficia promoveri, si iudicio episcopi sint moribus, & christiana disciplina instructi, quia tales iam

veterani christiani censeri possint; & ibi fertur alios, & alia.

In textu, ibi, Aut hominum raritas. Colligit ex hoc textu *Turrecremata* sufficere ad dispensationem episcopalem poni aliquam ex conditionibus requisitis; scilicet purgationem suspicionis, aut raritatem ministrorum, nam utitur terminis disiunctivis, ita sentit pariter *Suar. d. num. 6.* contra *Mayolum citatum, lib. 3. cap. 8.* qui utramque requirit. Vide *Coyar. in Clement. 1. de homicidio, r. p. 9. 2. nu. 7. vers. Tertiò.*

DISTINCTIO. LVIII.

CAP. Nullus ad ecclesiasticum. I.

S Y M M A R I V M.

- 1 Regularis non potest assumi ad honores ecclesiasticos sine licentia sui prelati.
- 2 Non indiget tali licentia ad impetrandam beneficia à Summo Pontifice.
- 3 Religiosus non indiget licentia sui prelati, ut acceptet Summum Pontificatum.
- 4 Licentia generalis facta religioso à suo prelato, ut consentiat cuicumque electioni de se facta, non valet.
- 5 Religiosus semel promotus ad beneficia secularia, non indiget ad novam promotionem licentia sui prelati.
- 6 Cuius sit prelati hanc licentiam episcopo præstare.

In textu, ibi, Officium. Non prohibetur tantum monachis ordinari sine licentia proprii Abbatis, sed etiam quoslibet honores ecclesiasticos, vel seculares acceptare, ita ut si secus faciant, ipsa electio omnino sit nulla, constat ex *cap. Si religiosus, de electione, in 6. ibi.* Et in penam presumptionis illius electio eadem ipso facto iuribus evacuetur omnino. Ita *Franch. eodem cap. Si religiosus, in principio, ante nu. 1. notabili 1. Cardinal. in Clement. final. num. 11. q. 8. de electione. Emman. Rodrig. regular. tom. 1. quest. 34. art. 5.* Probat etiam *Sanch. tom. 2. Decalogi, lib. 7. cap. 29. num. 57.* ex nostro textu, ubi illum conceptis verbis refert.

2 Quæres primò. Vtrum regularis indigeat licentia sui superioris ad impetranda beneficia à summo Pontifice, aut ad constituendum procuratorem, qui illud impetret? Respondeo negativè, ita Miles in Repert. verbo, Religiosus nu. 4. Sanch. citatus num. 57.

3 Quæres secundò. Vtrum si religiosus eligatur in summum Pontificem, adhuc indigeat licentia prælati sui, ut Pontificatum acceptet? Respondeo negativè, quia electio ad summum Pontificatum est ipsius confirmatio (ut dixi in cap. in nomine Domini. 1. numer. 8. dist. 23.) & sic absolvit religiosum à iugo regularis disciplinæ. Deinde quia electioni Pontificis sola hæresis opponi potest, cap. licet, de elect. ita sentiunt Cardinalis d. cap. licet, de electione num. 12. questione 28. & in Clement. finali quest. 2. num. 6. eodem titul. & ibi Anchar. num. 2. notabili. 2. Imol. ibi, in fine Felin. in cap. cū primo de sentent. & re iudicat. Sylv. verbo, votum 3. quest. 4. Rosella votum 2. in fine, Pigrolotus addition. ad Roman. singul. 106. Barbata de præst. titia Cardinalatus quest. 1. num. ult. Rosellus de potestate Imperatoris, & Papa cap. 79. n. 54. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 34. numer. 112. Sanches proximè citatus num. 58. contra Glossam in cap. quam sit. verbo, ad ordinandum 18. quest. 2. Ioann. Andr. in cap. Ioannis, 8. de regular. Abb. in cap. fin. nu. 3. de voto, & in cap. quod Dei timorem, num. 2. de statu monach. Dominic. in cap. Si quis de alterius hæc eadem distinctione 58. Franch. in cap. si religiosus, in principio ante num. 1. notabili 1. de elect. in 6. Berous in cap. Raynuntius num. 382. de testam. Bonifac. in Clement. finali, num. 30. & 31. de elect. Rochus de iure patronat. verbo, honorificum quest. 4. num. 13. Lambertinus eodem tract. lib. 2. part. 1. quest. 7. art. 19. num. 22. Faber. in diff. senatus Sabaudia tom. 1. lib. 1. tit. 3. de episcopis & clericis diffinit. 33. Bertach. in suo Repertorio, verbo, licentia in fine Villa Diego de origine, & potestate Cardinalium quest. 5. num. 33. habentur eius opera tom. 13. tract. p. 2. Rosella, verbo, monachus num. 6. Sylv. verbo, Religio 7. quest. 9. Sed postea mutavit sententiam ubi supra. Gregor. Lopez l. 22. verbo, Eglestias tit. 7. part. 1. Emmanuel Rodrigues tom. 1. regularium questione 34. articul. 5. Saa. verbo, Religio, numer. 63.

4 Quæres tertio. An sufficiat licentia generalis data religioso à superiori, ut in qualibet electione de se facta consentiat? Respondeo negativè quia ita explicatum est in Clement. fin. de elect. Imò nec valebit licentia specialis, ut regularis consentiat electioni suæ, si forte fiat in tali ecclesia vacante, ita Glossa in eadem Clement. verbo, si quam, & ibi Cardinal. questione 10. num. 13. Imol. num. 11. Bonifac. num. 26. Sed debet licentia esse ad consentiendum in tali electione de se iam facta in tali ecclesia, ita Glossa verbo, nullus in eadem Clement. & ibi Paulus, & Cardinalis quest. 11. num. 14. Imol. num. 12. Bonifac. num. 27. qui bene addit num. 28. sufficere licen-

tiam ad eam dignitatem sub conditione, si iam religiosus esset electus ad illam, sequitur Sanch. num. 61. d. cap. 29.

4 Quæres quarto. An religiosus semel ex legitima superioris licentia ad beneficium sæculare, ad quod potest, translatus, si postea ad aliud transferatur, adhuc egeat licentia superioris? Respondeo non egere, quia religiosus semel factus prælatus, vel parochus, eximitur ab obedientia superioris regularis, & fit sui iuris, ita Imola in Clement. 1. de elect. num. 41. Anchar. in cap. si religiosus, num. ult. de elect. in 6. Lappus, & Franch. ibi numer. 3. quantumvis Francus videatur dubitans loqui, nec etiam indigebit licentia Episcopi ad novam promotionem, magis quàm indiget sæcularis aliquis clericus, ut bene notat. Sanches d. lib. 7. cap. 29. num. 64.

In textu, ibi, Abbas loci. 5

Quærent hinc Doctores à quo superiori præstanda sit facultas regulari, ut consentiat electioni suæ? Caltherinus cons. 3. num. unico, de regularibus, Dominic. in cap. si religiosus in principio num. 7. de elect. in 6. & in cap. quandam, §. volentes, num. 5. Franch. ibi num. 2. notabili 4. eodem titul. Dicunt eum superiorem debere hæc facultatem præstare, qui professionem acceptat, sive per se immediatè, sive per aliquem inferiorè suum, ut si acceptet Provincialis, seu Generalis à Generali, vel Provinciali; præstanda erit. Melius Lappus, & Paulus in cap. si religiosus, ut eos refert Dominic. proximè citatus num. 7. Ioann. Andr. eodem cap. si religiosus nu. 2. Anchar. num. 3. in fine Franch. ibi in principio num. 1. notabili. 3. Anchar. in Clement. finali, num. 1. notabili. 2. de elect. & ibi Cardinal. questione 2. & 3. num. 6. & 7. Imol. quest. 2. numer. 4. Bonifac. num. 30. & 33. Qui omnes aiunt, id esse prælati conventus, ubi religiosus electus moratur, què textus appellat loci Abbatem. Quod etiam procedit in Mendicantibus, nec contrarium probat cap. Quorundam, de elect. ubi Cardinalis contendit hanc facultatem debere præstari à Generali. Quod intelligo nisi aliud in eorum constitutionibus, aut privilegio particulari caveatur. De quo videndus est. Frater Ioannes de Cruce de vita religioso, pro fratribus prædicatoribus lib. 1. cap. 6. conclus. 5. verbo, etiam de minoribus dubitatione 7. Pro religiosis Societatis Iesus videndus erit Sanches tomo secundo. Decalogi. lib. 7. capit. 29. numer. 67.

CAP. Si quis de alterius. II.

S Y M M A R I U M.
 Authores qui textus meminere

2. Novitius potest ordinari sine licentia sui superioris, & à quo episcopo id fiet?
3. Novitius capax est beneficiorum secularium.
4. Beneficia regularia an conferri possint novitiis?
5. Authores agentes de dispositione Tridentini sess. 14. de reformatione cap. 10.
6. Regularis assumptus ad beneficia, quando eget consensu Conventus.
7. Cogendus est superior iniuste negans conferri ad electionem subditi.
8. A quo superiore cogendus sit superior negans consensum?
9. Nullus religiosus est capax beneficij alterius religionis.
10. Moniales assumi possunt ab alio monasterio eiusdem ordinis ad Abbatias.
11. An semper requiratur licentia episcopi ad egressiones monialium exemplarum?
12. Que pena imponatur episcopis in hac parte?
13. Nullus cum eo communicet in sacris Canonibus; que pena sit?
14. Religiosus potest esse prelatas in ecclesia seculari.
15. Monachus potest esse episcopus.
16. Monachus non potest esse Canonicus secularis.
17. Religiosus potest esse Vicarius Episcopi?

In textu, ibi. Meminere huius textus Angelica verbo, suspensio 1. num. 6. Tabiena eodem num. 7. ver. 6. casu 5. Sylv. nu. 6. ver. 5. & verbo, irregularitas num. 9. Sotus dist. 25. questione 1. artic. 7. Viva. inul. de dispensatione nu. 79. Sayr. in Thesaur. lib. 4. cap. 6. num. 24. Henric. lib. 13. de excommun. & suspensione capit. 38. num. 1. & Comment. littera N. Suar. de censur. disputat. 31. sectione 5. numer. 5. in fine.

2. In textu, ibi, Vel ad clericatū.

Quid si promovendus ad clericatū ex alterius monasterio sit novitius, indigebit an licentia Abbatis, & conventus? Respondeo negativè ita Sanch. tom. 2. Decalogi lib. 6. cap. 10. numer. 22.

ubi rationes optimas pro hac re adducit. At à quo episcopo ordinabitur novitius? Respondeo 1. valde probabile esse novitium non posse ordinari ab eo episcopo ubi monasterium est, in quo ipse novitium exercet, nisi is coincidat vel cum episcopo originis, vel domicilij, quia per ingressum in tyrociniū non censetur mutatum domicilium, ita Henric. lib. 7. de sacramento ordinis cap. 23. num. 3. & in Comment. littera G. & lib. 14. de irregularit. cap. 9. num. 2. & Comment. littera F. probat ex cap. cum nullus, de tempor. ordinand. in 6. de quo videbis posita ad titulum distinctionis 71. ubi late de hac re; favent Henric. Lappus, & Paulus, quos refert, & sequitur Franch. in cap. 2. in principio numer. 2. de sepultur. in 6. & ibi Domin. num. 4. Cardinalis in cap. de his quest. 5. de sepultur. & ibi Henric. num. 25. Petrus de Vbaldis, de canonic. episcop. cap. 9. num. 33. habetur tom. 5. tract. part. 2. Zechius de Repub. ecclesiastica tit. de regularibus cap. 3. num. 9. Suarius de religione tom. 2. tractat. de voto cap. 11. num. 9. ubi omnes testantur novitiū per ingressum religionis non mutare domicilium, cum non habeat animum permanendi in religione, sed tantū experiendi an sibi conveniat talis religio, quem tamen animum necessarium esse ad acquirendum domicilium, probat optime Sanch. de matrimo. lib. 3. disp. 23. num. 1. & nos dicemus ad d. titulum distinctionis 71. a. num. 9. Respondeo 2. probabilius esse tale posse ordinari ab episcopo illius loci, in quo novitius exercet tyrociniū, ita tradunt Franch. in cap. cum nullus, in fine de tempor. ordinand. in 6. & ibi Anchar. num. 4. Henric. in cap. de his, num. 16. de sepultur. Anton. Cucus lib. 3. instit. maior. tit. 1. nu. 94. idem tenent Doctores qui aiunt novitium habitatione acquirere domicilium, hi sunt Gofredus in summa tit. de sepultur. num. 7. Hostien. in cap. de his ad fin. ver. quod si quis, de sepult. ubi Ioan. Andr. & alij, quos citat, & sequitur Sanch. tom. 1. Decalogi lib. 4. cap. 39. nu. 20. Rationes optimas pro hac secunda responsione leges apud eundem Sanch. tom. 2. Decalogi lib. 6. cap. 10. numer. 21. Summa est novitium ex se habere animum perseverandi in religione, ac proinde acquirere domicilium, & consequenter posse ordinari ab episcopo eius loci, in quo est in novitiatu, non aliter, ac ceteri professi; qui ibi ubi in monasterio sunt domicilium censentur habere, ut optime probat Bart. in l. 1. num. 14. ff. de municipal. Lucas de Peña in l. civis, column. 2. ver. & nota hic Platea ibi numer. 2. Cod. de incolis. lib. 10.

Vt ad ordines, ita etiam ad reliqua beneficia ecclesiastica secularia assumi poterit novitius, si aliunde non sit incapax, tenent Franch. in cap. Beneficium num. 1. ver. in eadem, & ibi Glossa verbo, possideri de regular. in 6. ubi etiam refert Paulum & Lappum, Tirac. de retract. Lignag. Glossa 8. h. 1. nu. 37. Azor. part. 1. lib. 12. cap. 3. questione 1. Sanch.

Sanch. tom. 2. Decalogi cap. 4. lib. 7. num. 22. Garcia de benefic. part. 7. cap. 10. num. 6. Contrarium sustinent, sed minus bene Glossa in d. cap. beneficium, verbo, conferendum & ibi Lappus, Anchar. & Dominic. Angel. verbo, novitius num. 23. & ibi. Tabiena quest. ult. Cucus lib. 3. instit. maior. tit. 1. numer. 95. Tapia in Auth. ingressi, verbo, sua cap. 2. num. 11. iuncto num. 13. in solutione ad quintum. Zechius de Republica ecclesiastica tit. de regularibus cap. 3. num. 10. Lancelot. instit. iuris Canonici lib. 1. tit. de regularibus §. & si contigerit, verbo, conferendum Rationes pro vera solutione afferunt Sanch. & Gracia citati.

4 Dixi *saecularia*, quia benebeneficia regularia conferri non possunt novitio, sed debent conferri expresse professis, cap. cum nullus, de elect. in 6. Clemet. 1. de supplenda neglig. pralat. & Clement. 1. §. sane 2. de statu monach. Paul. Lappus, Dominic. num. 6. vers. in eadem Glossa, ibi verbo, nullus, Franch. num. 1. circa finem in cap. beneficium, de regularibus in 6. Garcia de benefic. part. 7. cap. 15. num. 4. Sanch. tom. 2. Decalogi lib. 7. cap. 4. num. 24. ubi bene advertit, hoc procedere de iure antiquo, nam de moderno Concilij Trid. sess. 14. de reformat. cap. 20. ibi Regularia beneficia, &c. Expresse deciditur dari posse beneficium regulare saeculari, dummodo professionem faciat, quae quidem fiet habito integro novitiatus anno, aliàs esset nulla, ut eleganter concludit Garcia citatus d. part. 7. cap. 10. numer. 15. Contra Gonçales de mensibus, & altern. Glossa 8. num. 87.

5 De hac dispositione Concilij Trident. praeter citatos Garciam Gonçales, & Sanch. videndi sunt Rebuf. respos. 113. & de nominat. questione 15. Selva de benef. part. 3. quest. 11. nu. 13. Navarr. conf. 9. de praebendis Flaminius de resignatione lib. 4. quest. 5. num. 12. Emmanuel Rodrig. regul. tomo 1. questione 34. art. 3. Zerola in praxi Episcopali part. 2. verbo, beneficia, num. 5. Azor. part. 2. lib. 6. cap. 4. questione 23. Aloysius Biccus in Collect. decisio. part. 4. collectan. 763.

6 In textu, ibi, Sine licentia Abbatis, & monachorum. Notat Sanch.

tom. 2. Decalogi lib. 7. cap. 27. num. 66. Tunc solum indigere regularem assumptum ad beneficium ecclesiasticum saeculare, praeter licentiam Abbatis, licentia etiam conventus, quando beneficiu, ad Abbatem cum conventu pertinet, avertque pro se Rosellam, verbo, Monachus n. 4. Sylvest. verbo, Religio 7. q. 3. additq; Sanchez ultra licentia Abbatis, requiri etiam licentiam episcopi, quando beneficium pertinet ad episcopum, si ab alio, quam ab ipso episcopo, regularis assumatur, ita Cucus lib. 3. instit. maior. tit. 1. nu. 154. Sylvest. & Rosela proximè citati. Emmanuel Rodrig. regul. tom. 3. quest. 53. art. 2. Lessius lib. 2. de iust. quest. 41. dub. 12. num. 98.

7 Quid si Abbas, & superior cum iuste eligatur regularis, consentire nolit ex iniusta causa in eius electionem? Respondeo, cogendu esse à superiore suo, ut consentiat; argumento textus in cap. nullus, de iure patronat, ita Glossa in cap. quam sit, verbo, ad ordinandum 18. quest. 2. Innocent. in cap. post translationem num. 2. de renuntiatione, & ibi Hoff. num. 4. & in cap. quod Dei timorem, num. 8. de statu monach. & ibi. Ioann. Andr. num. 14. Abb. num. 12. Henriq. num. 5. in fine Anchar. in cap. Si religiosus, num. 4. de elect. in 6. Dominic. ibi numer. 9. Gambaria de auctoritate legati à latere lib. 8. cap. ult. nu. 23. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. part. 1. quest. 7. art. 19. num. 13. Roch. eodem tract. verbo, honorificum quest. 4. num. 13. Rosella in summa, verbo Monachus num. 6. Sylvest. verbo, Religio 7. questione 9. Gregor. Lopez l. 25. verbo, Iglesias tit. 7. part. 1. Anton. Cucus lib. 13. institut. maior. tit. 1. num. 154. Emmanuel Rodrig. regul. tom. 1. questione 34. art. 5. Lessius lib. 2. de iust. cap. 41. dub. 1. num. 97. Sanch. tom. 2. Decalog. lib. 7. cap. 29. num. 68. ubi contraria optime elidit.

8 At quis erit iste superior, qui reventu electioni subditi sui, consentire coget? Respondeo id pertinere in primis ad praetatum ipsius superioris, qui non vult consensum praetare, siue ille Provincialis sit, siue Generalis, qui quidem Provincialis, aut Generalis, si inferior nolit, poterit eam licentiam concedere, cum ad eos devolvatur, etiam in extra iudicialibus, per textum in cap. Quamquam, de electione in 6. & cap. Romana, de supplenda negligentia praetorum, eodem lib. sic tenent Imol. quem ibi refert Dominic. num. 8. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. part. 1. quest. 6. art. 19. num. 13. Roch. eodem tract. verbo, honorificum quest. 4. num. 13. Sanch. d. tom. 2. lib. 7. cap. 29. nu. 69. Contra Glossam in cap. Si religiosus in principio, verbo, obtenta in fine de elect. in 6. ex cap. nullus, de iure patronat. qui non loquitur de nostro casu, sed de eo, quando episcopus denegat iniuste licentiam offerendi decimas, in quo ait consulendum esse summum Pontificem, ut illum cogat, quod valde diversum est.

9 Solet hic etiam disputare nonnulli Doctores. Vtrum saltem ex licentia sui praetati possit episcopus assumere religiosum, vel religiosam ad superiorem, vel Abbatissam alterius monasterij diversi ordinis? Respondent communiter nullum religiosum esse capacem beneficii regularis dignitatis, alterius religionis, cap. cum singula, de praebendis in 6. Aded: ut acceptans fiat per illum textum ineligibilis, & inhabilis, ut ei aliàs conferatur, docet Rebuf. in praxi benefic. tit. de dispensatione cum regularibus num. 2. & duplici sequenti Navarr. Comment. 4. de regul. num. 23. Emmanuel Rodrig. regul. tom. 1. questione 34. art. 8. Gonçales de mensibus, & alternat. Glossa 8. a numer. 96. usque ad 100. Sanch. tom. 2. Decalogi lib. 7. cap. 29. num. 29.

An Epis-

10 An Episcopus possit transferre ab uno monasterio ad aliud eiusdem habitus, & instituti moniales sibi subditas, ut ibi exerceant officium Abbatis; magistra novitiarum, &c. & hæc sit iusta egrediendi à monasterio causa, quia consulatur summus Pontifex? Affirmat *Glossa cap. periculoso*, verbo, *perpetua, de statu regular. in 6.* & ibi *Ioan. Andr. numer. 5.* vers. *Glossa non credo.* *Franch. ibi infinc. Dominic. 11. Sylvest. verbo, Religio 7. quest. 16. dicto 2. Navarr. lib. 3. consil. in prima edit. tit. de regularibus cons. 48. num. 3. & in secunda editione tit. de statu monach. cons. 5. num. 3. & Comment. 4. num. 48. notabili 4. de regularibus, Collector privilegiorum mendicant. verbo, clausura monialium casu. 3. Gutierr. questio. Canon. lib. 1. cap. 14. num. 10. & 11. Llamas in methodo curationis in appendice in fine posita ad §. 10. Emman. Rodrig. regular. tom. 1. questione 49. art. 5. corol. 1. Sanch. tom. 2. Decalog. lib. 6. cap. 15. num. 45. frater Ioannes de Cruce de statu relig. lib. 1. cap. 5. dub. 4. §. secunda causa legitima. Habetur clarè in Trident. sess. 25. de reform. c. 7. ibi *Quod si his qualitatibus non reperiatur in eod. monasterio, ex alio eiusdem ordinis eligi possit, &c.* Quare minus bene *Azor. part. 1. lib. 13. cap. 8. questione 1. & Zerola in praxi Episcopali secunda editione, verbo moniales ad 16. qua situm, dub. 8. id negant, quavis Zerola addat part. 2. verbo, moniales, dub. 8. ita decidisse sacram Cardinalium congregationem, quod de episcopo, id de cæteris superioribus regularibus affirmat frater Ioannes de Cruce de statu relig. lib. 1. cap. 5. dub. 4. §. secunda causa.**

11 An verò in hoc, & similibus casibus egressio monialium exemptarum à iurisdictione episcopi, requiratur præter licentiam prælati religionis; licentia etiam episcopi? Respondent, 1. *Grass. 1. part. decis. lib. 4. cap. 23. numer. 6. Navarr. in lib. 3. consil. in editione prima tit. de regularibus cons. 48. num. 6. & in secunda editione tit. de statu monach. cons. 5. num. 6. Llamas in Methodo curationis in apendice, quæ in fine collocat §. 5. non requiri in monasterijs regularibus subiectis? Respondent 2. Confectius de privilegijs ordinum mendicant. tit. 20. cap. 4. Capuccinus in annotationibus ad compendium privilegiorum mendicant. verbo *Clausura monialium in fine*, requiri licentiam episcopi in tribus casibus egressiois, numeratis à Pio V. in suo motu proprio, qui incipit, *Decore, & honestate*, edito anno 1569. Kalendis Februarij, cū id expresse ibi statuatur. Respondet 3. *Navarr. mutans sententiam, Comment. 4. num. 60. vers. tertia questio de regular. Azor. part. 1. lib. 13. cap. 8. quest. 1. vers. Item quarebatur, Zerola in praxi episcopali part. 2. verbo, moniales dub. 8. sanches 2. tom. Decalogi lib. 6. cap. 15. num. 28. frater Ioannes de cruce de statu relig. lib. 1. cap. 5. dub. 3. semper requiri hanc facultatem episcopi unà cum facultate superioris regularis, quia id expresse præcipit Pius quintus, de cuius motu, nec *Navarr. nec***

Grass. responsione prima meminerunt, licet meminerit Llamas, & tenuerit, non requiri etiam post eum licentiam episcopi, sed sufficere superioris regularis, iuxta dispositionem Trident. sess. 25. cap. 2. iuxta quam allegandus erat motus Pij, sed non bene. Addunt tamen Emman. Rodrig. frater Ioannes de Cruce, Sanch. locis proximè citatis, & Llamas citatus §. 9. motum Pij quinti per non usum non obligare in Hispania, ubi solum regulares superiores sine episcopo concedunt egrediendi facultatem monialibus sibi subiectis, de quo valde dubito.

In textu, ibi, *Suæ tantummodo plebis communionem.* Dubium est, an hæc pœna excommunicatio sit, an suspensio? *Suar. de censur. disp. 31. sect. 5. num. 5. in fine* putat esse excommunicationem, sed talem, quæ iam non sit in usu. *Hériq. lib. 13. de excommunicatione & suspensione cap. 38. num. 1. & in Comment. littera K. ait sibi videri hanc pœnam pertinere ad quandam suspensionem, ita etiam Sayrus in Thesaur. lib. 4. cap. 6. num. 24. Vivaldus tit. de suspensione tit. 79. Dixi nonnulla de simili pœna in cap. placuit, numer. 5. dist. 18. ibi me vide.*

Sæpè etiam invenies in sacris Canonibus hæc pœnam. *Nullus cum eo communicet.* De qua in cap. *Episcopi 11. q. 3. consulendi circa ea sunt Panormitan. in cap. si diligenti numer. 34. de foro competent Dec. in cap. 1. de iudicijs lect. 2. numer. 24. Vgolus de censur. ecclesiastic. tab. 2. cap. 28. num. 3. Sayrus lib. 1. Thesaur. cap. 11. num. 14. Suar. de censur. disp. 18. sect. 4. à num. 6. & vide eundem disp. 24. sect. 1. num. 5.*

In Glossa verbo, *Maiorem.* Colligit Glossa ex hoc textu monachum posse esse prælatum in ecclesia seculari, de quo dixi in cap. *Priscis, n. 1. distinctione 55. ubi hanc Glossam retuli.*

In Glossa, eadem. Tenet non esse dubium monachum ad episcopatum assumi posse, probat ex cap. *statutum 18. questione 1. Glossam sequitur. Abb. in cap. Quod Dei timorem, de statu monach. Selva de benefic. 3. part. quest. 70. Covar. in cap. 2. de testamentis, non longe à principio, Corrasius de benefic. 3. part. cap. 5. num. 14. Gregor. Lopez l. 13. tit. 5. part. 5. Garcia de benefic. part. 7. cap. 10. num. 30. Gonçal. de mensibus, & alternat. Glossa 7. num. 48. ubi pro ea adducit cap. *quorundam 24. cap. si religiosus 27. cap. nullus religiosus, 28. de electione in 6. & Clement. 1. de elect. Vtrum verò teneatur ad ferendum habitum religionis suæ, & an incurrat excommunicationem cap. 2. ne clerici, vel monachi in 6. docet optime Sanch. cum multis tom. 2. Decalogi lib. 6. cap. 6. num. 22. & 23. an teneatur habere socium sui ordinis? Dixi in cap. *Priscis, num. 15. dist. 55.***

In Glossa

16 In Glossa eodē verbo, Maiorē.

Quærit. Vtrum regularis possit esse canonicus in ecclesia sæculari, & inclinatur in partem affirmativam; probaturque ex *cap. quorundam, dist. 74.* ubi id supponitur, nec reprehenditur; probare etiam posset ex *cap. Dens qui, de vita, & honestate clericorum*, sequitur Glossa in eodem *cap. Dens qui, in fine, & Hugo* quē ibi refert *Matth. relatus à Cardinali in Clement. 1. num. 24. quest. 27. de election. Bertachin. tract. de episcopo lib. 2. in initio questione 36. num. 67. in fine.* Verius est nec canonicatus, nec alicuius beneficii simplicis sæcularis esse capacem religiosum, ut probavi in *cap. Priscis, num. 3. dist. 55.* ibi invenies.

17 In Glossa eodē verbo, Maiorē.

Quærit, an regularis possit esse vicarius episcopi, & admittit partem affirmativam tam hinc, quam in *cap. in nova, 16. q. 7.* cum Glossa abeunt *Abb. in cap. fin. de clerico agrot. Cardinali in Clement. 2. num. 17. quest. 16. de rescrip. & ibi Iomol. nu. 25. Archid. num. 9. Rebus. in praxi benefic. tit. de vicarijs episcoporum num. 30. Navar. Cōment. 2. de regularibus in fin. vers. addo is. & Cōment. 4. num. 15. vers. 9. & lib. 3. consil. titul. de regul. in prima edit. cons. 65. num. 3. & in secunda edit. cons. 74. num. 3. Mandos. de signat. gratia, verbo, licentia, vers. Monachi licentia. Anton. Cucus lib. 2. Inst. maior. tit. 8. num. 58. Emman. Rodrig. regular. tom. 3. quest. 76. art. ult. Sbrozins cū multis, de vicario episcopi lib. 1. quest. 38. num. 4. Saa, verbo, Religio, num. 60. Azor. 2. part. lib. 3. cap. 43. quest. 10. Sanches tom. 2. Decalogi lib. 6. cap. 13. num. 88. quod extendit ad vicarium capituli sede vacante. Includuntur etiam in hac opinione Glossæ mendicantes, quia illis hoc non vetat. Clementina in plerisq; de elect. nec Clem. 1. §. ad prioratus, quia hæc solū hoc interdicit medicantibus qui ad nō medicantes transierunt, unde potius supponunt alios posse vicarios esse episcopi, quare male *Cardinalis Alexand. in present. ad finem Rebus. citatus num. 32. Azor. quest. 10.* Dum medicantes excipiunt. Fiet tamen hoc de licentia sui prælati, ut videbis apud *Sanches citatum num. 89.**

DISTINCTIO. LIX.

C A P. Qui ecclesiastici. I.

S V M M A R I V M.

Salzedo nostri textus meminit, & eius materiam prosequitur.

IN textu. Collige ex illo non posse sacerdotem esse, qui ecclesiasticis disciplinis non est imbutus. Tum quia is alios edocere non potest, quæ nunquam ipse didicit; tam etiam quia alij se conformare nequit, cum nunquam ipse statum ecclesiæ regendo expertus sit. Multa adducit *Salzedo in pract. cap. 22. verbo, Neophiti num. 2.* ubi ad medium nostri textus meminit. Alia notabilia non colligo, nec aliter prosequor, quia idem *cap. de verbo ad verbum est positum supra in cap. 2. dist. 36.* ubi vide.

C A P. Si officia. II.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus non debet pompam querere.
- 2 Dicitio hinc quid significet?
- 3 Raritas, res commendat.
- 4 Legitimitas Principis prodest ad spiritualia?

IN textu, ibi, Qui pompam. Reprehendit Pontifex episcopos, qui querentes pompam in multitudine presbyterorum, ordinant eos in locis solitarijs, ut eis ordines conferant, quibus aliud conferre non possunt, transcripsit *Rex Alphonsus part. 1. titul. 22. l. 16.* ubi Glossa 1. nostri textus meminit.

Ibi, hinc. Quæ dicitio denotat tempus currere de momento ad momentum, quia inclusivè ponitur; *Barth. num. 1. Roman. num. 10. & Iason. in l. 1. ff. si quis caut. Bald. in l. eos §. si autem, col. 2. vers. Quæro autem an dies C. de appellationibus Angel. cons. 404, col. 2. vers. & hoc importat, Alex. cons. 75. num. 5. vers. Quinimo, vel. 2. latè Dominicus in cap. 1. col. 4. vers. Nota ex ista Glossa de restitut. spoliat. lib. 6. & ibi Francus num. 5. Guido Pap. decis. 270. ubi tamen dicit aliter servari, de quo est textus in l. placet iuncta Glossa verbo, abbinde C. de sacrosanctis ecclesijs, quam ad hoc dicit singularem *Roman. dicto num. 10.* plures sequitur *Tiraquel de retractu lignag. §. 1. Glossa 11. num. 23.* alios refert *Cenedo singulari 59. numer. 1.**

In fine textus, ibi, Rarum est quod magnum est. Igitur raritas omnes res commendat, frequentia, & numerus eas viles facit, ut ex pluribus probat *Tiraquel de nobilitate cap. 37. num. 22. Gregor. Lopez part. 2. titul. 13. l. 18. Glossa. 4. qui uterque*

uterque nostri textus meminere. Adde *Francisc. de Mendoca, tom. 2. Reg. cap. 3. num. 1. ibi, & sermo Domini erat pretiosus in diebus illis.*

4 **In Glossa verbo, Quis.** Docet *Glossa* quod legitimatio Principis nihil commodat quo ad spiritualia, sequitur *Perez lib. 5. ordinamenti tit. 2. l. 1. pag. 94. vers. Regula tertia, de quo late Covar. de sponsalibus 2. part. cap. 8. §. Octavo, ubi plura videntur sunt. Doctores in cap. per venerabilem, qui filij sint legitimi.*

CAP. Hoc ad nos. III.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Licet clericis servire ecclesie propter dignitates consequendas.*
- 2 *Dictio Hoc quid significet?*

1 **IN** textu. Ponderat *Navarr. in cap. inter verba, Carolar. 2. num. 23. conclusionem 5. & ex illo deducit, licere clericis servire in ecclesia Dei, cum spe ascendendi ad dignitates, & honores, Glossa 1. in presenti Glossa in cap. consuluit, de usuris, verbo, sperantes cap. quid proderit. 61. dist. ubi vide posita, ad 6. consuluit, 74. dist. multa ex autoribus sacris, & profanis tradit idem *Navarr. d. n. 23. & sequentibus, de quo etiam late hic disputat Turrecrem. num. 1. Præpositus, num. 2. faciunt quæ tradit Covar. lib. 1. variar. cap. 20. num. 4.**

2 **In Principio textus, ibi, Hoc.** Quæ dictio est demonstrativa h. hoc articulo, & ibi *Barr. ff. de heredibus instituendis idem Barr. in l. 1. in principio num. 2. ff. novi operis nuntiatione. Parisius conf. 20. num. 48. vol. 2. & conf. 19. num. 7. & conf. 35. numer. 20. Osasebus decis. 52. numer. 12. & decis. 112. num. 4. Rebus. in d. unica, notabili 4. num. 20. Cod. de sentent. Aliquando ista dictio est relativa, & refertur ad proximiora, *Rebus. ubi proximè Glossa 1. num. 173. Paris. conf. 20. numer. 49. & tom. 35. num. 20. vol. 2. Tandem est repetitiva præcedentium, & de novo aliquid inducit, Paris. conf. 95. numer. 19. vol. 2. Benedictus in cap. Raynuntius, verbo, Aliteroche numer. 4. de testamentis. Jason. in licatera, in principio numer. 23. ff. de legatis 1. plures, & plura refert *Cened. singular. 59. num. 4. & sequentibus.***

CAP. Ordinatos. IV.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Cælestinus Pontifex quis fuit?*
- 2 *Appellatione dignitatis, an comprehendatur episcopatus?*
- 3 *Gregorius Lopez nostri textus meminit.*
- 4 *Testis declarans dictum suum non tenetur iterum iurare.*
- 5 *Tiraquelus nostram Glossam meminit.*

IN superscriptione, ibi, **Cælestinus.** Qui fuit patria Romanus, ex patre Prisco: creatus Pontifex anno Domini 423. tempore Theodosij junioris, misit sanctum Germanum in Britanniam, & eam ab hæresi Pelagiana liberavit. Anno 432. octavo Idus Aprilis ex hac vita migravit in cælum, cum sedisset annos octo, menses quinque, & dies tres. Recenietur à *Gennadio cap. 54. inter scriptores ecclesiasticos, vide latissime Baron. tom. 5. anno Christi 424. & sequentibus. Ferunt hoc tempore Diabolum persona Moysis indutum, multos Iudæos decepisse dū eos, ex Creta in terram promissionis ad similitudinem historiz veteris sicco pede per mare deducere pollicetur, multi enim ex his falsum Moysen secuti, in vndis periere, solosq; illos evasisse, qui tunc Christum verum esse Deum credidere, ut tradit *Platina in eodem Cælestino ad finem.**

In principio textus, ibi, Dignitatis fastigium. Igitur appellatione dignitatis, comprehenditur episcopalis dignitas, ut notavit *Præpositus in presenti, de quo dubitat Glossa, verbo, dignitatum in cap. 2. de præbend. lib. 6. faciunt quæ tradit Spinus in speculo testamentorum Glossa 4. principali, num. 44. Casador. decis. 4. de iure patronat. & decis. 3. ut lite pendente, & decis. 1. de dilationibus. Covar. practiar. cap. 36. num. 2. vers. hic accedit, & in numero 4. & in num. 7.*

Ad medium textus, ibi, Quisquis Doctor. Quæ verba transtulit *Rex Alphonsus partita 2. titul. 31. l. 9. ubi Glossa 1. nostrum textum citat. Adde cap. cum in magistrum, 49. de elect. & ibi Glossa 1. nostri textus meminit.*

In Glossa

4 In Glossa verbo, **Ordinatos, ibi, Propter connexionem.** Sic in simili licet testes debeant iurare, alias dictum eorum non valet, l. iuris iurandi. Cod. de testibus, cap. tuis questionibus, & cap. nuper eodens inul. Tamen si testes velint declarare dictum suum obscurum, non tenentur iterum iurare, quia talis declaratio non dicitur nova testificatio, propter causae connexionem, ita Barr. in l. heredes palam. §. Si quod post uum. 7. ff. de testament. Alexand. in l. qui bona, §. Si quis stipulatus in fine. ff. de dano infect. Salicet. in l. final. C. de testibus, post alios Hyppolit. in l. 1. §. Si quis ultro, num. 70. ff. de questionibus.

5 In eadem Glossa, **ibi. Quoad praesumptionem.** Licet enim non nocet quod inter alios actum est, alijs non vocatis, quoad plenum praedictum, nocet tamen quoad aliquam praesumptionem, siue facit quaecumque praedictum, unde ius illorum vacillat. Glossa in l. 1. verbo, praedictum, ff. de exceptionibus rei iudic. Glossa per sextum ibi, in l. a sententia, in principio, ff. de appellat. Glossa in cap. cum super, verbo, interpositam de re iudicata, post alios Tiraquel. res inter alios acta, limitatione 19. nu. 55. qui nostrae Glossae meminit. Surdus de alimentis tit. 1. q. 126. n. 12. Alexand. Trentating. Variar. resolut. lib. 2. tit. de iudicijs, resol. 17. num. 49.

DISTINCTIO. IX.

C A P. Nullus Episcopus. I.

S V M M A R I V M.

- 1** Episcopus olim conferebat archidiaconatum, & beneficia quocumque tempore vacantia, quod hodie limita.
- 2** Episcopus acceptas alternativam, si resideat, confert beneficia vacantia in mense Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, Decembris: & quando incipiat gaudere alternativa?
- 3** Episcopus, accepta alternativa, si absit in principio mensis Aprilis, & postea revertatur die 10. & die 15. vacet beneficium, Papa reservat.

4 Episcopus, accepta alternativa, si non resideat, ad summum conferi beneficia vacantia in duobus mensibus.

5 Beneficiarius debet esse in tali aetate, ut possit promoveri ad ordinem, quem beneficium, aut dignitas requirit, & quae aetas sufficiat in Cathedrali.

6 Canonatus in Collegiata debet esse in aetate 14. annorum, & an existens in aetate 7. annorum, possit pensionem obtinere?

7 Episcopus debet esse 30. annorum.

8 Papa solus dispensat in defectibus aetatis.

9 Rebuffus nostram Glossam sequitur.

In textu, **ibi, Episcopus.** Licet regulariter textus probet secundum Glossam 2. hic, quod collatio archidiaconatus spectet ad Episcopum, per textum in cap. Episcoporum 74. dist. & cap. 1. 25. dist. Ex eo quod habeat intentionem fundatam, ut ad eum spectet collatio, & institutio omnium beneficiorum suae civitatis, & dioecesis cap. nullus omnino 16. quaestione 7. & Abb. in cons. 106. num. 3 lib. 1. Antonius de Pretis de iurisdictione Episcopi cap. 1. num. 2. in 2. vol. tract. quocumque tempore vacarent, Glossa in cap. quaquam in verbo, devoluetur, verbi. ut igitur, & verbo secus de electione in 6. & Staphileus de grat. expect. §. 1. & num. 28. Hodie vero post extravagantes, ad regimen, & execrabilis de prabend. & regulam Cancellaria 8. reservatoriam, ad episcopum solum pertinet collatio beneficiorum vacantium per quatuor menses singulis annis, nempe Martium, Iunium, Septembrem, & Decembrem, si vacatura in illis contigerit, Staphileus de literis Gratia expectant. numer. 6. Ioann. Franciscus Leo in suo Thesaurio fori ecclesiastici, 2. part. cap. 3. num. 2.

Nisi vigore alternativae, quae ei conceditur quando apud ecclesiam, aut dioecesim suam verè, ac personaliter resideat dumtaxat, in sex mensibus, videlicet Februarij, Aprilis, Iunij, Augusti, Octobris, & Decembris beneficia vacantia conferre possit; postquam per patentes litteras manu propria subsignatas, suoque sigillo munitas, & in sua quisque civitate, & dioecesi datas declaraverit alternativam praedictam acceptare, & litteras ipsas ad Datarium Papae transmiserit, quibus ab eo receptis, & in Dataria recognitis, tunc demum, & non antea incipit eadem gratia alternativae gaudere, ut in eadem regula §. Insuper. Cuius duplex forma videnda est apud Gonçal. ad dictam regul. Glossa 62. in fine.

3 Sed quid si episcopus, acceptata alternativa, sit absens in principio mensis Aprilis, & postea revertatur die decima, & die 15. eiusdem vacet beneficium, an Episcopus illud possit conferre vigore alternativa? Dic quod non, sed Papæ reservatur; quia licet beneficium vacaverit in mense Aprilis, episcopo tunc residente, qui mensis vigore alternativa spectat ad ordinarium, attamen cum episcopus in principio mensis fuerit absens, cessavit commodum alternativæ ad eius favorem, & fuit acquisitum ius Papæ, ita ut totus mensis fuerit ei reservatus, ut sæpius resolvit Rota Romana, & signanter in una Papiens. beneficij coram Martino Andrea Iunior. 10. Aprilis 1627. & in alia Faventina Canonatus, 16. Decembris 1585. coram Blanchetto, & in alia Segobien. beneficij 26. Martij 1604. coram Iusto, & in alia Elvens. beneficij, 22. Maij. 1599. coram Milino, & in eadem coram Ludovisio postea Gregorio Papa 15. die 30. Octobris 1620.

4 Episcopus enim post acceptionem alternativæ, si non resideat, habet duos menses fixos ad conferendum, videlicet. Iunium, & Decembrem duntaxat, qui nunquam fuerunt reservati, nec ex regula de 8. nec ex vi alternativæ, ut tenuit Rota in una Sulmonens. alternativæ 14. Maij. 1610. coram Lancellotto, & in dicta Papiens. beneficij coram Martino Andrea, & Garcia de beneficijs, 5. part. cap. 1. num. 506. in fine. licet quod nec in his duobus mensibus posse conferre, teneat Gonçal in regula 8. Cancellaria, Glossa 43. num. 121. vers. Ex adverso usque ad num. 132. Atque ita si Archidiaconatus vacaverit in mense Episcopi, ipse solus confert, si verò in mense Apostolico, summus Pontifex providet iuxta supra dicta.

5 In Glossa 1. ibi, Si talis sit.

Ergo sufficit quod beneficiatus sit in tali ætate, ut possit promoveri ad ordinem, quem beneficium, vel dignitas requirunt, licet sit tantum prima tonsura insignitus, cap. cum in cunctis de elect. cap. 2. de constitution. lib. 6. Concil. Trid. sess. 22. de reformatione cap. 12. ubi Congregatio declaravit, quod in omnibus cathedralibus canonicatus omnes habent annexum ordinem sacrum, ita ut ætas legitima ad obtinendum canonicatum in cathedrali sit expletio vigesimi secundi anni, ut refert Garcia de benef. 7. p. c. 4. n. 70. Molina de iustitia tract. 2. disput. 573. ad principium, Vega in summa 1. part. cap. 96. licet sufficere attingentiam vigesimi secundi anni teneant Saa, verbo, beneficium num. 31. Zerola in practica Episcopali, 1. part. verbo, beneficia, §. primo vers. ad dignitates. Azor. 2. part. Instit. moral. lib. 6. cap. 5. questione 3. Lessius lib. 2. capit. 34. dub. 20. numer. 109. §. Adverte tamen. & dicta ætas sufficit, etiamsi pa-

rochialis ecclesia sit unita canonicatui, ut tradit Hieronymus Gonçal ad regul. 8. Cancellaria Glossa 9. num. 4.

In ecclesia vero collegiata sufficit ætas quatuordecim annorum ad obtinendum canonicatum, & dimidiam portionem in cathedrali, imò iure antiquiori sufficiebat ætas septem annorum, ut est textus in cap. ex eo ibi In pupillari ætate existens, de electione in 6. & alij citati per Gonçal ubi supra Glossa 5. num. 94. Quod Concilium Tridentinum postea correxit, disponens quod nullus ante attingentiam quatuordecim annorum, possit beneficium obtinere, idem refert Aloysius Riccius collect. 860. & 1270. in fine licet ad pensionem obtinendam sufficiat ætas septem annorum. Gratian. disceptat. forens. capit. 397. à numer. 17. & sequentibus.

Episcopus autem debet trigessimum annum ætatis expletum habere, ut tradunt Azor. Instit. moral. 2. part. lib. 6. cap. 5. Reginald. in practica pontif. lib. 50. tract. 3. num. 162. Bertachin. in tract. de Episcopo lib. 2. numer. 54. & Ioann. Franciscus. Leo in suo Thesaurio fori ecclesiast. 1. part. capit. 3. num. 7. per textum in cap. cum in cunctis de electione. Lessius supra numer. 107. licet Iustinianus in novellis ætatem 35. annorum in episcopo requirat, sed servatur quod est de iure Canonico statutum. Multa tradit Petrus Gregor. syntagm. iuris part. 2. lib. 15. cap. 12. et p. 1. in iustitia in iustitia.

Solus Papa in huiusmodi defectibus ætatis dispensat, secundum Glossam in cap. cum dilectus de electione, & l. 1. & 2. Cod. de ijs, qui veniam ætatis, & tradit Ioann. Franc. Leo in suo Thesaurio fori ecclesiast. 2. part. cap. 3. num. 15.

In Glossa verbo, Episcopus ad fin. Docet Glossa quod licet electio pertineat ad Capitulum, confirmatio verò ad episcopum, cap. cum ecclesia de electione, valet tamen consuetudo in contrarium, sequitur Rebus. ad leges Gallia. 3. tomo in præfatione titul. de consuetudine num. 92.

C A P. Nullus in preposituram.

II.

S V M M A R I V M.

1. Calixtus Pontifex quis fuit?
2. Prepositura an sit dignitas?
3. Decius nostris textus meminit.

In super-

IN superscriptione, ibi, Calixtus
De quo vide posita ad cap. 1. distinctione 12.
& ad cap. presbyteris supra dist. 27.

In textu, ibi, In præpositum.

Præpositura dignitas est per se, quanvis sit nomen generale ad omnes, qui habent prælationem Glossa, verbo præpositi in cap. 1. de etate, & qualitate Glossa, verbo, præposituras in cap. 1. de consuetudine lib. 6. & an hoc sit de iure, vide Rotam decisione 17. de concessione præbende, & decisione 4. de electione in novis, & ibi Additio littera A.

In textu, ibi, Nisi diaconus.

Igitur textus requirit, quod à principio sit diaconus ille, qui debet in archidiaconum ordinari, sed Decius in cap. cum in cunctis, §. Inferiora de electione n. 3. ait, sufficere si postea faciat se promoveri in diaconum, sicut decanum præpositum, & similes, sufficit postea promoveri in sacerdotem, licet à principio sacerdotes non existant, & ibi nostri textus meminit.

C A P. Innovamus. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Senex in beneficijs debet iuniori præferri.
- 2 Ordinatus invitus non tenetur continere.
- 3 Ordinari potest laicus invitus, quando desunt clerici.

IN text. ibi, Adolefcētibus. Notat

Tiraq. de iure primogen. in præfatione num. 132. & per illum docet, quod seniores in beneficijs, debent iunioribus præferri, iuvat textus in cap. cum in cunctis ibi, Etate maturitas, de electione, & in cap. Ecclesia vestra in secundo ibi, In etate pati defectum, & ibi. Etatis matura, eodem titul. Rochus de iure patronatus, verbo, honorificum questione 15. col. 2. vers. comprobo etiam. Adde posita ad cap. quando 5. num. 8. supra dist. 24.

In Glossa verbo, Ordinari.

Constituit Glossa, conclusionem quod quis nõ debeat invitus ordinari, & ampliatur, ut sic coactè ordinatus non teneatur continere, ut per Aloys. Riccium collect. 1579. Imò possit ma-

trimonium contrahere Rota 1. part. divers. decis. 560. & 591. etiam si credens ordinem esse validum per novem annos illum exerceret. Navarr. cons. 4. num. 9. & 10. & per totum de ijs, qua vi, & Gonçal ad regul. 8. cancellar. Glossa 31. num. 38. & 39. Adde posita ad cap. gesta num. 2. dist. 74. Hoc tamen limito cum textu, & Glossa hic non procedere, quando beneficium habet ordinem sacrum annexum, quia tunc non præcise cogitur ordines suscipere, sed datur ei optio, ut dimittat beneficium si recusat ordines accipere, & debet præcedere suspensio ab officio, quasi quædam excommunicatio, quã si cõtemnit, sequitur beneficij subtractio ut hic, & in cap. forte 23. questione 4. & Glossa, verbo quaritur. 74. dist.

Limito secundo, quando deficiunt clerici in republica Christiana, quia tunc laici possunt cogi ab ordinarijs, ut ordinentur, & fiant ministri sacramentorum, ne deficientibus ministris, deficiat sacramentorum administratio: ut ex Hojeda de incompatib. benefic. 2. part. capit. 9. num. ultim. & Lambert. de iure patronat. lib. 2. art. 18. questione 7. princip. numer. 6. vers. fallit. 3. tradit Thom. Vallascus allegatione 2. num. 13. & vide posita ad cap. Gesta num. 5. infra distinctione 74. Nota tamen quod si beneficiatus acceptet curatum, qui requirit sacrum ordinem animo se non ordinandi, sed ut percipiat fructus, tenetur ad restitutionem, nisi mutata voluntate promotus fuerit intra annum ex textu in cap. cõmissa, §. ceterum de electione in 6.

C A P. Nullus in Episcopum.

IV.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus non potest eligi, nisi sit in sacris.
- 2 Subdiaconatus dicitur hodie sacer ordo.
- 3 Epistolam canes in peccato mortali, an peccet mortaliter?
- 4 Nobilis præfertur ignobili.

IN textu, ibi, In sacris. Ex quo collige

conclusionem, quod episcopus non potest eligi, nisi in sacris cõstitutus cap. 1. & cap. Osus, & §. secundum infra 61. distinctione, cap. dudū, 1. & ibi Glossa & in cap. cum in cunctis de elect. saltem per sex menses ante promotionem ex

Concil. Trident. sess. 22. cap. 2. de reformatione latè Azorius inslit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. §. septimo, qui nostri textus meminit. Imo quòd sufficiat ut sit constitutus in minoribus, colligitur ex cap. 1. 77. distinctionis, & cap. à multis, de etate, & qualitate, & Bertachin lib. 2. de episcopis, num. 19. in 2. vol. tract. dum tamen habeat etatem requisitam ad dictam dignitatem.

2 Ibi, Diaconatum. textus diaconatum, & presbyteratum, sacros dumtaxat ordines appellat. Hodie verò additur etiam ordo subdiaconatus, qui dicitur sacer, ut est textus in cap. Erubescerat supra 32. distinctione, & cap. à multis §. Verum de etate, & qualitat. & tradit Rastaur. de Imperatore questione 29. num. 3. in 12. vol. tract. Panuin. de visitatione 2 part. questione 6. nu. 24. vol. 14. tract. Martinus Ledesma secunda 4. questione 36. artic. 3. fol. 409. col. 2. in principio Bellarm. de sacramento ordinis lib. 1. cap. 7. vers. sunt autem qui docent ex nostro textu, quod olim subdiaconatus non erat ordo sacer, licet esset sacramentum, de quo latè Vasquez de sacramento ordinis disputatione 248. cap. 3. & vide quæ scripsimus ad cap. Si quis eorum 7. num. 6. & 7. supra distinctione 32.

3 Et ideo canens epistolam, sicut evangelium in peccato mortali, peccat mortaliter. Sylvest. in summa, verbo, baptismus, 3. num. 5. vers. quarto, utrum, & verbo, clericus secundo num. 2. Victoria de sacramento baptismi num. 29. & de confessione num. 136. & citati per Petrum Cened. 2. part. collect. 63. num. 3. Galet. in Margarita casuum conscientia, verbo, Ordo numer. 2. licet Suar. tom. 3. de sacrament. disp. 16. sectione 3. vers. de alijs, contrarium probabilius existimet, quod antea dixerat Solo in 4. distinctione 1. questione 5. art. 6. & dist. 24. quest. 1. artic. 4. circa finem, quia illa actio procedit à sacramento ordinis, & terminatur ad Eucharistiam, & qualiter subdiaconatus olim nō fuit annexa continentia, vide Ægid. Conine k. de sacramento ordinis disput. 20. dub. 11. numer. 109. & posita ad cap. Si quis eorum numer. 6. & 7. distinctione 32.

4 In textu, ibi, Expectatæ Religionis. Ponderat Tiraquel. de nobilitate cap. 5. nu. 7. in fine, & per illum docet, si in beneficijs quærat de nobili, & ignobili, æqualibus meritis, & scientia, semper nobilis erit præferendus, quia nobilitas gradum adijcit; quod ante docuerat Bald. in leg. nemini licere II. per textum ibi, num. 6. Cod. de advocatis diversorum iudiciorum, quem sequitur Felin. in Rubr. de maioriante, & obedient. num. 2. alios refert idem Tiraquel. loco citato iuvat textus, in cap. de multa in fine de præbendis.

DISTINCTIO. LXI.

CAP. Sacerdotale. I.

SUMMARIUM.

- 1 Laicus non potest eligi episcopus quantumcumque sit perfectus.
- 2 Propter scandalum potest impediri ne electus confirmetur.

IN textu, ibi, Sacerdotale. Idest episcopale, & sic colligitur ex textu quòd laicus non potest eligi in episcopū quantumcumque sit perfectus, sed tantum postulandus, idem habetur in cap. 2. & in cap. obitum 14. infra eadem. Nec obstat, quod dicitur de beato Nicolao, qui ex laico fuit electus episcopus, & de Severo, qui ex lanificio fuit assumptus ad episcopatum; & de Ambrosio, qui nondum baptizatus, fuit electus Archiepiscopus, ut infra eadem dist. cap. statuimus 7. vers. è contra: quia ut respondet ibi, Glossa verbo, his omnibus, id factum fuit divina inspiratione, ex can. ult. 4. q. 3. & ideo non est trahendum in consequentiā, vel fuerunt postulati, ut est textus in cap. Episcopus 10. infra eadem.

In Glossa. Quam dicit singularē Barbatia conf. 11. num. 12. vol. 1. & ex illa deducit, quod si oriatur scandalum in populo potest impediri, ne electus confirmetur episcopus; unde dicitur in cap. cum teneamur de præbendis, quòd ad evitandum scandalum habilis censetur inhabilis; facit l. qui eadem, ff. de sicarijs, ubi acceleratur mors propter vitandum scādalum, & quod voluit Innocentius in cap. inquisitioni, de sententia excommunicationis num. 3. ubi dicit quod si Papa mādāt aliquid, per quod timentur mala futura ecclesie, non est illi parendum, quia generatur scandalum, multa tradit idem Barbatia d. nu. 12. alia congerit Covar. in regul. peccatum part. 1. num. 5. ad med. qui nostram Glossam optimam appellat.

CAP. In sacerdotibus. II.

SUMMARIUM.

- 1 Hormisda Pontifex quis fuit?
- 2 Paulus Fuscus nostri textus meminit.

3 In electione episcoporum est maior cura adhibenda.

IN superscriptione, ibi, Hormisda. De quo vide posita ad cap. Si quis Diaconus. 29. supra dist. 50.

2 In textu. Cuius meminit Paulus Festus de visitatione lib. 1. cap. 18. numer. 27.

3 In textu, ibi, Curā perspicuā.

Probat textus quod in episcopis eligendis est maior cura adhibenda, quā in alijs, idem tenet, cap. miramur 4. infra eadem, quanto enim res est maior, tanto maior est inquisitio faciēda, cap. ordinator 59. dist. cap. quantumlibet 47. dist. cap. quiescamus 42. dist. cap. ult. 7. questione 2. Cum episcopus debeat esse vir bonæ vitæ, litteratus, constitutus in sacris, ex legitimo matrimonio natus, in temporalibus circumspectus, & in spiritualibus, qui possit iura ecclesiæ tueri, prudens, docilis, temperatus, castus, sobrius, cautus, humilis, affabilis, misericors, in lege Dei instructus, in scripturarum sensibus acutus, in dogmatibus ecclesiasticis exercitatus, doctus, pauidus, maturus, Deo, & hominibus placens, hospitalis, & irreprehensibilis, moribus ornatus, & mansuetus, & qui reprehendi non possit, quæ omnia probantur supra 38. dist. ubi vide posita ad cap. omnes 6. & in cap. Episcopus 6. infra eadem, cap. cum in cunctis in principio de electione, & in Authent. quomodo oport. Episcop. §. 1. & §. hac autē de Deo, collat. 1. & Speculator de elect. §. 1. vers. celebrata, & vers. & etiam potest, & vide quæ scripsimus ad cap. 2. dist. 23. Concil. Trident. sess. 6. cap. 1. de reformat. ante med. & sess. 14. de reformat. in proœmio, post princip. Hac de re copiose etiam agit Cosm. Magalianus in suo opere hierarchico, sive de Ecclesiastico principatu, præsertim ad Caput. 3. epistola I. ad Timoth. sectione 1.

C A P. Non negamus. III.

S V M M A R I V M.

1. Summi Pontifices ex humilitate se servos servorum Dei appellant.

2. Paulus in suis titulis se dicit servum Iesu Christi.

3. Episcopus non debet eligi, qui sit solēniter pœnitens.

Ibi, Humilitatis. Et ideo summi Pontifices propter humilitatem, se servos servorum Dei appellant, cap. relatum 36. in fine de sententia excommunicat. & in proœmio Decretalium, verbo, servus; ex quo provenit, quod ut Papa gloriam mundi contemnat, dum consecratur, ante illum stupæ in summitate arundinis, elevatæ comburuntur; & clamando dicitur; Sic transit gloria mundi Pater sancte, ut late per Navarr. in repet. cap. inter verba 11. questione 3. conclusione 5. num. 77. & Ludovicus Gomes in cap. 1. n. 45. & 46. de constit. in 6. licet alij exponant illud servorum, hoc est divorum Petri, & Pauli, sicque videtur sentire Glosa verbo, per te in cap. quoties 9. 1. questione 7. & de illis verbis servus servorum Dei, vide latissime Ponce de Leon. in respōsione ad Vvaramundū hereticū Calvinistam cap. 2. Anastasius Gernon. de indultis, §. Servus servorum num. 1. Primus enim omnium qui se sic scripsit fuit Divus Damasus Papa I. ut constat ex epistola eiusdem ad Stephanum Archiepiscopum, quæ invenitur inter opera Clementis Papæ. Aptè etiam advertit Flamin. de resignat. benefic. lib. 8. quest. 7. num. 101. quod Papa de stylo ita se appellat servum servorum Dei, ut si appareret Bulla sine huiusmodi inscriptione, de falso esset suspecta, & de humilitate in Pontifice requisita, vide late Lancellottū Conradum in templo omnium iudicum lib. 2. cap. 1. §. 1. vers. humilis, ubi num. 1. nostri textus meminit. Illud etiam non leve humilitatis argumentum in Pontifice requisitæ, quod eligendus Pontifex collocetur in sede perforata, ut illi hoc signo palam fiat, quo pretio sit habenda humilitas, ut optimè advertit Petr. Gregor. Syntag. iuris, part. 2. lib. 15. capit. 3. numer. 22. Dionys. Paul. de vera quatuor patriarchalium Sedium erectione cap. 18. numer. 12.

Sic Divus Paulus in titulis se dicit servum Iesu Christi ad Roman. cap. 1. vers. primo & Divus Iacobus cap. 1. vers. 2. personæ quippe Dei ministerio proprius mancipatæ, humilioribus consentire debent, & imitari quod discipulos docuit Dominus noster Iesus Christus, qui maior est vestrum, fiat sicut minister vester. Matth. c. 22. Marci capit. 10. cap. nullus primus 9. questione 3. & ipse Dominus noster Iesus Christus dictus est formam servi accepisse ad Philippenses capit. 2. Iustinianus etiam servum se dicit ultimū Dei, in l. 1. Cod. offic. præfect. Prator; dixit & Antigonus Rex filio suo, quem immodestiorē præter modum videbat. An non nosti fili regnum nostrum nobilem esse servitutem; ut retert Alianus lib. 2. var. histor. cap. 20. Qua ratione existimat Ximenes in concord. tomo secundo in proœmio decretalium, usu receptum fuisse, ut Pontifices summi Imperatores, & Reges, solum nomine pro

prio describantur, omisso cognomine, quod proprium servorum est cum in iure nostro factum fuerit, servos nomine proprio tantummodo esse nominandos l. cum precum Cod. de liberali causa.

4 **Ibi, De pœnitentibus.** Probat quod Episcopus non debet eligi, qui sit solemniter pœnitens: cum pœnitentia solēnis faciat. quē irregularem, ut probat *textus in cap. ex pœnitentibus, cap. in ea parte, cap. si quis post, cap. Canones, cap. pœnitentes supra 50. distinctione, ubi vide, & tradit Covar. in Clement. Si furiosus, 1. part. initio numer. 10. Adde quæ scripsimus ad cap. 2. num. 9. supra distinct. 33.*

4 **In textu, ibi, Nec.** Quæ dictio importat copulam eorum, quæ sequuntur, ideo si mādatur alicui, ut deponat aliquem, si eum reperiat malæ vitæ, nec sufficientē in litteris, requiruntur duo copulata, quod sit malæ vitæ, & non sufficiens in litteris. *Bald. cons. 432. Casus talis est vol. 5. Tufchus tomo secundo littera D. conclusione 312. In super de natura huius dictionis est continuare eandem materiam. Bart. per textum ibi in l. 2. vers. Nec cogitur ubi Glossa ff. de solutionibus, Iason. in l. si unus in principio numer. 9. per eum textum ff. de pactis. Parisius cons. III. num. 25. vol. 1. plures significationes tradit Cened. singular. 63. num. 3. & sequentibus.*

C A P. Miserum. IV.

S V M M A R I V M.

- 1 *Magister quis dicatur, & à quo?*
- 2 *Magistri dicuntur præceptores cuiuscunque discipline.*
- 3 *Magister dicitur Doctor in Theologia, Medicina, & Philosophia. i. artibus.*
- 4 *Magistri vocantur Doctores legum, & Canonum.*
- 5 *Magister eligi non debet, qui non fuit bonus discipulus, & Doctor dicitur à docendo.*

1 **I**N textu, ibi, Magistrum. Magister appellatur is, cui cura rerum incumbit, & qui magis diligentiam, & sollicitudinem rebus, quibus præest habet l. quibus 57. de verb. significat, sic à magis magister, ut à minus minister; sic magister epistolarum

magister scrinij, idest à consilijs primus, & in tiul. Cod. de magistris sacrorum scriniorum lib. 12. Inveniemus etiam in postremis libris Cod. eius significationis titulos, de Magistro equitum, magistro peditum, magistro militum pro tempore, de magistro rei privata, & lintearia vestis, de magistro utriusque militia, & de magistro officiorum, idest Palatinorum ordin. & de officio magistri officiorum.

Dicantur, & cuiuslibet disciplinæ præceptores magistri à monendo, vel monstrando d. l. quibus 57. & l. qualem, 19. §. final. ff. de receptis arbitr. & magister pro præceptore artium mechanicarum l. 5. §. 3. ff. ad l. Aquiliam, Magistri litterarij, & magistraciones pro docendi potestate l. unica Cod. de studijs liberalibus urbis Romæ lib. 11. & cap. 12. de quibusdam 37. distinct. Magistri litterarum pro necessarijs artibus, liberalibusque disciplinis in l. Archiatros 8. Cod. de metatit, & epidemitijs lib. 12. Magistri studiorum, doctoresque l. Magistros 7. Cod. de professor. lib. 10. Sic in c. 1. tit. de magistris, & c. D. Hieronymus scribit super Epistola ad Ephesios lib. 2. eum solum mereri dici magistrum, qui, à quo, & in quo quidquid dubitatur possit inveniri.

Magister noster propriè, & absolutè doctor in Theologia dicitur, quia, & imitari debeat Deum, qui dicitur; *Vocatis vie magister & Domine, & benedicitis, sum utique.* Magistri quoque Doctores in Medicina vocantur in l. magistros. C. de professoribus, qui gradū etiā in Philosophia acceperunt, magistri dicuntur; sed cum adiuncto magistri in artibus.

Vocantur, & legum Doctores, legum magistri in §. penult. proemij pandectar, & ira de Doctore in iure Pontificio, notat etiam Hostiens. in summa tit. de magistris, Glossa in Clement. 2. de magistris. Tamen Glossa ad Authent. habita Cod. ne filius pro patre, ad verba, Domino, & magistro exhibeat Doctores legum dominos dici, reliquarum vero facultatum magistris, & Rebus. ad §. 1. de collat, in concordatis in verbo, magistro vers. ex consuetudine ait, ita observari ex consuetudine, & puto, inquit, eos recusasse nomen magistri, ne faceret contra dictum Christi, Matth. cap. 13. ne vocemini magistri, quia magister vester unus est Christus. Notat postea aliquando etiam artifices vocari magistros in arte, & differenter magisterium eorum, & litteratorum ordinari; quia quando artifex vocatur magister, hoc nomen post proprium eius ponitur, ut Ioannes magister faber, vel latomus, quando vero doctor in Theologia, & altera disciplina dicitur magister, illud magister ante it, ut magister noster Ioannes, idem notat Hostiensis in summa de magistris.

In textu

3 In textu, ibi, Qui nunquam discipulus fuit. Igitur in magistrū eligi non debet, qui nunquam fuit bonus discipulus; ut textus hīc, cuius meminit *Guilielmus Durandus de modo generalis Concilij celebrandi, rubrica 18. num. 5. in vol. 2. tractat. & Panvin. de visitat. 2. part. q. 9. num. 73. in vol. 14. tractat. idem probant cap. Si clericatus, 16. q. 1. cap. Officij, 38. cap. Cum in magistrū, 49. de elect. cap. Ordinatos, supra, 59. dist. & l. 9. tit. 31. partit. 2. Multo enim tempore discendum est, quæ postea doceamus cap. Sic vive, 16. q. 1. & qui remum tenere non discit, secundum locum in tabernaculo tenere non debet præsumere, cap. ante omnia, in fine, dist. 40. Doctor enim dicitur à docendo, quod possit docere, quæ antea bene didicerit, d. cap. Cum in magistrum, 49. de electione, & cap. Si Reclor, 43. distinctionis.*

C A P. Miramur. V.

S V M M A R I V M.

- 1 Superior propter tumultum, non faciat contra decreta sanctorum Patrum.
- 2 Domus quid dicatur, & quid veniat illius appellatione?
- 3 Senex debet præferri iuniori.
- 4 Eligentis consideratio est, eligere secundum Deum, & non secundum carnem.
- 5 Labor quid sit; & plura de labore.
- 6 Dignitates non sunt ambitiose suscipiende.
- 7 Procurans episcopatum an peccet?
- 8 Electus præsumitur alijs melior.

1 I N textu, Ex quo nota iuncta Glosa i quod Archiepiscopus eligendus sit magis exercitatus, ita ut pro nullus persona faciat contra decreta sanctorum Patrum, nec propter tumultum populi, nec propter sedendam discordiam; qui tamen habet potestatem regendi multitudinem; potest dispensare ex causa in lege humana, quæ suæ authoritati innititur; ut scilicet in personis, vel casibus, in quibus lex deficit, tribuat licentiam, ut præceptum legis non servetur. Si autem absque ratione pro sola voluntate licentiam tribuat, non erit fidelis in dispensatione, aut erit imprudens; infidelis

quidem, si non habet intentionem ad bonum commune; imprudens si rationem dispensandi ignoret, propter quod dicit Dominus in Luc. Quis putas, est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam. Vide Archidiaconum in cap. Consequens, nu. 8. supra, dist. 11. Tiraquel. de pœnis, causa 51. num. 7. qui textus meminit.

In §. Quod si, ibi, In domo. 2

Domus secundum Græcos dicitur tectum, propriè autem secundum leges dicitur ubi sedes, & tabulas habemus, familiariumque rerum constitutionem, l. in l. Censoria, ff. de verborum significatione, aliquando sumitur pro domicilio, l. 1. §. Domum, ff. de aleatoribus; hīc autem sumitur pro templo, seu Ecclesia Dei, ut Glosa, verbo, domui, in principio, 89. dist. & domus appellatione quid veniat? Federic. de in ius vocand. nu. 28. vol. 3. tract. fol. 2. & Ioann. Lecirier de primogenitura. q. 4. art. 8. nu. 7. lib. 2. vol. 13. tract. Carpanad leges Mediolani, 1. tom. cap. 434. nu. 35. & 36. & 2. tom. cap. 335. nu. 34. & cap. 347. num. 5. & cap. 375. nu. 56.

In vers. Quid est, ibi, Maturitatem ætatis. 3

Et ita senex debet præferri iuniori, ut ex nostro textu tradit Tiraq. de iure primog. in præfat. num. 182. Sic Romani in omni genere vitæ sapientissimi leges annales scripserunt, quibus grandioræ ætatem ad Consulatum, & cæteros magistratus constituebant, ut ex Tullio, Livio, & alijs retulit idem Tiraquel. nu. 168. Faciunt quæ tradit Navarr. in cap. Si quando, de rescriptis, except. 7. num. 4.

In §. Sicut, ibi, Rectum. 4

Præcipua consideratio eligentis est eligere recte secundum Deum, & non secundum carnem, cap. Grave, de præbend. non secundum pecuniam, ut de simonia per totum cap. Quisquis, de elect. non secundum corruptionem aliquam, sed secundum Deum, cap. Constitutus, de appellat. multa tradit Navarr. in cap. Si quando, de rescriptis, except. 17. nu. 1. Rebus. in praxi, p. 1. tit. panæ, contra collatores, nu. 10. qui uterque nostri textus meminere.

In §. Merito, ibi, Pro laboribus. 5

Labor est functio quædam corporis, vel animi gravioris operis, vel muneris, secundum Ciceronem in Tuscul. 2. Labor dicitur pater gloriæ, & famis obsonium, ut tradit Cassan. in Catalogo gloriæ mundi, part. ultima, considerat. 48. Cicer. lib. 2. de natura Deorum. Paris. de resignat. lib. 5. quasi. 3. nu. 218. & ferocitatem carnis domat Stephanus Costa de ludo 2. art. principali, nu. 36. vol. 4. tractat. & ideo ex textu colligitur, quod labore alios superans,

superans, alijs præponi debet, idem tenet *Sig-
noret de homodeis, in quæst. Vtrum præsferendus sit do-
ctor, an miles, num. 21. vel. 12. tractat. cum labor
non debeat esse sine remuneratione, & fructu,
cap. fin. & ibi Glossa, verbo, laborem, 7. q. 1. Gre-
gor. Lopez in l. 14. Glossa 1. tit. 6. p. 3. & Hieronym:
Gonzal. ad regul. 8. Cancell. Glossa 4. num. 17. sal-
tem in alia vita.*

6 Ad fin. textus, ibi, Ad honores.

Dignitates enim non sunt ambitiosè suscipi-
endæ, *cap. Sicut is, 1. q. 6. cap. Vos autem, 16. q. 1. Ar-
chidiacon. hic nu. 10. Sed an officium sæculare
possit appeti, & quæri pecunia data? Respon-
dendum videtur cum Geminiano in cap. 1. de bo-
micidio, in 6. Quod sic, dummodo sit idoneus,
& cupiat alijs prodesse, & non obesse, & pe-
cunia detur publicè; non obstante l. 1. C. ad
l. Iuliam, de ambitu, quæ prohibet aliquem ad
officium promoveri pretio, vel ambitione,
quia secundum Glossam in l. Barbarius, ff. de officio
prætor. loquitur quando secretè datur; quia tunc
præsuntur contra dantem, l. 1. C. de famosis li-
bell. sed nihilominus iure noviori, ex Consti-
tutione Pij V. anno 1571. mense Decembris,
prohibetur quis absolute promoveri ad offi-
cium pretio, vel ambitione sub pœna confis-
cationis, degradationis, amissionis officiorum,
tam sæcularium, quam ecclesiasticorum, ac
demum ultimi supplicij, ut tradit Navarr. in
Manual. cap. 25. nu. 7. & vide Novell. 8. in Authent.
ut iudices, sine quoque suffragio.*

7 Ad fin. textus, ibi, Notari am- bitus solent.

Igitur procurans episcopatum peccat mortaliter, sal-
tem propter scandalum, *cap. final. 1. q. 6. cap.
Per nostras, 26. de iure patronatus, per quæ iura ita
docet Caietan. 2. 2. q. 100. art. 5. Valerius Regi-
nald. in praxi, lib. 5. tractat. 1. nu. 46. vers. Secun-
do modo, & vers. Tertio modo, ait quod procurans
episcopatum per vim, fraudem, vel subreptionem,
mortaliter peccat. An peccet ille, qui
appetit episcopatum propter bona temporalia,
etiam si non sit illo indignus? Vide Caiet. 2. 2.
q. 185. art. 1. Sylvest. verbo, episcopus, q. 5. con-
clus. 1. & 2. Navarr. in Manual. cap. 25. num. 15.
Solo de iustitia, & iure, lib. 2. q. 2. art. 1. Reginald.
in praxi, lib. 30. tractat. 1. nu. 46. & non præsu-
mi bono exitu perfici, quæ malo sunt inchoa-
ta principio, ex nostro textu deducit Alciatus de
presumpt. regul. 2. presump. 32. nu. 1. Imò aper-
tè constat ex illa inter Latinos vulgatissima pa-
ræmia: *Malè parata, malè dilabuntur.**

8 In Glossa, verbo, Pro laboribus.

Docet Glossa eo ipso quo quis electus est præ-
sumi esse alijs meliorem, *cap. Cum in cunctis, de*

*elect. cap. Cum In iuventute, in principio, de præ-
sumpt. latè Bart. in l. 1. C. de dignitatibus, lib. 12.
post alios Tiraq. de pœnis, causa 51. num. 94. qui
nostræ Glossæ meminit, & eius materiam præ-
sequitur.*

C A P. Episcopum. VI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Episcopatus est dignitatis culmen, & propriè dignitas.*
- 2 *Episcopus non cōsecratus à tribus epis-
copis, an dicatur consecratus?*

I N textu, ibi, Constitui ad Ec- clesiæ principatum.

Nota quod cum episco-
patus sit culmen dignitatis, ut in *cap. Miramur,
supra, Glossa in cap. 2. de præbendis, in 6. Zerola in
praxi episcopali, 2. p. verbo, Episcopi, vers. Decimo
tertio, consonat Trident. sess. 24. de reformatione,
cap. 1. & sess. 25. de reformat. cap. 6. & sess. 6. de
de reformat. cap. 1. ante medium, exornat Bos-
sius de signis Ecclesiæ, tom. 2. lib. 16. cap. 2. & propriè
est dignitas *cap. Venerabilis, in fin. de præbendis,
singularis secundum Andr. Sicul. in cap. Dilectus,
col. penult. de officio delegat. Mastrillo de magistrati-
bus, lib. 5. cap. 10. nu. 12. Cassan. in Catalogo gloria
mundi, p. 4. consider. 25. Anastas. Germon. de indul-
tis, Cardinal. verbo, Episcopus. Ex qua suprema
episcoporum dignitate, imò omnium digni-
tatum apicè, & fastigio ortum duxit, ut Papa
nunc Romæ, nunc totius Ecclesiæ se dicat epis-
copum, ut egregiè observarunt Flamin. de re-
signat. lib. 11. q. 13. nu. 132. Baron. tom. 8. annal.
anno 595. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proxi-
mum. 8. Cavill. Borell. in summa omnium decis. tit. 4.
num. 10. Hinc etiam fit, ut ipse Summus Pon-
tifex episcopos vocet fratres, quasi sibi æqua-
les, Reges vero, & Cardinales vocet filios, tã-
quam sibi inferiores, & inæquales. Quod etiã
adnotavit Felin. & Dec. in cap. Cum venerabilis,
n. 2. de except. Cosmas in pramagmat. de numero Car-
dinal. in Glossa verbo, Cardinales, & ideo ad epis-
copalem dignitatem, non potest eligi quis, nisi
sit probabilis vitæ, ut hic textus, & textus si-
milis, & singularis secundum Cardinal. ibi in
Clement. 1. de renuntiatione, & Glossa singularis in
cap. 2. de præbendis in 6. secundum Abbat. in dicto
capite Venerabilis, & exiguntur etiam mores
probati *cap. Cum in cunctis, de elect. cap. Indeco-
rum, de etate, & qualitate, & in Authent. quomodo
oporteat episcopus, §. 1. novella 6.***

In

In Glossa, verbo, Constitui, ibi, Solus. Cum tres episcopi requirantur in consecratione episcopi, sicut tres Apostoli Petrus, Iacobus, & Ioannes, ordinaverunt Iacobum primum Archiepiscopum, cap. Porro, infra, 66. dist. cap. Episcopi, cap. Comprovinciales, 64. dist. in principio, & cap. 1. 63. dist. cap. Quod autem, 67. dist. Glossa cōmuniter recepta, verbo, siue tribus, in cap. Ne episcopi, de temporibus ordinat. ubi dicitur, quod aliter episcopus non dicitur consecratus, & probat textus in cap. Fraternalitatem, cap. Episcopi, infra, 80. dist. Sylvest. verbo, consecratio, 1. nu. 1. Azor. tom. 2. lib. 3. cap. 30. q. 3. Bellarmin. lib. 4. de notis Ecclesie, cap. 8. ante med. Ægyd. Coninck de Sacramento ordinis, disp. 20. dub. 9. nu. 82. Henric. in summ. lib. 10. cap. 24. §. 1. Paul. Comit. respons. moral. lib. 1. q. 48. nu. 13. Alagona in compendio iuris canonici, pag. 98. Vivian. in rationali primi libri iuris Pontific. pag. 278. Ex quibus auctoribus hanc collige conclusionem. Si episcopus propria solum auctoritate alterum consecraret, illum non manere consecratum, ineq̄ ullam ordinis potestatem, vel characteris extensionem recipere.

CAP. Quid proderit. VII.

S V M M A R I V M.

- 1 Canonici qui vadit ad horam pro denario, an committat simoniam?
- 2 Serviens episcopo spe futura remunerationis beneficii, an contrahat simoniam?

IN textu, ibi, Per stipendia clericos militasse. Nota ex textu, iuncta Glossa, quod canonicus, qui vadit ad horas simpliciter p̄ denario, non committit veram simoniam, ut tenet Glossa, verbo, receperit, ad fin. in cap. Vnico, de clericis non resident. lib. 6. quam dicit celebratissimam Navarr. in cap. ult. nu. 56. de penitentia, dist. 5. Abb. in cap. Ex parte, nu. 4. de officio delegat. Cosmas in pragmat. sanct. tit. Quomodo divinum officium sit celebrandum, verbo, modulentur, fol. 161. & Archid. in cap. Sicut, 8. q. 1. D. Antonin. 2. part. summ. tit. 1. cap. 5. §. 17. vers. Secundo nota. Nisi canonicus intendat illas distributiones tanquam pretium divini officij, quia tunc esset simoniacus, ut ait Vincentius Fillucius tom. 2. tractat. 34. p. 2. cap. 2. nu. 29. saltem mentalis Abb. in cap. Consulisti, nu. 2. de celebrat. miss. de quo vide D. Thom. Quodlibet. 8. art. 11. q. 6. Sylvest.

verbo, simonia, quest. 6. Covar. lib. 1. variat. cap. 20. num. 5.

Nec etiam committit simoniam serviens episcopo spe futuræ remunerationis beneficii, quod aliqui limitant, dum sine omni pacto, & conditione serviat. Nec episcopus directè pro servitio ei providere intendat in beneficio, ut tenent Glossa, verbo, Promiserat. cap. Cū essent, 12. de simonia. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 4. proem. nu. 51. & 52. vide Covar. 1. variat. cap. sim. nu. 3. Archid. in cap. Sunt in Ecclesia, nu. 3. 8. q. 1. Tolet. in summa, lib. 5. cap. 90. num. 4. Navarr. in Manual. cap. 23. nu. 106. Zerola in pract. episcopal. 1. p. verbo, simonia, vers. Undecimo. Capicius decis. 42. Sic non incurrit simoniam, qui episcopo indigenti pecuniam mutuatur principaliter, ut ei subveniat, cumq̄ benevolum habeat, licet mediatè, & remotè speret se postea aliquod spirituale beneficium ab eo esse accepturum, ut supponit Navarr. in Manual. cap. 23. nu. 101. quod verum est, etiam si omnino donasset eadem intentione, ut post eundem Navarr. docet Suar. tom. 1. de religion. lib. 4. de simonia, cap. 38. num. 6.

CAP. Statutum. VIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Episcopus ignarus quare eligi non potest?
- 2 Novus homo, & iuvenis quis dicatur?
- 3 Seniores præponuntur iunioribus, & privilegia senectutis.
- 4 Laicus an possit fieri episcopus?

IN textu, ibi, Institutionum Inescij. Collige ex textu, quod ignarus litterarum non potest eligi in episcopum, de quo sæpe alijs in locis. Adde Azor. p. 2. lib. 6. cap. 6. §. 7. qui bene declarat, quis dicatur illiteratus. Menoch. de arbitrar. casu 425. nu. 40. & ideo debet esse litteratus, & bonæ scientiæ, ut est textus in cap. Cum in cunctis, & ibi Glossa, & DD. cap. Cum nobis. & cap. Congregato de electione, cap. fin. de atate, & qualitate. cap. fin. supra, 51. dist. Authent. de sanctissim. episcop. §. Clericos, collat. 9. late Canon de locis theologicis, lib. 8. cap. 6. vers. Principio, qui textus meminit.

Ibi, Novi. Novus homo lib. 7. Livij in fin. de bello Macedonico dicitur, qui primus plebeius ex familia sua curulem adilitatem adeptus esset, & ibi. Novis hominibus nobiles opponuntur, nobiles dicti, qui maiorum

maiorum suorum habebant imagines, & quia adilitas curulis solis patritijs, & nobilibus deferabatur; dum vero delata erat plebeo, fiebat ex novo nobilis. Hinc apud Ciceronem novi homines illi dicuntur, qui nullis avorum imaginibus illustres, ad honorum gradus in republica evehebantur. Quo sensu novum hominem se dicit idem Tullius oratione in Verrem, & alibi saepius. Si tamen Silio Italico credendum est, regio ex sanguine Tullius stirpem ducebat. Ita ille.

Tullius aratas raptabat in agmina turmas.
Regia progenies, & Tulli sanguine ab alto.

Iuvenis dicitur, qui non numeratur inter seniores, iuxta consuetudinem civitatis, l. Non aliter, §. fin. & ibi Bart. ff. de legat. 3. & dicitur iuvenis usque ad 50. annos, l. Si sterilis de action. empti, imò usque ad centum annos si disciplinari non potest, si creditur Bald. in l. fin. §. Filij, in fine, C. de bonis, qua liberis.

3 In Glossa, verbo, Novi. Quatenus dicit, quod seniores semper proponuntur iunioribus, idem tenet Guilielm. in cap. Raynuntius, verbo, in extremis, nu. 6. de testament. & Menoch. conf. 126. nu. 22. & 26. quia iuvenes non bene regunt. Restaurus de Imperatore, q. 73. nu. 11. & seq. vol. 12. tract. Privilegia, & prerogative senectutis sunt videnda per Tiraq. de primogenijs, in prefatione, à nu. 108. usque ad 114. qui nostram Glossam refert, & eius materiam late prosequitur Paleotus in speciali tract. de senectute. Cassan. in Catalogo gloria mundi, p. 11. considerat. 17. Gratian. discept. forens. cap. 328. à num. 1. & seq. Aloys. Riccius collectan. 1623. & 1862. & ultra hæc, citat per Cened. 1. p. collect. 9. num. 5. Decius in cap. Clerici, num. 3. de iudicijs, late Dueñas reg. 208. in principio.

4 In §. His omnibus. Nota quod licet electio, nec active, nec passive cadat in laicum in spiritualibus, iuxta notata in cap. Masana, de elect. si tamen laicus fuerit vitæ, sanctitatis, & legalitatis maximæ, potest eligi in episcopum, ut est textus in præsentem, quem ad hoc magni facit Felim. in cap. Super his, num. 16. post med. de accusat. & post Barbat. extollit Cassan. in Catalogo gloria mundi, 3. p. considerat. 50. ad fin. Optimè Tiraq. de penis temperand. causa 148. qui plura refert; iuvat textus in cap. Nisi, §. Ne pro defectu, de renuntiatione, ibi. Et ideo imperfectum scientia potest supplere perfectio charitatis.

CAP. Neophytus. IX:

S V M M A R I V M.

- 1 Neophytus quare prohibeatur in episcopum ordinari?
- 2 Cessante causa, an cesset effectus?
- 3 Tiraquel. nostra Glossa meminit.

IN textu. Collige ex textu, quod Neophytus, seu nuper plantatus in fide, vel religione, prohibetur in episcopum ordinari, & est similis textus in cap. Quoniam, 1. supra, 48. dist. ubi vide posita. Paul. epist. 1. ad Timoth. cap. 3. ne elatus in superbiam, tanquam religio Christiana plurimum eo cogat in iudicium, & laqueum Diaboli incidat. Si tamen cesset causa, & se humiliter gereret, eligi posset, ut hic; quia cessante ratione constitutionis, cessat constitutio, ultra citata per Archidiacon. hic num. 4. Vide Tiraq. in tract. cessante causa, nu. 55. & nu. 130. & 215. & sequentibus, qui textus meminit, & vide circa illum Salzed. in pract. cap. 22. Covar. in Clement. Si furiosus, 1. p. §. 2. nu. 7. Navarr. in Manual. cap. 27. num. 205. post principium, latissime Augustinus Barbosa de officio episcopi, part. 1. tit. 2. Glossa 17. ubi num. 6. nostri textus meminit.

In Glossa, verbo, Causa, ibi, Cessat actu. Docet Glossa cessare effectum quando cessat causa, non solum actu, sed & exemplo; ita ut non possint trahi in perniciem exempli, aliàs non cessaret effectus, quam dixit magnæ auctoritatis. Tiraq. tract. cessante causa, limitatione 26. adducens textum in l. Si quis aliquid, §. Qui abortionis, aut amatorum poculum dant, ff. de panis.

In eadem Glossa ad fin. ibi, Impulsiva. De materia Glossæ vide Tiraq. cessante causa, limitatione 1. nu. 1. & vide textum in l. 2. §. ultimo, & ibi Glossa, Bart. & alij, ff. de donationibus, l. Generali, §. Duas, ff. de usu, & usu fructu legato, l. Cum tale, ff. de condit. & demonstrat. cap. Ex parte, in 2. & ibi Glossa, verbo, causa, de conversione conjugatorum.

CAP. Osius. X.

S V M M A R I V M.

- 1 Postulare quid sit, & postulatio quod ius tribuat postulato?

Appella-

2 Appellatione scholarium, quid veniat?

3 Scholæ nomen pluribus potest accommodari etiam mulieribus.

4 Bernadus Diaz nostram Glossam dicit singularem.

5 Differentia inter electionem, & postulationem.

6 Gratianus impugnatur, & defenditur. & numeris sequentibus.

1 **I**N textu, ibi, Postulari. Postulare quid

fito Paulus de Cittadinis de iure patronatus, art. 3. p. 6. nu. 85. & 86. in. 15. vol. tract. fol. 394. & postulatio quod ius postulato tribuat? Selva de beneficijs, 3. p. q. 1. nu. 30. fol. 51. vol. 15. tract. Summista, verbo, postulatio, & Prapof. hic, & plura de postulatione vide latè per Gregor. Tolos. synagm. iuris, p. 2. cap. 12. nu. 19. & seqq. & p. 3. cap. 6. nu. 21. & seqq.

2 **I**N Glossa, verbo, Scholasticus,

ibi, Idest litteratus. Appellatione enim scholarium veniunt

Doctores; Petrus Lenauderius de privilegijs doctorū, q. 43. in vol. 14. tract. p. 4. fol. 85. Licet Doctores magis amplum habeant privilegium; idem Petrus Lenauder. 2. p. §. 23. ubi supra, & nomen scholæ pluribus actionibus potest ex sua significatione accommodari, ita scholariorum, & scholarium à verbo vaco, do operam alicui rei. Inde in Cod. Iustiniani schola Palatina ū. l. fin. Cod. de delator. lib. 10. sacrarum largitionū. l. pen. C. de pal. sacrar. largit. lib. 12. Scholares devotissimi militares, l. 2. C. de can. larg. lib. 10. Scholæ militares, ubi, & Tyrones milites exercentur, l. 3. C. de Tyron. lib. 12. Scholares qui militant in Principis sacro palatio, & ibi aliquod gerunt officium, & ibi comites, præfecti vè scholarium, l. 1. 2. & 3. C. de privilegijs, lib. 12. Scholæ agentium in rebus, l. 1. Cod. de agentibus in rebus, lib. 12.

3 Schola est locus ubi aliquid diligenter dicitur, vel docetur vacatione facta ab alijs negotijs. Vnde illud Ciceronis dictum, Nunquam minus solus, quam cum solus; nec minus otiosus, quam cum otiosus. Otium illud litterarum negotiosum intelligendo, vide Laurent. Vallens. lib. 4. elegantiar. cap. 61. Ita scholastici, vel scholares dicti, qui litteris dant operam, & litterarum causa peregrinantur. Authent. habita, C. ne filius pro patre; & scholarium nomine continentur, etiam mulieres si quæ sint, quæ studeant in scholis, ut de veteribus puellis meminit Livius lib. 3. de Virginea, & alijs. Plinius lib. 1. epistola 17. & l. 4. ff. ubi pupill. educ. deb. & l. Si paterno, 15. C. de negot. gestis.

In Glossa, verbo, Sed aliud, 4 ad medium.

Docet Glossa posse quem ordinari, si fuerit nominatus, vel postulatus ad aliquam dignitatem, quam sequitur Mayolus de irregularitate, lib. 4. cap. 15. n. 3. & dicit insignem Salzed. in pract. cap. 18. nu. 6. licet bene limitet hoc iam non procedere post decisionem Concilij Tridentini.

In §. Sed aliud. 5 Docet Gratianus in presenti, differen-

tiam inter postulationem, & electionem, aiens quod clericus alterius diocesis non eligitur, sed postulatur; quam doctrinam nonnulli reprobant, ex eo, quia vel iste clericus diocesis est liber, ab alia cura Ecclesiæ, & tunc videtur dicendum posse eligi, quia nullibi id reperitur prohibitum, ut tenuit Glossa, verbo, aliam, in cap. Cum inter canonicos, 21. de electione; vel est obligatus alteri Ecclesiæ curatæ, & tunc licet non possit dimittere aliam Ecclesiam, sine proprii episcopi consensu, cap. Admonet, de renuntiati. cum multis ibidem. Tamen licitè potest eligi, iuxta textum expressum in dict. cap. Cum inter canonicos, ac per consequens postulari nequit iuxta regulam, quam in hac materia tradit Glossa in cap. ult. de postulat. pralat. prope fin. quod sicut postulandus non potest eligi, ita eligendus non potest postulari, quare in hoc reprobatur Gratianus à Turcremat. in presenti, num. 8.

6 Ut tamen Gratiani dictum defendatur, supponendum est, quod clericus alterius diocesis, dum in propria est idoneus, eligi non potest, ut expressè probatur in cap. Nullus, infra, 61. distinct. & constat ex autoritate Navarr. in miscell. 38. de orat. nu. 3. qui asserit, prætermittendum esse digniorem alterius diocesis, dum est dignus in propria, quod minimè esset dicendum, si clericus alterius diocesis, stante digno in propria, esset eligibilis; idq; efficaciter probant directè prohibentia verba dict. cap. Nullus. Nec obstat cap. Cum inter canonicos, de electione, propter quod Glossa ibi, verbo, aliam, contendit clericū alienæ diocesis esse eligibilem; & dict. cap. Nullus, procedere de honestate; nam respondetur, quod licet clericus alienæ diocesis eligibilis non sit, stante digno in propria; tamen dum à maiori, & seniori parte capituli eligitur extraneus, creditur non esse in propria idoneum, ita ut contrarium asserenti non credatur, nisi notorietas sit in contrarium, vel in continenti offerat probationem.

7 Cum igitur Prapofitus, de quo, in illo cap. Cum inter canonicos, esset electus à maiori, & saniori parte capituli, non fuit audita querela adversarij simpliciter asserentis, intra diocesim fuisse alium idoneum; & tanquam ex frivola

frivola causa appellatio rejicitur, ut inquit Pontifex. Ex quibus constat, non bene Glossam ubi supra, de honestate textum illum intellexisse, & melius dicendum electionem de extraneo, si constiterit esse idoneum in propria civitate, esse nullam; quidquid Turrecremat, & Archidiaconus in d. cap. Nullus, cum Innocentio in d. cap. Ne pro defectu, & in cap. Tua de his, quæ fiunt à Prælat. Hostiensis dictum reprobent, qui in cap. Ne pro defectu, de electione, tenuit quod Prælatum ad quæ ob negligentiam devolvitur potestas eligendi, teneatur eligere de propria diocesi, si est idoneus; aliàs cassetur electio, cuius dictum recipit Abb. in d. cap. Ne pro defectu, nu. 7.

8 Secundo dicendum, quod ille, qui est alligatus curæ alterius Ecclesiæ parochialis, potest ad aliam eligi, ut probat Turrecremat. in presenti, num. 8. Abb. in d. cap. ult. num. 6. & 8. quidquid Glossa in d. cap. ult. repugnet, contra quam est textus expressus in dict. cap. Cum inter canonicos, & in cap. Si Abbatem, de electione, lib. 6. cum multis alijs. Ratio autem, ut per Abbat. dicto num. 8. est, quia inter parochum, & Ecclesiam non datur matrimonium spirituale, quia non habet perfectum pastorale officium, nec vinculum perpetuum, quod est de substantia matrimonij; unde fit, quod licet episcopus non possit transire in religionem, sine consensu Pontificis, cap. Nisi cum pridem, vers. Rerum, de renuntiatione. Soto lib. 10. de iustitia, quest. 2. art. 4. Parochus vero potest sine consensu episcopi religionem profiteri, cap. Dua, 19. quest. 2. optimè D. Thom. 2. 2. quest. 184. art. 6. in corpore, ubi Caietan. latè materiam examinat.

9 His suppositis dictum Gratiani excusatur, fatemur quod ille est postulandus, qui eligi non potest; contēdimus tamen clericum alienæ diocesis non esse eligibilem, si idoneus datur in propria. Vnde fit consequens, quod clericus alterius diocesis non est postulandus, dum datur in propria idoneus; non sic, si fuerit clericus propriæ diocesis, alteri Ecclesiæ additus, quia hic eligi potest; nec de illis aliquod verbum Gratianus in presenti, quidquid Turrecremat. in presenti, num. 8. contrarium Gratiano imponat.

C A P. Episcopus. XI.

S V M M A R I V M.

1 Electio episcopi, quando competebat Capitulo, petebatur confirmatio à superiori.

2 Episcopus eligitur cum in consistorio præconizatur,

3 Episcopus confirmatur, quando facto processu de vita, & moribus expeditur cedula in consistorio.

4 Divus Ambrosius, an fuerit postulatus ab Imperatore?

IN textu, ibi, Decreti subscrip-
tionibus. Nota quod facta electione episcopi, capitulum scribit superiori, scilicet Metropolitanò, aut Primate, vel alteri, qui sit superior, quo deficiente scribit Papæ litteras sigillo Capituli, & singulorum munitas, & à Canonicis subscriptas, quæ litteræ decretum appellantur, in quo electio facta seriatim narretur, & confirmatio petatur sub forma tradita per Speculat. de electione, §. 1. vers. Celebrata igitur, & probat cap. Innovavit, & cap. Cui inter, de electione, quod tamen intelligo verum, quando ius eligendi episcopum Canonicis Cathedralis competeat, ut in cap. In Genesis, cap. Ecclesia, in 2. cap. Cumana, cap. Cum in veteri, cap. Congregato, & cap. Bonæ, in 2. de electione, cap. Cum Ecclesia, de causa possessionis, & proprietat. & cap. Constitutus, de appellat.

Hodie vero cum electio episcoporum Summo Pontifici reservetur, ut in regul. 2. Capituli. (licet non possit facere, ut nulli sint episcopi, Azor. tom. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 30. in fine) eligitur episcopus cum in consistorio præconizatur, & præconizatio habet vim electionis, cum fiat tantum ad effectum nominandi personam ad episcopatum assumendam; ut si quis sciret aliquod impedimentum quominus taliter præconizatus assumi deberet, illud manifestare posset; & ista præconizatio nullum tribuit ius, aut iurisdictionē; nec potest quis illius vigore fructus percipere: cum episcopus nominatus, donec à Papa fuerit provisor, se in iurisdictione, & fructuum perceptione immiscendo, sit intrusus, cap. Quod sicut, in principio, de elect. Oldrad. conf. 246. nu. 1.

Confirmatur postea, quando alia die in eodem consistorio fabricato prius processu super vita, & moribus promovendi, expeditur cedula, quæ vocatur consistorialis, quæ habet vim supplicationis in Dataria expeditæ; & illa est matrix super qua litteræ Apostolicæ expediuntur; & ante illarum expeditionem illa cedula dicitur gratia informis, ut informis gratia dicitur supplicatio; Gomes de infirmis resignat. q. 18. num. 1. Cetera noto ad cap. Omnes, num. 4. supra, dist. 38. & ita non est cur in subscriptionibus, & decretis Canonorum immorer, cum de illis pateat apud Bextachinum lib. 3. de episcopis, d. num. 18. & seqq. fol. mihi 150. & vide quæ latè dixi ad cap. 2. supra, dist. 23.

In §.

In §. Sic beatus. Inquit *Gratianus*, quod beatus *Ambrosius* ab Imperatore *Valentiniano* postulatus est, & non electus, sed expressé videtur convinci ex eiusdem *Gratiani* dictis in cap. *Statuimus*, in fine, supra, hac eadem dist. ubi inquit, *Ambrosium* fuisse electum, quod etiam expressé probatur in cap. *Valentinianus*, infra, 63. dist. Quinimò etsi postulatus fuisset, non foret ab Imperatore, qui non habebat ius eligendi, & postulatio est facienda ab electoribus. *Turrecremat.* in cap. *Osus*, §. *Sed aliud*, num. 13. hac dist. quare reprobatur *Gratian.* ab eodem *Turrecrem.* & in præsent. Tu dic, beatum *Ambrosium* fuisse electum, ut postularetur, *Glossa* in cap. *Valentinianus*, idq; patet si expendas, quod *Ambrosius* Ethnicus erat, & ut talis episcopatus incapax, & non debebant canonici contra notissimas iuris regulas hominem plenum impedimentis, & extra catholicam Ecclesiam constitutum eligere. Nec obstat si dicas, postulationem non fuisse Imperatoris. Respondeo enim postulationem ab electoribus fuisse factam, sed illi auctoritatem ab Imperatore impertitam, qui pro postulatione intercessit coram Pontifice, & propter hoc dicitur *Ambrosius* ab Imperatore postulatus à *Gratiano* hinc.

C A P. Nec emeritis. XII.

S V M M A R I V M.

- 1 Extraneus in beneficijs, incolis debet postponi.
- 2 Iudex non debet esse exterus.
- 3 Provisiones Apostolicæ contra huiusmodi statutum, an valeant?

In textu. Quatenus habet, quod extraneus in beneficijs debet postponi incolis; idem habetur in 2. de electione, & in l. Ecclesiasticis, II. C. de episcopis, & clericis. *Lopez* in l. 13. tit. 15. partit. 1. *Trident.* sess. 24. cap. 13. in finalibus verbis. *Cosmas* in pragmática sanctione de collatione, verbo, alij. *Covar. practicar.* cap. 35. num. 5. *Gonzal.* ad regulam 8. *Cancellaria*, *Glossa* 9. §. 1. num. 37. Imò expressé prohibetur exterus habere beneficia in hoc regno; ex provisione Regis *Emanuelis*, anno 1512. die 18. Februarij; ut tradit *Caved.* de patronatib. regia corona, cap. 29. ubi idem etiam dicit de iure *Franciæ*, *Castellæ*, *Aragonæ*, *Navarræ*, & aliarum civitatum *Italiæ*, per *Salzed.* in *practic. criminal.* cap. 54. num. 2.

Quod amplia in iudice, qui non debet esse exterus, l. *Verum.* de incolis, lib. 10. *Castro* in *practica Lusitania*, lib. 1. cap. 2. §. 6. *Miranda* de ordine iudiciali, quæst. 4. art. 6. quæ ampliatio fallit in Romana Curia, ubi iudices non nisi exteri esse debent, & an sit iusta lex, vel statutum, quòd beneficia ecclesiastica, & officia secularia non conferantur exteris, sed oriundis ex oppido, civitate, aut ex regno, videnti sunt *Mandosius* in regula 16. q. 39. *Covar.* ubi supra, *Hoieda* de benefic. 1. p. cap. 23. à nu. 48. & cap. 24. à nu. 43. & nu. 86. & à nu. 115. *Selva* de beneficijs, 2. part. quæst. 23. à nu. 34. & 3. part. quæst. 26. à nu. 1. *Alciat.* regul. 1. præsumptione 37. in tractatu de præsumpt. *Fuscus* de visitat. lib. 2. cap. 5. num. 14. *Caspan.* in Catalogo gloria mundi, part. 11. considerat. 22. & *Spino* de testamentis, *Glossa* 3. princip. ex num. 32.

An provisiones Apostolicæ contra huiusmodi statuta iustè impediuntur manu Regia? vide *Covar. practicar.* cap. 35. num. 6. & cap. 36. num. 3. vers. Hoc ipsum fieri, *Salzedo* in *practica*, cap. 54. à num. 17. *Vivald.* in *Candelabro eccles.* in explicatione *Bulle Cæna*, casu 14. num. 101. *Rojas singular.* 148. *Avendaño* de exequendis mandatis, cap. 1. nu. 32. vers. Item ex eadem; pro quo vide citatos p. *Gabriel.* *Pereira* de manu Regia, præludio 2. nu. 24.

C A P. Nullus. XIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Doctores qui textus meminere.
- 2 Civitas, & diæcesis, an sit idem?
- 3 Dum aliquis invenitur eiusdem Ecclesiæ, non debent beneficia extraneis concedi.

In textu. Cuius meminit *Rebus.* in *practica*, part. 3. tit. *Regula* quod quis intelligat idioma, *Glossa* 1. nu. 1. *Gregor. Lopez* partit. 1. tit. 15. l. 13. *Glossa* 3. ad med. *Covar. practicar.* cap. 35. nu. 5. *Rochus* de iure patronat. verbo, honorificum. nu. 45. qui nostrum textum vocat pulcherrimum, *Staphileus* de literis gratia, titulo. *Nona forma pauperum*, nu. 25. qui etiam dicit nostrum textum notabilem, addens quòd licet loquatur de promovendo in episcopu, tamen ratio illius cõmunis est etiam ad beneficia inferiora.

Ibi, Civitatis. Civitas, & diæcesis sunt synonyma, ut tenet *Gonzal.* ad regul. 8. *Cancellar.* *Glossa* 51. nu. 75. & civitas continetur sub nomine diæcesis in statutis, constitutionibus, & privilegijs; secus in rescriptis contentiosis, cap. 1. A a a & cap.

& cap. significavit de officio ordinar. cap. cum tibi de verbor. significatione, & Archidiacon. hic num. 2. Cosm. in pragmatica sanctionum tit. de collat. verbo, diocesi folio mihi. 80. & in materia favorabili venit civitas appellatione diocesis, Aegid. Bellam. decis. 641. & etiã in materia odiosa, quãdo verbũ diocesis profertur à lege, vel cõsuetudine generali Balb. decis. 6. per c. 1. de rerũ permut in 6. Sed nõ venit quãdo profertur in rescriptis, seu dispositio nibus particularibus Fabric. decis. 6. Cod. de verbor. significatione Gonzal. ubi supra Glossa 43. num. 194. 195. & 196. & Aloys. Riccius collect. 1387.

3 Ibi, Nullus. Ergo dum aliquis invenitur ex propria diocesi, alijs est præferendus, de quo vide Soto lib. 3. de iustitia q. 6. art. 2. pag. 6. §. En nascitur, & pag. 8. ad quartum ubi textus meminit, iuvant quæ tradit Duenas reg. 203.

C A P. In ordinatione. XIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Sanior pars quæ dicatur?
- 2 Vitia opponuntur fortitudini?

1 I N textu, ibi, Pars quãvis parva.

Licet enim parti maioris monasterij semper standum sit, ut tradit Iacob. Novell. de iure prothomis §. 7. n. 33. in 17. tom. tract. non consistit tantum in numero, sed in dignitate, & autoritate personarum. Rodoan. de rebus ecclesia non alienandis q. 37. nu. 9. quia non sufficit maior pars, nisi sit sanior, ut per eundem, num. 8. Abb. in cap. ecclesia vestra in 2. §. nos ergo num. 7. de electione per illum textum, quem ad hoc dicit esse notabiliter menti tenendum; licet in dubio maior pars præsumitur etiam sanior, argum. cap. prudentia, de officio delegat. Rodoan. ubi proxime nu. 17.

2 I N textu, ibi, Vitia. Vitia opponuntur fortitudini, & quale in his sit peccatum, vide D. Thom. 2. 2. quæst. 125. & sequentibus Lessium de iustitia lib. 3. cap. 1. dubitatione 6.

C A P. Studij. XV.

S V M M A R I V M.

- 1 Electio quando fit à Papa, potest esse sub conditione, non verò quando fit ab inferioribus.

2 Gratia de beneficio, cū clausula, si vacat, non reddit gratiam conditionalem.

I N textu, ibi, Declinare possit electio. Quatenus probat, quod electio potest fieri sub conditione, intellige verum, quando fit à summo Pontifice, ut ait Decianus lib. 1. conf. 8. num. 73. Archid. Dominic. & Cardin. in cap. Pastoralis 7. quæstion. 1. Felin. in cap. inter ceteras ad fin. de rescript. qui potest solus sub conditione ad tempus, & ex arbitrio beneficia conferre, ut in d. cap. Pastoralis, & cap. proposuit. de concess. prebend. Non verò quando fit ab inferioribus collatoribus, qui prohibetur eligere per vota conditionalia, alternativa, & incerta, ex textu in cap. in electionibus 2. de electionibus lib. 6. Licet possit eligere sub modo, ut per Decian. d. conf. 8. nu. 75. & num. 91.

Nisi conditio de sua natura insit, utpote gratia facta de beneficio cum clausula, si vacat, non reddit gratiam conditionalem, sed dicitur pura ex communi, in d. cap. in electionibus ubi Geminianus num. 2. Franc. num. 4. Decius in l. actus legitimi, ff. de regul. iuris Rota coram Pamphilio in una Verdaneñ decanatus 6. Martij. & 28. Junij 1599. licet Glossa, verbo, incerta in fine in d. cap. in electionibus dicat quodd electio sub simili conditione fieri non possit. Ultra hæc vide Covar. 3. variat. cap. 16. nu. 2. & Aloys. Riccium collect. 796.

C A P. Obiitum. XVI.

S V M M A R I V M.

- 1 Visitator, seu Administrator est, qui per Papam ecclesie cathedrali datur & potest beneficia conferre.
- 2 An in spiritualibus detur acceptio personarum?
- 3 Textus intelligitur de Visitatore, & nõ de Cõmendatario.

I N textu, ibi, Visitationis. Visitator hic dicitur, qui per summum Pontificem ecclesie cathedrali datur, qui dicitur etiã administrator, ut per Francisc. Pavin. de visitatione 1. part. quæstione 1. num. 27. in vol. 14. tractat. qui poterit beneficia spectantia ad collationem episcopi conferre, ut hic; & Selva de benefic. 2. part. quæstione 6. nu. 3. in vol. 15. tract. fol. 37. ab officio remove, Idem Pavin. ubi supra 1. part. quæst. 2. n. 51. fol. 117.

Secus si ab alio, quàm à Papa fuerit constitu-
tus, ut tenet Archid. in cap. quoniam nu. 1. infra eadē,
& de materia huius textus, & quæ potest hu-
iusmodi visitator, vide Azor tom. 2. lib. 5. cap. 35.
Boer. decis. 2. nu. 4. qui textum refert, & intelligit.

2 In §. Commonemus, ibi, De
altera eligit. Ergo in spiritualibus datur
acceptio personarū, de quo
vide latissimè Soto lib. 3. de iustitia questione 6.
art. 2. qui nostri textus meminit.

3 Ibi, Fraternalitati. Per hunc textum
docet Roman. conf.
350. in casu quem sequuntur DD. in cap. si con-
stituerit de accusationibus: Papam posse revocare
commendam in ecclesiæ utilitatem factam,
secus in utilitatem personæ; textus similis in c.
constitutum 7. q. 1. Sed hæc iura non loquuntur
in commendatarijs, sed in visitatore, qui ec-
clesiæ solet, dari, donec illi provisum fuerit,
cap. penult. de supplenda neglig. Prælator. lib. 6. ut be-
ne advertit Rebus. in praxi part. 1. titul. de commen-
da num. 67. de quo agit Paulus Fuschus de visitatio-
ne lib. 2. cap. 9. num. 3. qui nostrum textum me-
minit.

CAP. Catinensis. XVII.

S Y M M A R I U M.

- 1 Industria personæ quando censeatur
electa?
- 2 Ambitiosus non potest eligi episcopus,
nec schismaticus.
- 3 Neque excommunicatus, aut suspensus.
- 4 Dicitio mox quid significet?

I N textu, ibi, Per te. Nota quod per
ista verba sem-
per censeatur industria personæ electæ, si-
cut etiam quando in lege, rescripto, vel
cōmissione apponitur verbum super te, tu, & nō
alius, tu tu, tu ipse, vel ubi apponuntur verba cō-
fidentia personæ, cui talia cōmittuntur signifi-
cantia, pro ut si dicat, tuæ circumspectioni, tibi, de
quo singularem confidentiā habemus, & alia per quæ,
sive tacite, sive expresse huiusmodi industria
electa censeatur. Inter quæ non erunt illa ver-
ba inam conscientiam onerantes, vel iubemus, aut
precipimus, notant Abb. & Felin. numer. ult. in cap.
quoniam §. 15. de officio delegat. Rota decis. 8. de con-
cess. præbend. & in novis decis. 443. licet contrariū
cum communi resolvat Tiraque. de retract. tit. 1.

§. 4. Glossa. 1. num. 11. Ias. in l. à iudice, numer. 11.
Cod. de iudic. & quando generaliter censeat-
ur electa industria in publicum, vel privatum
favorem, Ias. ubi supra num. 11. Tiraq. in l. si un-
quam, verbo, revertatur num. 52. C. de revocand. do-
nat. Menoch. conf. 17. num. 7. & conf. 54. num. 5. & 44.
& conf. 69. num. 57. & conf. 93. à n. 16. & sequen-
tibus, & de vi dispositionis requirentis perso-
nalitatem Pedamont. decis. 113. num. 2. usque ad 10.
Menoh. de arbitrar. q. 54. num. 39. & casu. 205. & vi-
de Glossam verbo, publice in Clement. 1. de vita &
honestate clericorum.

Ibi, Canonibus inimicum. 2

Inter quæ connumeratur ambitiosus, qui non
potest eligi episcopus cap. nullus itaque 1. q. 1. cap.
sicut 1. quest. 6. cap. 1. de clericis non residentibus; am-
bitiosus enim est, qui desiderat præesse, non
prodesse: nam qui desiderat episcopatum, ut
posit, & non præsit, bonum opus desiderat cap.
qui episcopatum 8. quest. 1. & merito in cap. officij de
electione, & electi potestate, huiusmodi verba af-
fert Glossa: ambitio bene repellit quemlibet à digni-
tatis neque enim decet, ut ad fastigium ec-
clesiasticæ dignitatis culmen, per fraudulentos
ambitionis gradus ascendatur. Quod optimè
docent Peres l. 1. in princip. tit. 16. lib. 2. Ordin. pag.
373. Gregor. l. 3. verbo, obispado tit. 17. part. 1. Aze-
ved. l. 1. num. 2. cum sequentibus; titul. 5. lib. 3. nova
recopil. Bobadil. in sua politica lib. 1. cap. 3. numer. 67.
Neque immeritò Auctor musæ panegyricæ Gaspar
Pinto Societatis Iesu (quanvis eam germani Mi-
chaelis nomine inscripserit) lib. 2. varia musæ, vi-
ris optimis turpe, & indecorum esse dixit, si,
non meritis sed ambitione nixi, ad honores
ascendant.

Vos etiam pudeat superare, & vincere summos.
Ambitione gradus; meritis ascendere pulchrum est.
Quod vocat altus honor.

Nec schismaticus potest eligi cap. quia diligentia
5. de electione nisi cum dispensatione revertatur
ad fidem Glossa, & DD. in cap. nos consuetudinem
supra 12. dist. qui nec consecrat alios, nec dici
potest consecratus, sed execratus cap. nos consue-
tudinem 12. distinction. cap. pudenda 24. questione 1.
Neque inimicus hospitalitatis eligi debet epif-
copus in summa 85. distin. & cap. 1. & cap. ult. 51.
distinctione, & §. 1. c. domus 42. distinctione. Vide
Sanch. in præcepta decalogi lib. 2. c. 36. num. 18. Gar-
ciam de heres. part. 11. c. 10. §. 1. numer. 161. Nec
qui longo tempore incontinens fuit, textus in
præsentis, cuius meminit, & late exornat, Au-
gustinus Barbosa de officio Episcopi titul. 2. Glossa 4. à
numer. 9.

Nec excommunicatus cap. Postulasti 7. de
cleric. excommunic. ministr. Glossa, & DD. in cap. Per
inquisitionem, & cap. De illa, de electione, specul. de
lib. concept. §. fin. ad fin. Archid. in cap. Nullus

à nu. 3. infra, 63. dist. etiam excommunicatione minori Glossa in d. cap. De illa, & cap. Si celebrat, de cleric. excommunicat. ministrante; licet possit eligere. Neque suspensus potest eligi in episcopum, cap. Cum dilectus, 8. ubi Glossa, verbo, suspensus, & cap. Per inquisitionem, 26. & ibi Glossa de consuetud. Imò nec postulari, per Glossam, & DD. in d. cap. De illa, de electione, & notat Glossa in cap. Cum dilectus, supra citat. sive sit suspensus à beneficio, ut in cap. Qui inquisitionem, cum Glossa de elect. sive ab officio, ut in d. cap. Cum dilectus, secundum dictam Glossam, per cap. Cum bona, de atate, & qualitat.

4. **Ibi, Mox.** Quæ dictio denotat modicum intervallum, & ponitur pro incontinenti Bart. & Salic. in l. 1. C. de rebus creditis, Glossa, & Bart. in l. Momentanea, C. unde vi, Glossa notabilis in Authent. de incestis nuptijs, in principio, vers. Mox. Textus in cap. 3. de verbor. significat. Abb. in cap. Quia propter, nu. 17. per illum textum, & ibi Glossa, verbo, Mox, de electione. Aliquando tamen denotat intervallum, & ponitur postea l. 1. & ibi Glossa, verbo, Mox, & Dec. nu. 28. ff. de rebus creditis. Tiraq. in l. Si unquam, verbo, Postea. nu. 1. C. de revocandis, & plures significationes huius dictionis, mox, vide per Glossam in cap. 1. verbo, non mox, 20. q. 2. & per Glossam in cap. Quia propter, verbo, Mox, de electione, plures refert Cened. singulari, 61. nu. 1. & seqq.

Ad cap. Bene. XVIII.

S V M M A R I V M.

1. Papa episcopos consecratos vocat fratres.
2. Monachus potest eligi episcopus, si superior consentiat.
3. Monachus factus episcopus, non habet fructuum dominium, nec bonorum proprietatem.
4. Aprutium Italiae regio.

1. **I**N textu, ibi, Fraternitas. Nota quod causa, cur Papa vocat omnes episcopos fratres, ut in cap. Per venerabilem, §. Sunt autem, qui filij sint legitimi, est ob participationem dignitatis episcopalis, ut in cap. Præterea, 51. dist. cap. Fratres, de penit. dist. 5. vocati namque in partem sollicitudinis, cap. Fundamenta, §. Decet, de elect. dum modo episcopi sint consecrati, non aliter. Nam non consecratos vocat filios, ut cæteros clericos, & laicos etiam Principes; cap. Quam gravi, de crimine falsi. Deus omnium pater, nos filij eius creatione, & regeneratione per fidem, cap. 1. de summ. T. Vicarius eius unus in terris Summus Pontifex, qui ut pater filiorum, sic omnium curam

habere debet in plenitudinem potestatis, non ut alij in partem sollicitudinis vocatus, cap. Ad honorem, de auctorit. & usurarij, cap. Cuncta, cap. Aliorum, 9. q. 3.

In fine textus, ibi, Monachus, & ibi, Promoveri. Probat textus, quod monachus potest eligi episcopus; ad idem textus in cap. Nullus religiosus, de elect. in 6. Innocent. in cap. Post translationem, de renuntiat. Dum tamen suus superior consentiat ei acceptanti electionem de se factam. Aliter monachus non potest consentire, Glossa in d. cap. Nullus, & in cap. Si religiosus, cap. Quam sit, cap. Quorundam, eod. tit. in 6. Etiam an monachus factus episcopus sit solutus à statutis suæ regulæ? dic quod non; Glossa, verbo, Prædicatores, in cap. Quorundam, de elect. in 6. Covar. in cap. 1. de testam. nu. 18. si non impediunt Pontificale officium, ut deferre habitum secundum Thom. 2. 2. q. 185. art. 4. & cap. Clerici, in fin. de vita, & honest. cleric. & vide semper Caiet. in opuscul. 27. quest. 22. Suar. tom. 5. disp. 23. sect. 4. num. 34. Reginald. in pract. penitent. lib. 18. nu. 406. Quæres hoc loco. Si aliquis ex monacho in episcopum assumptus, propter aliquod delictum ab episcopatu deponatur, & in monasterium ad agendam penitentiam detrudatur, utrum possit iterum ad episcopatum revocari? Est communis auctorum opinio negativa. Ita Mayol. de irregul. lib. 3. cap. 6. nu. 4. Flamin. de resignat. lib. 5. q. 3. nu. 242. concordat textus in cap. Post translationem, de renuntiat. cap. Hoc nequaquam, 8. q. 1. cap. Temporis, §. Idem, eadem causa, & questione.

Et non potest similiter comedere carnes, quarum usus est monachis prohibitus, ut est Glossa ult. in cap. Carnem, de consecrat. dist. 5. vide Zerol. in pract. episcop. 1. p. verbo, episcopus, vers. 8. non tamen habet fructuum dominium, & proprietatem bonorum. D. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. ad 4. & q. 185. art. 8. Molin. de iust. tract. 2. disp. 140. ad fin. Lessus lib. 2. de iust. cap. 41. nu. 29. & cap. 40. nu. 113. Navar. de reddit. p. 1. defens. moniu. 11. nu. 13.

In textu, ibi, Aprutium. Aprutium est Italiae regio inter Apuliam, & Picenum, ubi multi populi; sunt in ea civitates Aquila, Adria, Sulmo, Ortona, Arpium, Aquinum, & alia.

Ad cap. Quoniam. XIX.

S V M M A R I V M.

1. Visitator, quot modis dicatur?
2. Papa solus dat huiusmodi administrationem, & quæ potest?
3. Capua urbs Italiae.

IN textu, ibi, **Visitator.** Idest administrator, ac custos rerum *cap. fin. de supplenda neglig. pralat. in 6. & intercessor cap. Constitutum, 7. q. 1. & custos, & œconomus, alibi commendatarius, cap. Nemo, de elect. in 6. ubi Glossa, verbo, visitator, nostrum textum citat, de quo Boer. decis. 2. nu. 29. faciunt quæ tradit Glossa per illum textum in cap. Is, cui, de elect. lib. 6. Rebus. in praxi, p. 1. tit. Requisita ad collationem, nu. 17. & 19.*

2 In textu, ibi, **De proventionibus.**

Ex quo nota, quod huiusmodi visitatori incumbit custodia bonorum Ecclesie vacantis, ut hic Glossa, verbo, *redditu*, & omnis sollicitudo totius episcopatus in civitate, *cap. Obitum, supra eodem cap. Quoniam, 12. q. 1. & solus Papa dat huiusmodi episcopatus administratorem cum plena potestate, ex qua omnia administrator potest p inde, ac verus episcopus, & confert beneficia, quod alij administratores, vel œconomi ab episcopis inferioribus, beneficijs vacantibus prepositi, vel à Capitulo episcopatus sede vacante conferre non possunt, cap. fin. §. fin. de supplenda neglig. pralat. propter plenitudinem potestatis, quam habet Papa in beneficijs, cap. Proposuit, de concessione prebend. De potestate huiusmodi visitatoris, vide in cap. Is, cui, 42. de elect. & in cap. Constitutum, 7. q. 1. Tempus huiusmodi administrationis à Papa constitutum non est: secus in alijs administratoribus constitutis ab episcopis; quibus ultra sex menses non potest commendari, cap. Nemo, 15. de elect. in 6. vide hic *Præpositum*, & in cap. *Obitum, supra eodem.**

3 Ibi, **Capuanæ Ecclesiæ.** Capua urbs Italiae; olim totius Campanie præstantissima, quam Vultur-nus amnis interfuit, camporum latitudine, in quibus sita est, ita dicta, licet Livius à Capij Sannitium duce dictam existimet. Habet maximam diem horarum 15. & distat ab Alexandria versus occasum hor. 13. *Ptolom. lib. 3. tab. Europa. 6.*

DISTINCTIO. LXII.

CAP. Nulla. I.

SUMMARYM.

1. *Consecratio episcopi facta sine consensu populi, an cassatur?*
2. *Prepositio, De, quid significet?*
3. *Pontifex an debeat instituire episcopos sine consensu regum?*

IN textu. Ex quo videtur probari, quod consecratio episcopi requirat populi consensum, idem textus in cap. *In nomine*, vers. *Nulla*, 23. dist. cap. *Licet*, 8. q. 1. Facta tamen sine dicto consensu non cassatur consecratio, ut hic Glossa, verbo, *nec à plebibus*. Dicitur autem populus consentire expresse, vel tacite, eo ipso quod non dissentit secundum dictam Glossam per cap. *Si servus*, supra dist. 54. & l. 2. ff. *solut. matrimon. & facit reg. Qui tacet, de regul. iur. in 6.* Sed quomodo hoc intelligatur, vide *Azor. in summ. moral. p. 2. lib. 3. cap. 28. vers. Tertio*, qui nostri textus meminit.

2 In textu, ibi, **De.** Quæ prepositio regulariter causam materialem, & immediatam significat, sicut si dicatur, *cultellus est de ferro*, causa materialis est ferrum, tradit *Bald. in l. Ex hoc iure, nu. 14. ff. de iustitia, & iure, Pavinus de potestate Capit. praludio 1. nu. 1. Paris. cons. 18. nu. 37. vol. 3. secus si iungatur loco, ut quia dicatur, Antonius de Ulyssippe*, quia denotat originem, ut tradunt *Bald. & Pavin.* ubi proxime. Vnde si statutum ponat certam pœnam accusato de homicidio, non habebit locum in eo, qui mandavit committi homicidium; quia dictio, *de*, significat causam propriam, & immediatam, & mandans non fuit causa proxima, & immediata, ita tenet *Bald. in l. Non dubium, notab. 5. & ibi Castrens. nu. 11. & Ias. nu. 24. C. de legib. & plures alias significationes vide per Cened. singulari 10.*

3 In Glossa 1. ibi, **Invito.** Igitur episcopi electi non sunt à Romano Pontifice instituendi, nisi epistolam approbationis à superiori obtinuerint. Nam & Regis interest nosse qui sint, qui Ecclesias intra eius provinciam sunt administraturi; ut post *Innocent. & Abbatem*, tradit *Covar. in regul. possessor. 2. p. §. 10. vers. Olim*, latè *Palatius in introductione rubr. num. 29. ante finem*, qui uterq; nostram Glossam sequuntur, & ante illos *Benedictus in cap. Raynuntius*, verbo, *Et uxorem nomine Adelesiam*, nu. 367. *Igneus in l. Necessario. §. Non alias*, nu. 331. ff. *ad Sillanianum. Cassan. in Catalogo gloria mundi, p. 5. considerat. 24. nu. 294.*

CAP. Docendus. II.

SUMMARYM.

1. *Vane voces populi non sunt audienda.*
2. *Conatus, an, & quando puniatur non secuto effectu?*

IN textu, ibi, Populus non sequendus. Vanæ enim voces populi non sunt audiendæ l. Decurionum, 12. C. de pœnis, l. Ad bestias, 31. ff. eodem.

cap. Vnusquisq; 22. q. 4. Præpositus in cap. Canones, dist. 15. nu. 5. ad med. Imol. in cap. Grave, nu. 20. de præbendis. Sunt qui opes non iudicio perpetuò, sed impetu conferunt Ecclesiæ, & mox revocare satagunt cap. Sunt qui, 17. q. 4. Socrates iudicium vulgi rejicit, vulgus enim motui cedit, ut ligna securi. Imò nulli christianorū est incognitum iudicium populi erga Dominum nostrum, qui primo eum excepit, ut Regem, & acclamationibus benedicebat. Benedictus qui venit in nomine Domini, Matth. cap. 21. & Luc. cap. 19. & paucis post diebus clamavit. Tolle, tolle, crucifige eam, & electione sua prætulit illi homicidam latronem Barrabbam Matth. cap. 21. Marc. cap. 15. Luc. cap. 23. Scimus, & quomodo populus Lystris D. Paulum adoravit, ut Deum, & Barnabam, statim verò persuasus à Iudæis, lapidaverit eum, & traxerit extra civitatem, existimans eum iam mortuum Actor. cap. 14. & vide circa textum Mantua lib. 1. dialogo 20.

2 Ibi, Conatus. An, & quando puniatur non secuto effectu, sunt videndi Menoch. de arbitrar. casu 360. nu. 36. & seq. & cons. 101. nu. 66. Afflict. in Constit. Neapol. lib. 1. rubr. 11. nu. 1. Socin. reg. 31. Dueñas reg. 35. Mascard. conclus. 138. nu. 2. Cened. 2. p. collect. 92. nu. 5. Aloys. Riccius collect. 326. 766. 1867. & 1895. Boer. decis. 316. nu. 2. & plerunque affectus non puniatur nisi sequatur effectus. Dueñas reg. 35. Thomas de Thomas in floribus legum, reg. 18. Bened. Agydus in cōment ad l. Ex hoc iure, ff. de iur. & iur. p. 1. cap. 7. nu. 32. Franc. Galet. in margarita casuum conscientia, verbo, affectus, Brunus à Sole in locis cōmunib. eodem verbo. Fatinac. in praxi crimin. part. 1. q. 17. num. 49. Cardin. Fuscus tom. 2. littera C, conclus. 544. Si quæras quænam sint atrocissima delicta, in quibus puniatur conatus nullo secuto effectu? Respondent plerunque Doctores, esse crimen læsæ Maiestatis, simoniæ, assassiniæ, beneficij, & crimen quod cōmittit ille, qui alium veneno vult interficere. Vnum tamen est notandum, quòd licet in atrocissimis delictis puniatur conatus, non secuto effectu, secundum Bart. Bald. Hyppol. & DD. in l. Is, qui cum telo, C. ad l. Cornel. de sicar. Felin. in tractat. quando conatus puniatur; non tamen puniatur eadem pœna; tradunt Gramat. voto 8. nu. 9. & voto 9. nu. 8. & decis. 11. & 74. Marsil. in l. Unica. nu. 224. C. de raptor. virgin. & vide Afflict. decis. 21. & 276. fallit textus, quando pœna infligitur contra attentantem, ut textus hic. quia quando aliqua prohibentur tentari; quicumq; conatus sufficit ad incidendum in censuram Sedis Apostolicæ, ut ait Archid. in presenti, & vide latissimè Tusch. tom. 2. in

principio, conclus. 544. & seqq. & cap. Pro humani, de homicidio, in 6.

CAP. Nullus. III.

S V M M A R I U M.

- 1 Episcopus qui non est legitime electus, an possit consecrari?
- 2 Dicitio, nullus, quid significet?

IN textu. Collige ex textu, quod episcopus, qui non est legitime electus, non potest consecrari, idem Gloss. in cap. Si qui, & cap. Ordines, 1. q. 1. & Archid. hic, Bertach. in tract. de episcop. 2. p. 3. p. lib. 3. nu. 2. Imò consecratio non valet, quòdo electio fuit invalida. Ioann. Andr. in cap. Licet, de transl. episcop. & Bald. in cap. 1. in fin. de his, qui feud. dare poss. in usibus feudorum, quos ad hoc refert, & sequitur Bertachin. de episcop. lib. 3. in 4. p. 3. part. iii. de causa finali, de effectu consecrationis episcopi, num. 6. fol. 158. in vol. 2. tract. in antiqua impressione, & in novissima, vol. 13. p. 2. fol. 323. sed male eos intelligit, & peius citat.

In textu, ibi, Nullus. Quæ dicitio est universalis negativa, & omnia excludit Bart. cons. 47. Puccinus in principio, lib. 2. quem sequitur Tusch. tom. 2. littera D. conclus. 316. Abb. in cap. Cum ad nostram, 37. nu. 5. per illum textum, de elect. Gom. in cap. Mulieres, nu. 18. de iudicijs, lib. 6. Tiraq. in l. Si unquam, verbo, revertatur, nu. 93. & seqq. & nu. 229. & 243. Aliquando non est universalis negativa. Abb. in cap. ult. nu. 35. de præscriptionibus, p. textum in cap. Abbas, iuncto cap. Non solum, §. Pro talibus, 18. q. 2. ubi ille textus non obstante dictione, nulla, non excludit præscriptionem longissimam. Tiraq. de retractu conventionali, §. 1. Gloss. 2. nu. 12. alia tradit Cened. singulari 67.

DISTINCTIO. LXIII.

I. I N S V M M A.

- 1 Fundatores Ecclesiæ omnes efficiuntur patroni.

AD Glossam in summa, verbo, Laici, ad finem. Collige ex illa, quòd licet fundatores Ecclesiæ æqualiter non contribuerint ad dotationem ipsius, attamen omnes efficiuntur patroni.

patroni, & ita est patronus ille, qui dedit modicum, sicut ille, qui dedit multum, de quo vide *Abb. in cap. 3. de ecclesijs adificandis numer. 4.* ubi hanc Glossam appellat bonam, cum quo illam limitabis, & ibi vide *additionem littera A. Rochu de iure patronatus verbo, ecclesiam fundavit quest. 3. & verbo, construxit questione 2. & verbo, dotavit quest. 11. num. 19.*

C A P. Nullus. I.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Laici electioni cum Canonicis interesse prohibentur, etiam si sint Reges.*
- 2 *Canonici an possint separatim consentire in actibus capituli?*
- 3 *Ecclesia vocatur congregatio fidelium, ecclesia malignantium, qua dicatur?*

IN textu. Collige ex textu quod laici electioni cum canonicis interesse prohibentur, idem textus in *cap. Massana de electione, & Extravag. Debent, Bonifacij. 8. inter communes de officio ordinar. citati per Henric. Boteum de Synodo Episcopi 2. part. num. 34. in 2. vol. tract. Laicus namq; etiam si sit patronus, non potest ex consuetudine ius interessendi in electione prelati sibi vendicare; Selva de beneficijs 2 part. questione 23. num. 30. vol. 15. tractat. nisi ex privilegio, ut ait Petrus a Biaxio. in directorio electionum 1. part. cap. 1. num. 4. in fine, & num. 5. in vol. 14. Tractat. fol. 64. Sic non debet laici electioni Pontificum se inferere, etiam si Reges sint, idque sub anathemate prohibetur; de quo videbis latissimè Baronium tom. 10. Annalium anno Christi 869. numer. 52. ad finem, & 53. cum sequentibus, qui textum refert late Castaldus de Imperatore questione 99. & 109.*

2 **In Glossa 1. ibi, Separatim.**

Docet Glossa Canonicos non posse separatim in actibus Capituli consentire, quia liberius, & maturius fit deliberatio per congregatos; quam opinionem docet Innocent; Berous, & Abb. in cap. in Genesi de electione Bart. in l. omnes populi vers. 3. quaritur, ff. de iustitia, & iure, quos, & alios refert, & late comprobatur Felinus in cap. cum omnes numer. 24. de constitutionibus, qui non sicut Glossa meminit, & vide ibi additionem littera B.

3 **In Glossa verbo, Ecclesia, ibi, Quandoq; vocatur congregatio**

fidelium. Idem Numer. capit. 20. vers. 4. & Regu 1. cap. 17. vers. 47. & 3. Regum cap. 8. vers. 14. Verum ecclesia malignantium, & congregatio malorum conventicula in iure nominantur, quae prohibentur l. conventicula 15. Cod. de Episcopis, & Cler. l. 3. Cod. de haeret. Psal. 25. vers. 5. Unde est ecclesia malorum, & ecclesia Dei, Actorum cap. 20. 1. ad Timotheum, cap. 3. vers. 5. Mattheus cap. 16. vers. 18. cap. Sed, & illud 27. quest. 2. cap. legimus 93. dist. cap. in novo, & cap. quamvis 21. dist. i. sacrosancta 27. dist. Quae est una, cap. 1. §. Vna de summa Trinit. cap. scire debes 7. q. 1. cap. pudenda cap. schisma 24. q. 1. & Catholica, cap. palam, 11. dist. caput eius est Christus ad Ephes. c. 4. vers. 22. cap. 5. vers. 23. & 1. ad Corinib. cap. 12. vers. 27. cap. 1. §. Sed ubi de sacros. vers. cap. Romani de iure iur. & illa corpus Domini dicitur 1. Corint. cap. 12. vers. 12. & 27. Vnum ovile, & unus pastor. Ioann. cap. 10. vers. 16. & illius universalis pastor, cap. quicumque cap. alienus 24. questione 1. cap. Ecclesie paradiso 45. de consecratione dist. 4. Adde posita ad cap. ult. infra dist. 81.

C A P. Adrianus. II.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Bibliothecanus est, qui scripta habet recondita.*
- 2 *Antiqua electio summorum Pontificum.*
- 3 *Filij Imperatorum dicuntur etiam Augusti.*
- 4 *Laicus potest ad electionem invitari.*

IN textu, ibi, Bibliothecanus. 1

Id est librorum de positarius, qui scripta, & negotiorum gesta, pro exemplaribus apud se habet recondita, ut hic Archid. & locus, ubi reponuntur, vocatur archivum, seu archivus, vel chartophilacium Glossa verbo, chartophilacio in cap. 1. de probat. Cened 2 part. collectan. 167. num. 4. Stephan. Quaranta in summa bullarj, verbo, archivus; alibi dicitur gazophilacium, alibi phylacteria sribarum, alibi enchiridion Glossa in superscript. cap. sane de panis. distinctione 3. cap. oblationes 90. distinctione.

2 **In textu, Ad medium, ibi, Neminem laicorum Principum.**

Non possunt igitur Reges semet inferere electioni, vel promotioni episcoporum, ut notavimus supra cap. 1. & ex nostro textu, notavit

Propositus in cap. Canonum num. 2. post medium, supra dist. 15. eleganter Baraninus tom. 10. Annalium anno Christi 869. num. 52. & sequentibus, vers. promotiones, ubi verba nostri textus refert, & de antiqua electione summorum Pontificum, vide omnino Bursarium. conf. 226. qui late agit qua forma per 256. annos à nato Christo creationes Pontificum, electiones episcoporum, & beneficiorum inferiorum collationes sint progressæ, & vide ad quod adducat nostrum textum Azor. part. 2. inst. moral. lib. 5. cap. 16. vers. Hinc factum est.

3 In Glossa verbo, Augustos.

Docet Glossa quod filij Imperatorum dicantur etiam Augusti, sic appellantur Reges, filij Regis l. 2. §. exactus. ff. de origine iuris: ubi Iuriconsultus dicit exactos Reges numero multitudinis, cum unus tantum Rex esset scilicet Trajanus, & ita verba d. l. 2. intelligit Zozius, & post eum Cagnolus, quos refert, & sequitur. Tiraq. in l. si unquam in praesatione num. 21. quod plane asserit Glossa in cap. ult. 22. quest. 1. ex eo textu qui Regem vocat quempiam filium Regis. Idem Tiraq. de iure primogen. questione 33. num. 5. & utrobique nostræ Glossæ meminit, Antonius Gomez tom. 1. cap. 1. num. 5.

4 In Glossa verbo, Invitatur.

Nota ex Glossa, quod laicus & si interesse non debeat electioni, ut in cap. 1. supra diximus, potest tamen ad eam invitari, ut ibi ait Archid. num. 1. & vide Felin. num. 8. in cap. Apostolica de exceptis, qui nostræ Glossæ meminit.

C A P. Valentinianus. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Valentinianus Imperium adeptus anno Domini. 369.
- 2 Principibus, & laicis quare prohibeatur ne huiusmodi electionibus se immisceant? & an eorū legibus teneantur clerici.
- 3 Imperator an possit excommunicari à quocumq; episcopo, cui subsit, & n. 4.
- 5 Eligens indignum quomodo puniatur?
- 6 Imperator non debet habere ordines sacros.

IN textu. Principum auctoritatem in electionibus prælatorum, & personarum ecclesiasticarum non intervenisse primis christianorum temporibus, non

est in dubium revocandum; cum nec christianis illi essent, vel si essent, fidem profiteri vellent, & potius persequerentur christianos, quam eis consultum vellent; fuerunt, & pij Imperatores, qui consulto etiam tantum onus deposuerint, & reliquerint ecclesiasticis personis. Valentinianus qui Imperium adeptus est circa annum Domini 369. noluit de electione episcoporum cognoscere, sed ad alios episcopos munus relegavit, qui cognoscerent qualis esset ex sacra pagina eligendus, ut habetur, lib. 7. historia tripartita cap. 8. ex quo textus ille fuit desumptus, & vide Concil. Trident. sess. 25. de reformatione, c. 17. in fine, & c. 20. in fine latissime Castaldus de Imperatore quest. 100.

Communis ratio prohibitionis factæ Principibus, & laicis, ne electionibus se immisceant, sumi potest ex eo, quod omnibus interdicta sit de rebus ecclesiæ disponendi, vel statuendi facultas cap. non placuit. 23. cap. laicis 24. & sequentibus. cap. Si quis Principum 16. quest. 7. cap. bene quidem 96. dist. etiam si infavorem ecclesiæ aliquid agant statuendo, idque propter defectum potestatis, cap. ecclesia 10. de constit. Azor. inst. mor. part. 1. lib. 2. cap. 6. quest. 4. & part. 2. lib. 10. cap. 7. quest. 9. Caldas Per. de nominat. emphyt. quest. 16. num. 28. Sanchez tom. 2. Decal. lib. 7. cap. 9. num. 4. Surd. conf. 301. num. 9. Soar. de legib. lib. 3. cap. 34. Illud tamen uberius doctrinæ gratia adnotandum est, laicorum leges, & statuta, quando aliquid simpliciter disponunt, neque iuri Canonico contradicunt, si debitam habeant honestatem, saltem vi directiva ligare personas ecclesiasticas. Ita Tiraquel. de remiss. lig. §. 1. Glos. 13. num. 4. Cotta in memorab. verbo, Clerici ligantur. Matienso l. 7. Glos. 2. num. 17. tit. 11. & l. 1. Glossa 1. num. 2. tit. 25. lib. 5. nova recopil. Mexia in tract. taxa panis concl. 5. num. 3. Hieron. Portolus in tract. de consor. iibus, & fideicom. legalibus cap. 31. num. 3. Exemplum fit. Quando iusta rerū pretia à laicis taxantur, tunc si clerici suū frumentum, vel alias res venales velint exponere, obligantur laicorum statutis pretia taxantibus. Navar. in Man. cap. 23. num. 88. Bann. 2. 2. questione 67. art. 1. dub. 2. Sol. lib. 1. de iust. quest. 6. art. 7. Bellarm. lib. 1. de clericis cap. 28. & alij apud Suar. supra citatum. Sayr. in clavi regia part. 1. lib. 3. cap. 4. numer. 16. Vasquez de leg. disput. 167. capit. 4. Ratio vero ob quam laici prohibentur aliquid circa clericos statuere est, ne inordinata fiat confusio, vel contentio cap. 1. super hac dist. Ordo namque confunditur, si sua iurisdictio cuique non servatur, cap. 29. pervenit. 11. questione 1. extat in constitut. Apostolicis D. Clementis c. 31. & 35. Nota est historia vindictæ Dathan. & Abiron. & asseclorum ob usurpatam potestatem contra Moysen, eo quod voluerint, ut ille, divina tractare, Numer. cap. 16. Ecclesiast. cap. 45. vers. 12. & docet nos exemplum Oze, qui quando

quando reduceretur arca Domini, manum ad arcam extendit, & tenuit eam, quoniam calcitraverant boves, qui eam ducebant, & declinaverant eam, iratusque est Dominus super temeritate, & percussit eum, & mortuus est ibi iuxta arcam 2. Regum cap. 6. vers. 6. & 1. Paralipom. capit. 13. vers. 9. non enim erat Levita.

In textu, ibi, Eius monita suscipiamus.

Igitur Reges, & alij Principes etiam Imperatores, iure communi attento, nullum habent exemptionis privilegium quominus ab episcopis excommunicari possint, cap. Duo sunt. 96. dist. ubi beatus Ambrosius Theodosium Imperatorem excommunicans, ab ecclesia exclusit, quousque poenitentiam egit, de qua in cap. cum apud Thesaloniam II. questione 3. & Valentinianus Imperator in presenti episcopum postulabat, cui ipse & alij Principes capita sua submittere, unde etiam Principes tam maioris ordinis, quam etiam inferioris, episcopis non obedientes, a consortio fidelium, & a liminibus sanctae Dei ecclesiae alienos fieri probat textus in cap. si autem II. quest. 3. & denique Reges, eorumque filios excommunicari posse, nisi speciale habeant privilegium, probat textus in cap. ne aliqui de privilegijs lib. 6. Ex quibus, atque alijs hanc regulam affirmativam constituit Glossa, verbo, excommunicavit in d. cap. duo sunt, recepta communiter ex Duenas. regula 378. ampliatione prima, & post Mandosium eleganter comprobatur Vgolinus de censuris tabula. I. cap. 17. §. 1. & cap. 2. §. 12. num. 5. Castaldus de Imperatore questione 50. num. 24. & sequentibus, & questione 65. num. 7.

Contraria tamen opinio quod Reges, & Imperatores ab ordinariorum potestate exempti sunt, & a solo Papa excommunicari possunt, post D. Antoninum, & Sylvestr. notat Henriquez in summa lib. 13. cap. 25. §. 5. & securè tradit Emmanuel de Saa in Aphorismis, verbo, excommunicatio, num. 15. Grass. in aureis decisionibus lib. 4. c. 6. num. 11. vers. 7. fundamentum est, quia statuto, vel sententia quantumcumque generali Ordinariorum, & Episcoporum non possunt ligari exempti a potestate ipsorum, ut probat textus, in cap. 1. §. in eos, de privilegijs lib. 6. textus notabilis, in cap. 1. vers. Ex parte de concessione praebendae, eodem lib. cum similibus, quae late exemplificat Vgolinus de censur. d. tabul. 1. cap. 17. §. 6. & numer. 5. Grass. d. cap. 6. num. 2.

In Glossa verbo, Super vos.

Eligens indignum quomodo puniatur, Rebus in praxi p. 1. titul. Pena contra collatores num. 10. & sequentibus. Gened. 2. par. collect. 56. num. 6. & Gonçul. ad regul. 8. Cantell. Glossa 4. a num. 51. & sequentibus, Covar. in regul. peccatum 2. part. §. 7. numer. 2.

Salzed. in pract. cap. 21. & novissimè Vincentius Filliucius in summa tomo 2. tract. 32. cap. 7. num. 186. & 187. & quod eleganter congerit Palatinus in repetitione cap. notabili. 3. §. 26. num. 11. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 9. numer. 2. qui nostri textus meminere. Tiraque. limit. 1. numer. 32. §. Hoc sermone. Bellatomb. tomo 1. commun. opinionum lib. 1. tit. 5. num. 22. pag. 171. Molina de primogen. lib. 2. cap. 4. num. 38. Caldas Per. de potest. elig. cap. 1. nu. 60. cum quibus dic; eligentes scienter indignum, privari ipso iure electione, & ius eligendi amittere, & similiter patroni ecclesiastici, qui dicuntur eligere, privantur iure presentandi. Aloys. Ricc. in collect. 1026. & in praxi aurea resolut. 441. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resolut. 19. num. 15. Episcopos peccantes in collatione beneficiorum et sic excommunicatos excommunicatione Papali, ait idem Vincentius Filliucius tom. 1. tract. 15. de censuris cap. 9. num. 201. vers. Dico 2.

In Glossa ultima. Ait Glossa quosdam dixisse, quod Imperator

debebat habere ordinem subdiaconalem, quos merito Glossa reprehendit, sequuntur speculator in tit. de legibus §. Nunc ostendendum vers. 29. Bald. Abb. & alij, quos refert, & comprobatur Decian. in pract. criminali lib. 4. capit. 9. num. 4. vers. Quia respondetur. Rationale divinarum officiorum lib. 2. cap. 8. nu. 6.

C A P. P O T T O. I V.

S V M M A R I V M.

1 Episcopus est eligendus auctoritate Apostolica, non Regio favore.

2 Electiva dignitates non vacant in Curia Romana, quod limitabis.

In textu. Nota quod Episcopus est eligendus auctoritate Apostolica, non Regio favore secundum Archid. hic num. 11. & cap. quod quidam I. quest. 1. & cap. Si quis autem in Glossa ult. quest. 6. Electio enim facta per saecularis potestatis abusum, est ipso iure nulla cap. 39. Hinc est 16. quest. 1. & habetur in Nicæna synodo 7. sub Adriano, 1. anno Domini. 790. cap. Si quis episcopus 16. quest. 7. Anselm. lib. 6. cap. 8. Anton. de Roset. de potestate Imperat. n. 48. vol. 14. tract. fol. 333. in antiqua impressione & Petrus à Biaxio in Directorio electionum. v. p. cap. 10. nu. 1. fol. 64. eodem vol. 14. & est excommunicandus talis relectus, ut hic cap. 5. cum Glossa, verbo, recipi, & cap. praeterea de iure patron. & fit ineligibilis cap. quisquis de elect. & Petrus à Biaxio ubi supra 2. part. cap. 1. num. 1.

In textu,

2 In textu, ibi, Trevirensi. Licet enim dignitates electivae non vacent hodie in Curia Romana, nec in eis locum habeant reservationes, textus in pragmática titulo de reservationibus, cap. 1. & ibi Glossa cap. 2. §. Statuit. de electione, qui textus videtur decidere hanc quaestionem, dum dicit, ut electio in dictis ecclesijs sine impedimento, aut obstaculo omnino fiant, quae verba imponere videntur, quod eligere debentes possint absque aliquo ad electionem procedere. Hoc tamen fallit in ecclesia Trevirensi, Coloniensi, & Ravennatensi, in quibus electio solum spectat ad Papam, & ita intelligit nostrum textum Glossa, hic verbo, Eligi qua sequitur post alios Boerius decis. 2. nu. 4.

C A P. Super ordinationem. V.

S V M M A R I V M.

- 1.** Concilium Parisiense 1. quando celebratum?
- 2.** Paschalis Papa coactus concessit Imperatori investituras Episcoporum.
- 3.** Celestinus tertius reprobavit consuetudinem, quod electio de voluntate secularis fiat.

IN supercriptione, ibi, In Concilio Parisiensi 1. Celebratum anno Domini 560. sub Pelagio 1. Iustiniano Imperatore ut tradit Padilha in epitome Conciliorum fol. 33. Sed melius Baronius tom. 7. annalium docet fuisse celebratum anno Christi 559. Pontifice Ioanne I. in quo Concilio sanctissimi Galliarum Episcopi insurgentes adversus Regios ministros, qui in res ecclesiarum manus iniiciebant quotquot id facere auderent, anathemate feriendos esse sanxerunt, non in angulo, Regum timore synodum coegerunt, sed Parisijs, ubi Rex ipse degerere conuevit. Praerat tunc ecclesiae Parisiensi sanctus Germanus, quem aestuante zelo ecclesiasticae disciplinae authorem fuisse eiusmodi congregandi Concilij Baronius autumat. Interfuerunt Episcopi quindecim, statueruntque Canones novem tantum numero, sed virtute pollentes, quibus Regum, eorumque ministrorum sibi nimium sumentium, temeritatem represserunt.

2 In text. ibi, Ordinatione Regia.

Quia non recipitur, qui Regia ordinatione Episcopale culmen est adeptus, propter quae Pontifices multa mala, & afflictiones iustinuerunt: Papa namque Paschalis secundus cum Cardinalibus ab Henrico V. est in carcere detentus, anno Domini 1100. ubi multis est affectus iniurijs, teste Antonio specul. historialis 2. part. tit. 17. cap. 1. in principio, ita ut coactus sit Papa Imperatori concedere investituras episcoporum, ut a carcere liberaretur. Quam tamen concessionem postea congregato Concilio Lateranensi, 100. episcoporum anno Domini 1112. tanquam per vim impetratam revocavit, anathematizato, excommunicato, & a gremio ecclesiae separato Henrico V. ut tradit Martinus Pollonia in vita Paschalis 2. & facit cap. si quis clericus 16. ubi duobus sequentibus 16. quast. 7. Nicolaus II. qui sedem adeptus anno 1059. & statuit in Concilio Lateranensi summum Pontificem non esse nisi a Cardinalibus eligendum cap. in nomine Domini. 23. dist. Alexander II. eius successor anno 1063. re ipsa confirmavit, cap. Prater hoc 32. dist. & insuper statuit ne quis ab ullo laico beneficia ecclesiastica acciperet, cap. per laicos 16. quast. 7.

Ceterum anno Domini 1073. electus a Cardinalibus, & ordinatus in summum Pontificem Gregorius VII. statim admonuit Henricum IV. Imperatorem, ne deinceps largitione corruptus episcopus, vel beneficia per simoniacam cupiditatem alicui committeret aliter de usum in illum, & delinquentes censuris ecclesiasticis, quod cum contemneret Imperator, primum provisos, novavit censuris, & ipsum Imperatorem contumacem, ut ait Platina in vita Antonius in 2. part. historia summi cap. 1. §. 21. Crescenteque protervitate, in summum Pontificem Imperatoris iterum Concilium Romanum Episcoporum 110. collectum anno Domini 1076. & ibi anathemate notati Gilbertus Ravennatensis Archiepiscopus, Hugo Cardinalis, & ipse Imperator, omnesque simoniaci, & qui a laicis reciperent investituram, ut scribunt Vincent. in speculo hist. lib. 26. cap. 82. Gratianus lib. 5. historia Saxoniae cap. 6. Platina, & alij. Tandem alio Concilio ipsum Imperatorem imperio privavit, ut narrant praedicti Authores. Summo namque Pontifici omnes Principes mundi subijciuntur, ex citatis per Bened. 2. part. collect. 167. num. 1. Celestinus III. qui adeptus sedem anno 1191. reprobavit consuetudinem, quod electio de voluntate secularis potestatis fiat in cap. cum terra 14. de elect. & idem Gregorius IX. creatus Pontifex anno Domini 1227. in cap. sacrosancta 59. de elect. & in cap. blasphemus 56. eodem tit. in quo emendata est constitutio Clementis III. qui creatus Pontifex anno 1188. quae est in cap. nobis suis 25. de iure patron.

CAP. Non est. VI.

S Y M M A R I V M.

Populus non debet eligere episcopum?

IN textu. Statuit Concilium Laodicense non debere à populo, episcopum eligi, nec ipsius intemperantē cupiditatem, nulla probitatis ratione habita, debet clerus sequi, ut benè advertit *Bursatus lib. 2. cons. 126. num. 10.* qui nostri textus meminit, licet Pontifices, ut fides christiana augetur, quandoque antea tolerassent, ut plebis arbitrato episcopos clerus eligeret. *cap. 1. supra distinctione 62 cap. plebs 11. infra hac eadem distinct.* advertit *Bursatus d. nu. 10.* Adde posita ad *cap. non licet infra hac distinct.*

CAP. Omnis. VII.

S Y M M A R I V M.

An Reges habeant ius conferendi beneficia, vel dignitatem ecclesiasticam?

IN textu. Collige ex illo irritam esse electionem presbyteri, vel diaconi à principibus factam: ad sacerdotes enim Deus voluit, quæ ecclesiæ disponenda sunt pertinere, non ad sæculi potestates, quia nullus de manu laici beneficium, vel dignitatem ecclesiasticam, nec Episcopatum, Abbatiam, vel aliam ecclesiam capere potest, *cap. si quis 9. fin. cum multis sequentibus 16. q. 7.* & de pœna clericorum recipientium episcopatus, vel alia beneficia ecclesiastica de manu Principum; Vide *Anton. Sicul. in tract. de potestate Regia quest. 55.* Quod tamen limita nisi à sede Apostolica Principes sint privilegiati, ut possint conferre, vel eligere, *cap. dilectus de prabendis cap. cum inter, de consuetudine Glossa in cap. Imperium dist. 10. & in summa 16. q. 7. de utroq; vide latè Castald. de Imperatore q. 100. Baron tom. 9. annal. anno Christi 787. nu. 48.* ubi integrè originale refert, & ait dignum esse quòd Regum omnium domus foribus inscribatur. Fuit hæc synodus celebrata anno Adriani Pontificis 16. Constantini, & Irenes Imperatorum anno. 8.

CAP. Non licet. VIII.

S Y M M A R I V M.

Non eligantur à populo, qui sunt promovendi ad clerum.

IN textu. Docet Martinus Pontifex non posse eligi à populo, qui sunt promovendi ad clerum, de quo vide posita ad *cap. non est, supra eodem. Gregorius Lopez partit. 1. titul. 19. l. ult. Glassa 10. cap. præterea 4. de iure patronatus, & ibidem Abb. nu. 11. Zabarel. quest. 2. Selva de benef. 3. part. questione 4. Paris. cons. 44. vol. 4. Lambertin. de iure patronat. lib. 2. 3. part. quest. 1. art. 12. & 14. Cassadorus decis. 35. ad regul. cancellaria Covar. in cap. Tua nobis 17. numer. 8. de testamentis. Porro de Martino vide quæ scripsimus ad *cap. si quis distinctione 24. & ad cap. 1. distinctione 27.**

CAP. Quia. IX.

S Y M M A R I V M.

- 1 *Laici ratione privilegij possunt, & debent interesse nō ad eligendum, sed ad consentiendum.*
- 2 *Laici si ex causa vocantur ad electionem cessante causa non debent vocari.*
- 3 *Dicitio quia quid importet?*
- 4 *Metropolitanus recipiens pallium censetur confirmatus.*

IN textu. Laici ratione privilegij possunt, & debent interesse electioni, non ad eligendum, sed ad consentiendum, ut hic textus in superscriptione, & *Petrus à Biaxio in direct. electionum 1. part. cap. 10. num. 5. Selva de benef. 1. part. quest. 7. numer. 25. & 26. in vol. 15. tract. fol. 26. impressione antiqua.* Cæterum omnes istos Canones, qui dicunt laicos vocari ad electionem intelligit *Hugo de patronis cap. Abbatem 18. q. 2. Glossa, verbo, Principis in c. Reatina 16. infra eodem, & vide cap. nobis 25. de iure patron, vel erant vocandi ad tēpus ex causa, ut Archid. hic, videlicet propter schismata, quæ tunc erant, & propter frequentes hostes Longobardos, & Græcos, qui ecclesiam Romanā quotidie vexabant, ut per *Cardinal. Alban. in tract.**

tract. de potestate Papa 2 part. num. 214. tom. 13. Azor tom. 2. lib. 4. cap. 2. quæst. 3.

- 2 Unde cessante causa non sunt vocandi, cap. quod pro remedio 1. quæst. 7. Glossa, verbo, affici, in cap. In synodo 23. infra eodem: maxime quia hæc privilegia fuerunt revocata, ut in dicta Glossa, & Bellarm. de Romano Pontif. tom. 1. lib. 2. capit. 29. vers. Ad sextum, Ioannes Francisc. Leo in suo Thesaur. fori ecclesiast. 1. part. cap. 10. num. 8. & nostrum textum notat Azor in summa morali part. 2. lib. 3. cap. 28. vers. 3. queritur ad hoc, quod clerici olim elizebant episcopos, populus verò nominabat, & principis requirebatur assensus.

3 In principio textus, ibi, Quia.

Quæ dictio importat pro certo, & constanti, ut declarat Bart. in l. demonstratio, §. Quod autem num. 6. & num. 8. ff. de condit. & demonstrat. sequitur, ibi Socin num. 3. vers. Nota; Declara nisi apponatur iuncta verbis dubitativis, puta quia dubito de hoc, tibi lego, tunc importat conditionem ex Bart. ubi proxime num. 11. Aliquando dictio, quia importat idem, quod dictio cum, vel quando, Angel. cons. 393. si bene inspiciatur numer. 2. vers. Nec obstat; sequitur Tuschus tom. 2. littera D. conclusione 352. Ioannes Petrus Binius cons. 150. num. 60. vol. 2. Decian. consil. 17. num. 16. vol. 1.

4 In Glossa verbo, Consentimus

ad fin. Nota quod eo ipso quod Metropolitanus recipit pallium à Papa, intelligitur confirmatus ab ipso. Sed an Metropolitanus possit administrare ante pallium receptum? Dic quod sic; tamen intra tres menses post electionem ex cap. suffraganeis 11. de electione Glossa 2. in cap. 1. 100. dist. ubi vide posita, & vide cap. 1. capit. 2. cap. ad honorem cap. ex tuarum, & toto titul. de auctorit. & usupallij, & cap. quod sicut 28. §. super eo ad fin. de electione. Azor institut. moral. part. 2. lib. 3. cap. 34. §. Quinto queritur.

CAP. Quanto. X.

SUMMARIUM.

1 Azor, & Abbas nostri textus meminere.

2 Subscriptio quid sit?

3 Electio secunda non valet, prima non cassata.

4 Electus an habeat ius in re?

1 IN textu. Cuius meminit Azor in summa morali part. 2. lib. 3. cap. 28. vers.

Tertio queritur post med. Abb. in cap. 2. in fine de novi operis nunciatione.

Ibi, Subscripta. Subscriptio quid sit, vide Bertachin.

lib. 3. de episcop. 1. part. num. 19. in 2. vol. tract. in antiqua impressione, & in nova tom. 3. part. 2. subscribes enim non obligatur, quando subscribit ut testis, vel ut notarius, secus si tanquam pars principalis, l. Caius. ff. de pignorat. actione l. fideiussor. §. Pater, & ibi Bart. de pignoribus l. emptor. §. Lucius, & ibi Castrensis, ff. de pactis. subscriptio facta à populis obsessis in charta alba sibi transmissa ab obsidente, qui postea scribit capitula, & pacta, quæ vult, non obligat populos, quia in ea cessat verus consensus; ita docet Ioannes de Prato in l. si procuratorem absentem, & ibi Angel. ff. de procuratoribus, pro ut illos refert, & sequitur Bertachinus d. num. 19. vers. Accedit.

In Glossa verbo, Relatio. Nota ex if-

ta Glossa quod licet in electione non possit variari, & etiam si prima electio sit nulla, non valeat secunda, prima non cassata, cap. constitutus, & ibi DD. de appellat. cap. consideravimus, cap. congregato, & cap. auditis de elect. ubi Glossa dicit verum, si una post aliam ex intervallo, facta est, & de effectu primæ dubitatur. Si tamè prima est evidenter nulla, potest fieri secunda, ut quia est facta ab excommunicatis, suspensis, vel non vocatis vocandis à minore parte capituli, vel quia electus est ineligibleis, quia tunc prima non impedit secundam, iuxta dictam Glossam, & ibi per DD. & Glossam in d. cap. Congregato & Bald. in Margarita, verbo, electio vers. 8. & si in continenti factæ sunt duæ electiones, habet locum collatio numeri, zeli, & meriti, secundum d. Glossam in cap. auditis, & ibi, DD.

In eadem Glossa, post principium vers. Sed tu dicas. Ergo per electionem

habet quis ius in re. Sequitur Abb. in cap. Sacrosancta num. 4. de electione, & in cap. nobis num. 4. de iure patronat. Alij autem volunt solum acquirere ius ad rem, de quo vide multa per Felin. in cap. cum Bertholdus nu. 2. & 3. de re iudicata, & vide Suar. de religione tom. 1. lib. 4. de simonia cap. 20. n. 7. latissimè Peres lib. 1. ordinamenti tit. 6. l. 2. fol. 154. vers. versatur etiam ubi in vers. His tamen, nostre Glosse meminit. Lancelot. Conradus in tēplo omnium iudicum lib. 2. cap. 5. §. 1. vers. Quomodo in principio, & vers. facta elect. in principio. Azor ved. cons. 14. num. 7. Adde posita ad cap. placuit dist. 72.

CAP.

CAP. Plebs. XI.

SUMMARIUM.

- 1 Fletus est prima vox, quam emittit homo; litibus, & querelis manet expositus.
- 2 Superior cogit subditos sua conservare, honestè vivere, alterum non ledere, ius cuique tribuere.
- 3 Citatio debet fieri ad electionem; & quis possit contradicere.

IN textu, ibi, Flevit. Prima vox, quam emittit homo natus, est fletus, quo se natū esse etiam conqueritur, & à supplicijs vitam auspiciatur, ut prosequitur. Plinius in proemio lib. 7. quasi illæ lacrymæ in ipso vitæ limine editæ, sint futuri laboris divinatrices, & auguratrices. Quod pulchrè expressit D. Augustin. lib. 21. de civit. cap. 14. Quæ quidem, inquit, infantia, quod non à risu, sed à fletu orditur hanc lucem, quid malorum ingressa sit, nesciens propheta quodammodo. Neque minus venuste Tertul. lib. de anima cap. 19. Mentior, inquit si non statim infans, ut vitam vagitu salutavit, hoc ipsum testatur sensisse, atque intellexisse quod natus est. Imo idem Tertul. observavit, pueros vagientes suum incipere fletū per litteram A. puellas verò per litteram E. quasi illi in Adamum suas iactent querimonias, hæc verò in Evam, tanquam in caput, & originem totius calamitatis, quam nascendo lacrymis prosequuntur, & omnes incipientis vitæ ærūnas non cantibus, sed vagitibus excipiunt. Petrus Comestor in sua historia scholastica capit. 18. in lib. Genes. Masculus, inquit, recenter natus uiulando dicit A. mulier verò E. & quidem hominibus adeo naturale est, vitam lacrymis exordiri, ut magni portenti loco habeatur, unum Zoroastrem Bractianorum Regem in natiuitate risisse, ut, auctor est D. August. lib. 21. cap. 14. de civit. & Plin. natur. histor. lib. 7. cap. 16. Omnia querelis, & contentionibus videntur exposita, litibus obnoxia, vel invidia, vel malitia, vel auiditate hominum, vel superbia, & libidine dominandi potissimum. Sathan lapsus ob peccatum à beatitudine, lites inter hominem, & Deum suscitavit Genes. cap. 3. dehinc, & à gradu, & sede paradisi deiectus homo, sensit in se ipso repugnante in legem carnis, & salutis, seu mentis bonæ, ad Romanos cap. 7. vers. 23. secumq; & cum alijs suæ speciei progenitis, capit dissidere, quomodo verò poterit homo cum alijs

pacificè vivere: qui secum pacificè non degit parumque esset adhuc dissidere, si aliud malū multo maius non adderetur, nepe insidiæ quæ vel contra naturam hominis iudicantur ab Ethnicis, l. 2. ff. de iust. & iure. Sunt enim fere omnes lites inter fratres, consanguineos, socios, vicinos, & huiusmodi, inter præpositos, & subditos, quarum causa, quod quis nolit, quæ sua putat, ab alio usurpari, vel nolit usurpata relinquere; vel aliena cupit usurpare, vel potestate abuti, vel legitimæ potestati non obtemperare.

Quibus medicamentum, & remedium adhibitum per potestatem superiorum, quæ potest cogere subditos sua conservare, & suis esse contentos, restitutis cuique, quæ eius sunt item & honestè vivere, alteram non ledere, ius suum cuique tribuere l. Iustitia, §. iuris, ff. de iustit. & iure, & ita ratio quare metropolitani, & iudices maiores, veluti præfides, & Rectores Provincia constituti sunt, est ne potentiores, humiliores iniurijs afficiant, neve defensores eorum calumnijs eos iniurijs insectentur, aut ne sub specie tributorum illicitæ exactiones fiant l. illicitas 6. §. ne potentiores & §. illicita ministeria, ff. de officio præfidis. Idcirco iudiciorum vigor in medio positus est, nequisq; sibi permittere valeat ultionem l. nullus Cod. de iudicijs, & quia frustra sunt leges, & constitutiones deficientibus ministris, qui eas exequantur l. 2. §. post originem, ff. de origine iuris. Cavalcanus l. p. decis. 10. n. 12. Sed iam læta transijt ætas, & erit illis, ac perfrigida hiems sævit.

Ibi Convocare. Nota ex textu quod citatio debet fieri ad electionem; idem tenet Bertachic in tractat. de episcopis lib. 1. 3. p. à n. 9. usq; ad 39. ex capitulo. 35. de elect. ultra citat. per Archidiaconum. hic alioquin non vocatus, & contemptus potest contradicere, & plus valet illius contradictio, quàm electio aliorum, c. bona, 36. de elect. contradicere enim potest aliquis ex electoribus. Petrus à Biaxio in directorio electionum, 3. p. cap. 29. n. 2. fol. m. h. 79. in vol. 14. Tract. in antiqua impressione, & ibidem Casal. de Bom. compagnis de potestate Papa, nu. 40. folio 350. Quemadmodum unus canonicus potest agere pro ecclesia sua, etiam alijs in vitis Glossa, & Archidiaconum in cap. Nicana. 31. dist. Glossa verbo, appenens in cap. ex parte 10. de concess. præbenda. In d. princeps ex iusta causa potest contradicere electioni si sua intererit, ut si timeat ne electus sit ex adversarijs, vel hostibus Regni, explorator, & si possit hoc probari, electio debet retractari Innocent. in cap. super bis nu. 8. de accusat. & habetur in Concilio Basiliensi, & Pragmatica sanctione, §. verum tamen. Vide Proposit. in cap. Porro 4. rem. 2. supra eodem Azor tom. 1. in sit. moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. vers. Tertio queritur, qui nostri textus meminit.

CAP. Nosse. XII.

SUMMARIUM.

Stephanus quintus adeptus sedem anno 886. se servum servorum Dei appellavit.

2 Futurum pro praterito saepe ponitur.

1 IN superscriptione, ibi, Stephanus servus. Iste Stephanus dicitur est à Platina

quintus, & adeptus sedem anno Domini 886, in quadam epistola, ex qua iste textus est desumptus. Anselmus lib. 6. cap. 36. & se ex humilitate servum servorum Dei appellavit, ut alij summi Pontifices, ut noto ad cap. 2. supra 61. dist. & de Stephano vide quæ dixi ad cap. enim vero 4. supra dist. 19. & meminit nostri textus. Azor in summa moral. part. 2. lib. 3. capit. 28. vers. Tertio quartur.

2 In textu, ibi, Fore. Id est, pervenisse: futurum enim

sæpe pro præterito ponitur l. verbum erit, l. 23. & l. verbum oportebit, §. fin. ff. de verborum signific. & l. Titius 25. §. Lucius ff. de liber. & posthum. Unde infertur, quod gratia ad beneficium vacaturum comprehendat iam vacans Glossa, verbo, vacaturam in cap. si postquam 13. de præbend. in 6. ubi Gemm. num. 6. & Franc. nu. 4. & Glossa, verbo, nomina in Clem. 1. de concess. præbend. ubi Vital. nu. 36. Miles in repertorio, verbum futuri temporis. Alex. cons. 36. num. 5. lib. 5. Oldrad. cons. 310. num. 4. Roman. cons. 333. num. 3. Dec. cons. 275. Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria, Glossa 11. num. 51. cum multis antecedentibus, num. 78. & fuit decisum in Rota Romana, in una Lamacefi. Canonicius 6. Aprilis. 1620. coram Cavalerio.

CAP. Episcopus. XIII.

SUMMARIUM.

1 Consecrari non potest illegitimè electus.

2 Emilia præceditur à Ravenna usque ad Placentiam.

1 IN textu, ibi, Post electionem legitimam. Nam illegitimè electus non potest consecrari,

ut in cap. nullus 3. supra 62. dist. & ibi diximus n. 1. Neque etiam quin, non est examinatus, cap. qui episcopus, & ibi Glossa 23. dist. & est Glossa, verbo, ignota in cap. de Petro 4. supra 47. dist. & quoad clericum electio ponitur in præsentem proprie, quoad vero populum improprie, ut hic ait Archid. & nostri textus meminit Azor in summa moral. part. 2. lib. 3. cap. 28. vers. Tertio quartur.

In Glossa. Docet Glossa, quod Emilia dicitur à Ravenna usque ad

Placentiam, reliqua pars Lombardiæ dicitur Liguria, sic vocata à Rege Liguro; de his habetur in cap. de Liguribus 43. infra 23. questione 5. advertit Turrecrem. in præsentem num. 1. in Regione Æmiliæ sunt urbes, Herminum, Casena, Saffina, Faventia, Ravenna, Forum, Livij, Bononia, Ferraria, Imola.

CAP. Litteras. XIV.

SUMMARIUM.

1 Episcopus non cogitur dare postulatum, quando habet iustam causam.

2 Episcopus debet ordines celebrare in sabbatis quatuor temporum.

1 IN text. ibi, Et ius eum concedere.

Nota ex textu, & Glossa hic, quod Episcopus nunc cogitur dare postulatum, c. Archidiaconi Florentinū 85. dist. quando habet iustam causam contradicendi, cap. 1. in fin. & cap. 2. 1. quest. 2. & in Authent. de sanctissimis Episcop. §. aliam autem collat. 9. Quemadmodum pater non cogitur emancipare filium suum l. non potest. 31. ff. de adopt. §. filij. Inst. Quibus modis patria potestas solvitur. Socinus reg. 353. Sed si episcopus absque iusta causa neget, malè facit, cap. omnis qui 7. quest. 1. & potest per superiore cogi, argum. cap. Nullus de iure patron. & cap. nunc vero 9. quest. 3.

Ad finem textus, ibi, Sabbato.

Potest namque episcopus ordines celebrare in sabbatis quatuor temporum anni, & in sabbato ante Dominicam Passionis, & in vigilia Resurrectionis, ut ex nostro textu deducit Gregor. Lopez. p. 1. tit. 5. l. 13. Glossa 2. vide cap. quonia §. caterum 75. dist. & cap. de eo, de temporibus ordin. Imò si ordines illis diebus perfici non possint, propter episcopi infirmitatem, seu ordinandorum multitudinem, poterit sequenti die Dominica de mane perficere, dum tamen ipse, & ordinandi adhuc sint ieiuni, cap. quod à patribus, & cap. sequenti 75. dist.

CAP. Principali. XV.

SUMMARIUM.

- 1 Mandatum morte mandantis, an, & quando expiret?
- 2 Dictio Ideo quid significet?
- 3 An in omni beneficio reperiaturs ius patronatus, & num. 4.

IN fine textus ibi, si vixerimus

Ex quo nota quod mandatum, & receptum re integra morte mandantis solvitur; quinque ampliationes, & duodecim limitationes vide per Anton. Gabr. de procurator conclusionibus 3. & decem limitationes per Socin. regula 254. & tres per Marsil. sing. 44. & undecim per Aloys. Ricc. collect. 312. Item fallit in gratijs Apostolicis, quae non expirant morte concedentis, cap. si cui de prebend. in 6. Anton. Gabr. tit. de prebendis, conclusionibus 1. a num. 3. ut per Gonzal. ad regul. 8. Cancellaria Glossa 12. a num. 33. Navar. conf. 3. num. 1. sub tit. de privileg. in novis. Gutier. pract. lib. 2. quaest. 74. & canon lib. 1. quaest. 11. num. 6. Gironda de privilegiorum explicat nu. 1079 Marc. Anton. var. lib. 1. cap. 74 nu. 9. Unde gratiam, seu mandatum de providendo in forma digni, nullo modo expirare morte Papae concedentis re integra, sed adhuc posse executorem ad illius executionem procedere, tenuerunt Sanchez de matr. lib. 8. disput. 28. num. 87. Nicol. Garcia de benef. part. 6. cap. 2. num. 300. & nu. 301. Fallit etiam in procuratore Regis, qui eo mortuo potest conqueri de spolio facto contra Regiam coronam. Cabed. de patronatibus Regia corona, cap. 9. num. 4.

In versiculo, Ideo. Quae dictio est illativa, quia infert ex praemissis l. & ideo, ff. de legatis praestatis, & sic denotat causam finalam, & propterea inducit claram demonstrationem, quod movetur ex praemissis, quae si vera non sunt, cessat liberatio, vel quilibet contractus. Socin. conf. 119. num. 20. in fine, & num. 21. lib. 1. Craveta conf. 192. numer. 21. Abb. conf. 81. lib. 1. post alios Tusch. tom. 1. littera D. conclusionibus 289.

In Glossa 1. Collige ex Glossa ex sententia Vgonis in omni genere beneficiorum reperiri ius patr. ex fundatione, constructione, seu dotatione. Sequitur Abbas in cap. cum inter de electione. Archidiaconus in cap. lectis, infra eadem dist. Bald. in cap. Quanto de iudicijs. Roibus de iure patron. verbo, in ecclesia, q. 1. & 2. Covar. in regul. possessor. 2. part. §. 10. num. 5. Sed obstat maxime, quod summus Pontificatus be-

neficium est ecclesiasticum, probat textus in cap. 1. de maledicis, si adit selva de benefic. 1. part. q. 2. nu. 26. Nauarr. in Apologia de redditibus quaest. 1. monitum 23. n. 1. Hojeda de incompatibilitate 1. part. cap. 1. n. 2. & tamen constat in illo ius patr. non dari, nec tale unquam cogitavit Magnus ille Constantinus, qui fabricam templi Romae instituit, & multis donis exornavit, de quo agit textus in cap. futuram 12. quaest. 1. & in cap. fundamenta 17. de electione lib. 6. constituens, ipsam Romam caput mundi, ut constat ex donatione ipsius Constantini, quae habetur 1. tom. Conciliorum pag. nu. 742. licet Imperator defensor Romanae ecclesiae nuncupetur, & uti talis illam defendere teneatur, & ita contrariam sententiam tenent nonnulli, pro ut refert Glossa in praesenti, cum quibus ipsa remanere censetur.

Sed prior opinio tenenda est, quia appellatione ecclesiarum omnes comprehenduntur, advertit Lambertinus de iure patronatus lib. 1. part. 1. quaest. 1. art. 1. nu. 16. iuvat Tridenti sess. 25. de reformatione, cap. 9. vers. Reliqui. Nec obstat supra posita difficultas, satis fit enim, si advertas, ius patron. de quo agimus, reperiri in ecclesijs, quae ab ipsis patronis per fundationes, constructiones, seu dotationes in esse producantur, quod in summo Pontificatu aliquo modo considerari non potest, liquidem a Christo Domino promissus Matth. cap. 16. super firmissimam petram; per illa verba Ioannis cap. ult. Pasce oves meas fundatus, gratijs infinitis dotatus, & sacra ac suorum martyrum sanguine constructus, ecclesiae verum iam in esse productae divitias, & bona dedit Constantini, & aliorum Imperatorum pietas, de quo in cap. Constantinus 96. dist. ac proinde potuit D. Petrus, & quilibet alius Pontifex sibi eligere successorem, pro, ut initio nascentis ecclesiae factum esse probat textus in cap. Si Petrus, & in cap. unde 8. q. 1. & Pontifice negligente, electio pertinebat ad Episcopos ecclesiae, & ex post facto iure humano ad Cardinales pertinet, ut habetur in cap. licet evitanda, de electione. & in cap. ubi periculum illo nu. lib. 6. explicat late Martinus Ledesma 2. 4. quaest. 16. art. 4. Sed de hoc vide posita ad cap. Si Petrus, 8. quaest. 1.

CAP. Reatina. XVI.

SUMMARIUM.

- 1 Princeps ex privilegio, praesentat Episcopos in suo Regno.
- 2 Vbi de consuetudine requiritur consensus alicuius Domini, illo absente, sufficit consensus vicarij.
- 3 Tusculum civitas Latij.

IN textu. Probat textus qualiter potest Principi mors defuncti episcopi denūtiari, & eius assensus de alio eligendo requiri, si hoc habet ex privilegio, vel consuetudine; pro ut habet Rex Hispaniarum privilegium presentandi episcopos in suis Regnis l. 18. tit. 5. partita 1. ubi Gregorius verbo, *antigua costumbre*; & l. 2. tit. 16. lib. 1. *Ordinam*, Covar. *regula possessor* 2. part. §. 10. num. 6. *Cassan. in catalogo gloria mundi* part. 5. *consider.* 24. *vers.* 99. *Perez. l. 3. tit. 3. lib. 1. Ordin. pag.* 70. *Azeved. l. 1. tit. 6. lib. 1. nova recopil. Menchaca controvers. illustr. cap.* 22. *nu.* 14. *Spino in speculo testamen. Glossa* 4. *prin. num.* 13. *Gutier. pract. lib. 3. quæst.* 13. *num.* 72. *Bobadilla in sua polit. lib. 2. cap.* 18. *num.* 215. *Quintana de eccles. lib. 1. cap.* 5. *nu.* 4. *Cabed. de patronatibus Regia corona cap.* 37. *numer.* 2. *Azor in summa morali part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. *vers.* *Tertio Gonzal ad regul.* 8. *cancellaria Glossa* 43. *num.* 60. *testatur Castaldus de Imperatore quæst.* 100. *num.* 6. *Palat. de beneficijs in Curia Romana vacantibus §.* 9. *col.* 2. *citata per Cened. 1. part. collectan* 51. *num.* 3. *Sed de hoc inferius tractabimus ad cap. cum longe hac eadem dist. & aliqua diximus ad cap. 2. dist. 23. Illud hoc loco observandum est, huic iuri quod Hispaniæ, Lusitaniæ, & Galliæ reges habent presentandi episcopos, non derogare reservationes factas per regulas Cancellariæ, de omnibus ecclesijs Cathedralibus pro summo Pontifice, eiusque dispositione, ut egregiè adnotarunt Covar. *pract. cap.* 36. *n.* 2. *Azeved. l. 1. tit.* 6. *lib.* 1. *nova recopil. num.* 6. *Palat. de benefic. in curia vacantibus §.* 11. *Nicol. Garcia de benef. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 219. *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancel. Glossa* 24. *num.* 153. *Cabed. de patronatu regie corona cap.* 10. *num.* 3. & *cap.* 35. *num.* 7. *Cened. ad Decret. Collect.* 79. *num.* 2.*

2 Ait tamen Compostel. in cap. quod sicut de electione, non posse de consuetudine introduci, ut consensus Principis requiratur ad electionem de certa persona. Notavit etiam ibidem, quod si de consuetudine est, ut consensus Principis, Comitis, vel Archiepiscopi requiratur ad electionem, & illi sint absentes extra Regnū, Comitātū, vel Archiepiscopatū suū, sufficit proregē vicarium talis personæ requiri, & sic obtinuit in causa Cantuariensis Archiepiscopi, argumēto textus in cap. ex frequentibus de institutionibus, refert, & sequitur. *Turrecrem. in presenti ad finem. Præpositus numer.* 1. *in fin.* *Bald. in cap. cum consuetudinis de consuetudine, Angel. in l. adoptio col.* 2. *ff. de adoptionibus, post alios Palatius in introductione Rubricæ num.* 25. *ad med.*

3 Ad finem textus, ibi, Tusculanam. Tusculum olim inter insignes Latij civitates numeratum, Federici Æno-barbi temporibus, à Romanis Pontificibus deletum, eo quod Imperatori inferenti bellum

Pontifici auxilio fuissent Tusculani, hodie obscurus est vicus, quem Romani Friscatam vocant. Iuxta illud oppidū ager erat Tusculanus, qui Tullij Ciceronis villa satis erat nobilitatus. Quo in loco cum ipse Tullius aliquando rusticaretur, egregium, & per elegantem librum concinnavit, quē vocavit *Tusculanas* dato nomine ab ipso loco.

CAP. Nobis. XVII.

S V M M A R I V M.

- 1 Azor nostri textus meminit.
- 2 Reatis civitas est in Vmbria.
- 3 Glossa textum exponit.

IN textu. Cuius meminit Azor in *summa morali part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 18. *vers.* *Tertio* *quæritur.*

In textu, ibi, Reatina ecclesia. Reatis civitas est in Vmbria, Italiæ umbilicus, teste *Plinio naturalis historia lib.* 3. *cap.* 22. ex qua *Vespasianum* originem duxisse fertur.

In Glossa. Exponit verbū *Dominus* ex humilitate dici, cum Imperator filius ecclesiæ vocetur in *cap. Si Imperator* 96. *distinct.* sequitur *Præpositus in presenti*, sed melius verbum *Dominus* intelligitur respectu subditorum, suorum cum non adiungatur *meus*, vel *noster*, observat *Turrecrem. hic ad finem.*

CAP. Lectis. XVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 Imperatoris epistola in electionis confirmatione desideratur.
- 2 Dictio nunc quid significet?

IN textu. Collige ex illo. Imperatoris epistolam in electionis confirmatione desiderari, nam in presenti Stephanus Papa noluit confirmare electionem episcopi in Reatina ecclesia electi, nisi prius videret epistolam Imperatoris: ad idē *cap. cum inter universas, de electione* ibi, *Vice Regia postuletis assensus cap. cū terra eodē tit.* ibi *Non prohibemus quin Regis requiratur assensus*, tradūt late *Palatius de beneficijs in Curia vacantibus, §.* 9. *col.* 2. *latissime Covar. in regula possessor. p.* 2. *§.* 10. *nu.* 5. *vers.* *Olim,*

Olim, ubi nostrum textum appellat optimum; quia mortuo praelato Cathedralis ecclesie, non est procedendum ad electionem, nisi prius mors Regi nuntietur, ut tradit idem Palatius in introductione Rubrica num. 25. qui etiam ibidem nostri textus meminit, Rochus de iure patronatus. verbo, in ecclesia quest. 1. num. 2.

2 Post principium text. ibi, Nunc.

Quæ dictio est presentis temporis Bald. in auth. contra cum rogatus num. 1. Cod. ad Trebellian. sequitur Tuschus tom. 2. littera D. conclus. 317.

C A P. Metropolitanano. XIX.

S V M M A R I V M.

- 1 Clericorum, & civium voluntate an Metropolitanus sit eligendus?
- 2 An semper optimus debeat eligi?
- 3 Consecrari ubi debeat Metropolitanus?
- 4 Argumentari potest ab ordine verborum.

1 **I**N textu. Decidit Leo Papa clericorum, & civium voluntate Metropolitanum esse ordinandum, facit D. Hieronymus super Levit. cap. 8. & refertur in cap. licet ergo 8. questione 1. Requiritur autem (inquit) in ordinando sacerdote, etiam populi presentia, ut sciant omnes, & certi sint, qui prestantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdotium, & hoc attestante populo, secundum illud Pauli. Oportet autem illum, & testimonium habere bonum ab his, qui foris sunt; prosequitur late Soto de iustitia lib. 3. quest. 6. art. 2. conclusionem 9. vers. Accedit 3. qui nostri textus meminit.

2 In text. ibi, Optimus ordinetur.

Ergo qui promovet aliquem minus dignum, omisso digniore, peccat mortaliter, ut tradit D. Thom. 2. 2. quest. 63. art. 2. & quest. 185. art. 3. & ex nostro textu deducunt Ducen. regula 236. Rebus in praxi part. 1. tit. Pena contra collatores, num. 6. Spinus in specul. testamentor. Glossa 18. in principio, num. 8. ad finem, late Navarr. de oratione miscelan. 38. num. 1. & sequentibus Perez lib. 1. ordinam. tit. 6. l. 2. fol. 150. col. 2. ad fin. accedit Concil. Trident. sess. 24. de reformat. cap. 1. & cap. 18. quidquid doceat Glossa verbo, qua prestantior. 8. q. 1. & Glossa, verbo, ne malus in cap. Monasterium 16. q. 7. & in cap. 2. de officio custodis, pro concordia vide quæ scribam ad cap. ult. hac eadem dist.

In Glossa 1. Quatenus probat, quod Metropolitanus debet consecrari in civitate Metropoli, & non alibi, ad idem, textus in cap. ult. & ibi Glossa 52. dist. & cap. 1. dist. 16. & cap. si Archiepiscopus de tempor. ordin. Sylvest. in summa, verbo, consecratio 1. §. 1. & Betachin. lib. 3. de episcop. part. 2. 3. num. 1. fol. 157. in 2. vol. Tract. & Concil. Trident. sess. 21. cap. 2. de reformat. Hodie verò tam Archiepiscopi, quam episcopi consecrantur, ubicumque eis libet, secundum Zerol. in pract. Episcopali 1. part. verbo, consecratio pralatorum, num. 3.

In Gloss. verbo, Ex presbyteris. 4

ex qua notat Archidiaconus hic num. 1. quod ab ordine verborum potest argumentari, quod argumentum an, & quando procedat? vide Everard. in Topica iuris loco 1. per totum, & Claud. Cantaricula in Topica legal. cap. 13. in vol. 1. tract. fol. 260. in impressione antiqua, & hanc Glossam commendat Dominic. & Petrus, notabili 2. in cap. mandato de prebend. lib. 6. Felin in cap. cum dilecta verbo, ordo scriptura de rescript. Castillus de usufructu. lib. 2. cap. 6. num. 46.

C A P. Si in plebibus. XX.

S V M M A R I V M.

- 1 Archidiaconus quando Archipresbyter ruralis est mortuus an debeat illuc se transferre?
- 2 Dignus Pastor debet eligi.

1 **I**N textu. Qui textus videtur probare quod Archidiaconus civitatis, quando Archipresbyter ecclesie ruralis est mortuus, debet statim illuc se transferre, & curam illius ecclesie gerere, arg. cap. illud. c. nō liceat. 12. q. 2. ut ipsam plebē regat Archidiaconus, donec ibi ordinetur Archipresbyter, sed hic textus, & cap. illud & cap. 2. 82. dist. loquuntur in ecclesijs specialiter Archidiacono subiectis, secundum Innocent. in cap. 1. in Glossa, verbo, quia, ut ecclesiastica beneficia Glossa, verbo, de iure cōmuni in cap. bona de appellat. vel dic quod hoc competeat, iure antiquo, quod hodie per ius novum, & contrariam consuetudinē, sicut alia circa Archidiaconū est correctū, ut tradit Zerol. in pract. episcopali 1. part. verbo, Archidiaconus. At nostri textus meminit Garcia de benef. p. 7. c. 16. nu. 13. qui late materiam prosequitur.

Ibi, Dignus Pastor constituitur. 2

Ergo ad officium Episcopale sufficit quod dignus eligatur, prætermisso digniore: nam alicui

negotio prefectum eligere debens satis officio suo functus esse videtur, si dignum hominem pro negotij conditione prefecerit. Contrariam tamen opinionem tenet *Alexander Raudensis decis. Pizana 34. in principio, & à numer. 179. Rebello de obligationibus iustitia. lib. 3. quest. 4. quos refert, & sequitur Augustinus Barbosa Lusitanus de officio, & potestate Episcopi part. 1. tit. 2. Glossa 3. num. 29. faciunt, quæ tradit Divus Thomas 2. 2. quest. 185. art. 3. circa assumptionem alicuius ad Episcopatum in illis, quæ considerat ex parte eius qui assumitur, & ex parte illius, qui assumit. Vide Concil. Trident. sess. 24. de reformatione cap. 1.*

CAP. Agatho. XXI.

SUMMARIUM.

- 1 *Dictio Pro ponitur hic consecutive.*
- 2 *Consuetudo dandi certam pecuniã Imperatori quãdo Papa confirmabatur, tollitur.*
- 3 *Vitalianus quando fuit sedem adeptus?*

1 **I**bi, Pro. *Dictio pro, non imponitur hic causativè, sed consecutivè, sic in cap. ult. 74. dist. de cuius significatione. Vide Tiraquel. cessante causa limit. 20. num. 28. latè Tuschii tom. 2. littera D. conclusionem 342. Cened. singulari. 81. Nam quod hic dabatur erat quasi recognitio beneficiorum à Principibus Romanæ ecclesiæ collatorum, argumento cap. charitatem 12. q. 2. quæ hodie regalia dicuntur. Vnde æquũ erat, ut aliqua reciprocatio beneficiorũ fieret Imperatori, quæ nullo alio tempore melius fieri poterat, quàm cum electionem Pontificis confirmare debebat, hæc enim dies numeratur inter feriales, l. omnes dies in fine C. de fer. Sed postea quod primò offerebatur gratuitò, cepit exigi tanquam debitum. Ioannes Petrus Binius conf. 36. nu. 6. vol. 6.*

2 Ideo placuit Papæ Agathonis, & Imperatori. Constantino quarto Pogonato, ut hæc consuetudo tanquam mala penitus eliminaretur, ut hic textus, sicut etiam eliminatur consuetudo offerendi oblationes voluntarias, quas fideles in aliquibus festivitibus offerunt gratuitò: ita ut inviti ad eas cogi nõ possint, saltè quoad quantitatem, vel speciem rei oblata: Bernard. Dias reg. 499. Covar. variar. cap. 17. num. 3. Marian. Socin. de oblat. libello 3. fol. 320. in volum. 15. Tract. Franciscus Leo in suo Thesaurò, fori ecclesiastici, 2. part. capit. 13. numer. 33. & 44. novissimè Gabriel Pereira in tractatu de manu Regia parte prima

cap. 15. per totum à fol. 140. vide *Propositum lib. num. 4.*

Ibi, Item Vitalianus. *Qui adeptus est sedem anno Domini 657. ut habetur in Pontificali Romano Vaticano in illius gestis, sed fuisse creatum anno 655. tradit Baron. tom. 8. Annal. De ipso autem Vitaliano hæc habet Anathasius. Hic direxit responsales suos secundum consuetudinem cum synodica in Regiam urbem ad pijsimos Principes, significans de ordinatione sua, & dum suscepti essent, renovantes ecclesiæ privilegia reversi sunt. Per eisdem responsales direxit Constantinus Imperator beato Petro evangelia aurea cum gemmis albis miræ magnitudinis ornata in circuitu, moritur Vitalianus Pontifex anno Domini 669. sexto Kalendas Februarij, cum sedisset annos quatuordecim, & menses quinque, cuius probitas ita effulsit, ut inter sanctos Pontifices adscriberetur, vide Baron. dicto tomo 8. anno Christi 669. in principio.*

CAP. Adrianus. XXII.

SUMMARIUM.

- 1 *Imperator quare olim Papam confirmabat? & num. 2.*
- 3 *Sedes pro dignitate Episcopali accipitur.*
- 4 *Sedes Episcopales Cathedrales dicuntur.*
- 5 *Reges sunt patroni, & defensores ecclesiarum.*
- 6 *Reges Hispania, & Lusitania non subsunt Imperio.*
- 7 *Imperator an sit Dominus totius mundi?*
- 8 *Intellectio l. de precatio, ff. ad l. Rodiã de iactn.*

In textu. *Imperator olim de facto, nõ de iure Papam confirmabat, ut hic, & in Concilio Lateranensi habito sub Adriano I. anno Domini 773. præsentate Carolo magno, & episcopis 153. sed hoc fuit in remuneratione ex eo, quòd Carolus Magnus vocatus fuit ab Adriano ad defendendas res ecclesiæ, ut Glossa 1. hic. Sed hodie totum est contra, pro quo sunt videndi Restaurus de Imperatore quest. 99. num. 2. & 3. fol. 70. vol. 12. Tract. & Corsetus de potestate Regia 5. part. nu. 69 fol. 103. eodem*

eodem volumine, latè Cened. p. 1. collectan. 64. nu. 1. Bursatus consil. 126. nu. 3. & 4. Palat. de benefic. in curia vacantibus, §. 9. col. 1. Rebus. in Concordat. in proœmio, in principio, verbo, Rex. Cum Imperator nomen, & iura imperialia obtineat à Papa, ut tenent Hugo in tractat. de officio quatuor Pralatorum, tit. de duplici Papa potestate, num. 2. fol. 189. & de potestate seculari, & ecclesiastica, cap. 179. in vol. 14. tract. tres rationes vide per Glossam, verbo, affici, in cap. In Synodo, 23. infra eadem.

At bene Gretserus in defensione Bellarmini, tom. 1. lib. 2. de Romano Pontifice, cap. 29. vers. 6. argumentum, fol. 810. ait Gratianum in presenti, Canones à Segeberto schismatico confictos incautè in decreto intulisse, quod multis argumentis probat Cardinalis Baronius tom. 9. annal. anno Christi 774. num. 13. vers. Res accidit. Nam tantum abest, ut Carolus sibi arrogare voluerit electiones Pontificum, & episcoporum, ut potius suo promulgato decreto, eas statuerit esse liberas, ut probat idem Baron. Neque obstat, quod noster textus habetur etiam apud Iyonem in Pannonia, cap. 135. cum tamen Ivo Segebertum ætate præcesserit: quoniam Pannonia non dicitur Iyonis, quia sit ab Ivone composita, sed quia sit ex decreto Iyonis maxima ex parte decerpta; advertit Bellarminus de scriptoribus ecclesiasticis, tit. de Gratiano, vers. Secundo, fol. 185. Vide Navarr. in rubricam de iudicijs, 17. principali, nu. 70. qui nostri textus meminit.

Ibi, Sedem. Sedes pro ipsa dignitate episcopali accipitur, ut tit. Ne Sede vac. aliquid innovet, ideo sedes vacare dicitur, quando non est episcopus, & repleti quãdo episcopus in ea est. Cathedra ita p. sede, & potestate episcopali, ut Matth. cap. 23. vers. Secundo. Iustinianus in §. Sic igitur à nobis, in Authent. ut iudices sine quoquo suffragio, & novell. 8. sedem vocat, ibi. Qui tuam rexerit sedem, in Græco, cathedram. Cathedras, & dignitates simul dixit prælatorum Nicolaus 2. epistola Mediolanensi scripta, & in cap. 1. 7. q. 1. Cathedra dicta episcoporum potestas, quia munus sit episcopi docere per se, vel per alios, commillum sibi populum. cap. Inter cetera, 15. de offic. ord. docebant etiam olim episcopi in solio, vel cathedra, ut ait Eusebius lib. 7. historia eccles. cap. 5. & 26. not. ad Clement. Dudum, ad verbum, Cathedram de sepultu.

Vnde, & episcopales Sedes Cathedrales dictæ, quæ & matrices, ut matres à quibus aliæ diœceses generatæ, & gubernatæ sunt. cap. Venerabili, 22. de verborum significatione. Summi Pontifices dicuntur super Cathedram præminentia pastoralis constituti divina disponente clementia. Clement. 2. in princip. de sepultur. apud D. Chrysostom. in primatu, & in cathedra constitui, ait cap. fin. 40. dist. Ideo dignitas Sedes Apostolica hic dicitur, ubi eius Prælati sedent,

& in cap. Si à Sede, 31. de præbend. in 6. cap. 15. rogamus, 24. q. 3. cap. 34. Mutationes. cap. 44. Temporis, 7. q. 5. & alibi sæpe & dicitur à Græcis sedes hæc episcopalis, ut in Synodo Græca Constantinopolitana in templo Sapientia, habita sub Photio Patriarcha. Apostolica Sedes, quæ Romæ est, dicitur: quod inter Apostolos Dominus primam illam dignitatem posuit. Ioann. cap. fin. Matth. cap. 16. atq. Apostolica autē critate ab Antiochia Romam translata, cap. 1. & 2. & cap. Mutationes, 7. quest. 1.

In Glossa 1. Ex qua collige, quod Imperatores, & Reges sunt patroni, & defensores Ecclesiarum, & episcopatum regni, Paris. de Puteo de syndicat. nu. 3. fol. 361. in 2. vol. tract. & Restaurus de Imperatore, q. 100. nu. 26. fol. 71. in 12. vol. tract. impressione antiqua, & ideo si beneficiati, & prælati perturbentur in suis Ecclesijs, Reges tenentur illos defendere, & protegere, cap. Regum. cap. Administratores, 23. q. 5. Gutierr. lib. 1. Canon. questio. cap. 34. ex num. 22. Menoch. de recuper. possess. remedio 15. ex nu. 211. & de retinend. poss. remedio 3. q. 52. ex nu. 323. & de adipiscend. poss. remed. 9. nu. 43. Petrus Cened. 1. p. collect. 5. num. 3. & 2. p. collect. 4. nu. 3. & 4. & Aloys. Riccius collect. 270. Gabriel Pereira de manu Regia, cap. 7. num. 1. part. 1.

In Glossa, verbo, Per singulas. Docet Glossa Regem Hispaniæ Imperatori non esse subiectum, ut p. Covar. in reg. peccatum, 2. p. §. 9. Navarr. in cap. Novit, de iudicijs, notabili 3. nu. 32. & in rubrica de iudicijs, §. 17. num. 70. & Avendañ. de exequend. lib. 1. cap. 1. num. 7. & esse communem sententiam contra Feraldum cōprobat Parladorus rerum quotidianarum, lib. 1. cap. 3. num. 12. & plures alios, quos copiosè refert Cened. ad Decretum collect. 64. nu. 3. quibus adde omnium plenissimè disputantem Valdesium de Regum Hispania dignitate, cap. 18. per totum, & de nostro Portugalliæ regno notant omnes per textum ibi, in cap. Grandi, de supplenda negligentia prælatorum, lib. 6. & deducitur ex nostra Ordin. lib. 3. tit. 64. dum iubet leges Imperiales servari ea ratione tantum, quod in se habeant bonam rationem, non quod in hoc regno legis habeant authoritatem; notavit Cabed. 2. par. decis. 7. nu. 4. & decis. 8. nu. 3. Idem de Regibus Franciæ pbat textus in cap. Per venerabilem, qui filij sint legitimi. Casan. in Catalogo gloria mundi. 5. part. considerat. 28. Petrus Gregor. syntagm. iuris, lib. 47. cap. 14. num. 13. Oldrad. qui etiam loquitur in Hispania, conf. 69. ad fin.

Verum ijs obstat, quia Imperator totius mundi dominus appellatur, in lege de precatio, ff. ad l. Rodiam de iactu, & colligitur ex authoritate Evangelica, Luca cap. 2. Exijt edictum à Casare

Augusto, ut describeretur universas orbis. Ex qua hereticum esse negare Imperatorem esse totius mundi dominum, ait Bart. in l. Hostis, ff. de captivis, & docuit Glossa, verbo, in Germanos, in cap. Venerabilem, de electione. Bald. & Angel. in l. Bene à Zenone, C. de quadri. prascript. Iason. in l. 1. C. de sacrosanct. Eccles. Roland. cons. 88. num. 7. & 28. vol. 1. & est communis sententia ex multis, de quibus Alphanus collectan. 4. Gabriel lib. 5. communium, tit. de acq. rerum dominio, conclus. 2. Castaldus de Imperatore, quest. 52. & plures, quos refert Cevall. quest. 576. quibus adde Tuschum lib. communium, tom 4 littera I. conclus. 33.

- 8 Sed respondetur verius esse Imperatorem nunquam fuisse totius mundi dominum, quia nulla ratio, attento iure naturali, vel humano, hoc concludit, ut bene prosequitur Oldrad. cons. 69. Cassan. d. considerat. 28. Menhaca Illustrium q. 20. latissime Covar. d. 4. 9. nu. 5. Soto de iustit. lib. 4. q. 4 art. 2. Molina de iustitia, disp. 30. Nec obstat d. l. deprecatio; nam superba illa totius mundi appellatio, quam sibi Imperator usurpat, ab omni ratione est aliena, ut per supra citatos; vel per hyperbolem potest intelligi, vel melius per synedochem, accipiendo partem pro toto, quia scilicet magnæ parti cogniti orbis dominatur; vel intelligendo de illis partibus mundi, quæ Imperatori erant subiectæ, & sic restringendo ad terminos habiles, iuxta receptam doctrinam Glossæ, verbo, ab omnibus, in cap. 1. de constitutionibus, Glossa 1. in l. 1. C. de sacrosanct. cum similibus, de quibus Pretis de interpretatione ultimarum voluntatum, lib. 2. interpretatione 4. dubio 2. sect. 3. nu. 57. & 41. Sic etiam intelligitur autoritas illa Evangelij Luca cap. 2. Confirmatur denique, quia Imperator ipse profitetur aliquas esse gentes sibi non subiectas, l. Postliminiam, in principio, ff. de captivis, l. Mercatores, C. de nudinis, & mercator. l. Cunctos populos, C. de summa Trinitate. Adde posita ad cap. ult. num. 3. supra, dist. 1.

CAP. In Synodo. XXIII.

SUMMARIUM.

- 1 Bellarminus, & Baronius nostri textus meminere.
- 2 Ecclesia sancti Ioannis Lateranensis olim vocabatur sancti Salvatoris, fuit Ecclesia Roma.
- 3 Pœna mortis nunquam in iure Canonico intelligitur de naturali, sed de spiritali, hoc est excommunicatione.

- 4 An eadem res possit per aliquem donari, & simul confirmari?
- 5 Quando Reges possunt privilegijs renuntiare cum praiudicio successorum.
- 6 An possit Papa potestatem alicui dare, ut ipsummet deponat?

IN textu. Quem notat Præpositus in cap. Canones, nu. 3. supra, dist. 15. & vide optimè Baron. tom. 9. annal. anno Christi 774. nu. 13. vers. At non alterius, qui nostrum reprehendit Gratianum, & impostorem vocat cum Leonis Pontificis nomine & textum hunc referat; & vide eundem num. 15. vers. Verum quod dicitur, & tom. 10. anno Christi 964. nu. 21. & nu. 22. refert integra verba nostri textus, dicens hanc constitutionem, etsi verè fieri contigit, nullius esse robotis, cum à Leone Pseudopontifice, & sic non à legitimo Papa sit promulgata, quem vide num. 23. & sequentibus, circa textus confutationem. Adde Gretserum in defensione Bellarmini, tom. 2. lib. 2. de Romano Pontifice, cap. 29. vers. 6. argumentum, Bellarmin. de scriptoribus ecclesiasticis, verbo, Gratianus, vers. Secundo, fol. 185.

In textu, ibi, sancti Salvatoris.

Hodie vocatur Ecclesia sancti Ioannis Laterani ædificata, per mandatum Magni Constantini, in monte Celio in suis palatijs, & consecrata per Papam sanctum Sylvestrum, & fuit prima Ecclesia, quæ Romæ fuit ædificata, & hæc vocatur Ecclesia Romana, quæ supra alias habet principatum, quam solus Deus fundavit, & ab ipso Salvatore primatum obtinuit, ut ait Petrus de Monte, de primatu Petri, nu. 11. & habet infinita privilegia; ita ut solum contra Ecclesiam Lateranensem præscribatur spatium centum annorum, ut ait Salycet. & Antiqui, in Authent. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccles. ut reperitur declaratum in tabulis æreis in ingressu portæ principalis, ad latus dextrum dictæ Ecclesie muro infixis.

In fine textus, ibi, Ultimis supplicijs. Notata tamen, quod ubi in iure mortis, nunquam venit mors naturalis, sed spiritalis, hoc est excommunicatio. Farinac. in præctis criminalis, de delictis, & pœnis, 1. p. 9. 19. usq. ad nu. 12. Hic verò ultimum supplicium vocatur perpetua depositio secundum Præpos. nu. 3.

In Glossa. Docet Glossa, an una, & eadem res possit per aliquem donari, & insimul confirmari, & an inter

inter eum, qui donat, & eum, qui confirmat, necessario sit distinctio, *Glossa similis in cap. Inter dilectos, 6. de fide instrumentorum, Glossa, verbo, confirmavit, in cap. Cum inter canonicos, 21. de electione, & in cap. 1. de elect. lib. 6. tradunt Bart. Iason. nu. 26. Dec. nu. 21. Curtius num. 23. per textum ibi, in l. Et quia, ff. de iurisdictione omnium iudic. l. Si donata, 37. §. 1. ff. de donat. inter virum, post alios Felin. in cap. Cum Bertoldus, nu. 4. de sententia, & re iudicata, Suar. allegat. 8. nu. 16. qui nostræ Glossæ meminerunt.*

5 In Glossa ultima post princip. Controvertit Glossa, quando Imperatores possint suis privilegijs renunciare, de quo videbis latè Boer. decis. 31. qui disputat, an potuerit Rex Galliarum renunciare privilegio instituendi Pontificem suis maioribus concessio?

6 In Gloss. verbo, Apostolicam. Controvertit Glossa, an Papa possit potestatem alicui dare, ut ipsum deponat? Et in crimine hæresis, & de consensu Cardinal. affirmat, imò in omnibus se posse subijcere. Que quidem doctrina falsa est quoad posteriorem illius partem. Primò. Papa non potest se subijcere imperatori, ut illius iurisdictioni subiectus civili vere maneat, & obligatus, ita Canonista in cap. Ecclesia S. Maria, de Constitut. ubi Panor. nu. 7. & Felin. nu. 2. & Bald. in leg. Est receptum. Cod. de iurisd. omnium iudic. & Theologi in 4. dist. 18. & 19. & probatur, quia nec Imperator eam habet potestatem, nec etiam Summus Pontifex supra omnes alios, ne dum supra se ipsum, quia nemo dat, quod non habet. Deinde quia exemptio Papæ est privilegium non intuitu personæ, sed in honorem Christi datum, cui non potest Papa renunciare, sicut nemo potest renunciare privilegio in favorem communitatis concessio. Secundo. Fallit Glossa, quia Pontifex non potest spirituali potestati, quoad vim coercivam se submittere, ut latè Bellarmin. de concil. lib. 2. cap. 18. & Suar. in defensione fidei, lib. 4. cap. 7. num. 3. & probatur, quia omnis iurisdictione ecclesiastica pendet, & manat à Summo Pontifice, ipse vero non accipit potestatem coercivam supra se ipsum, quia nullus nisi volens potest se punire, non tamen cogi, ergo neq. alteri potest eam potestatem communicare, unde colliges non posse per censuras compelli. Ita Suar. de censur. disput. 5. sect. 1. num. 27. & deinceps Sayr. lib. 1. Thesaur. cap. 1. nu. 22.

Non erit tamen negandum posse Papam se submittere iudicio alterius, tanquam arbitro, non tanquam proprio iudici iurisdictione utenti in personam ipsiusmet pontificis: qui modus est voluntaria subiectio. Ita D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 1. ad 2. Dixi voluntaria, quia p vim,

& tyrannidem pontifex iudicabitur ab aliquo id permittens, vel eligens ad vitandum maius malum, & tunc nulla intervenit renunciatio privilegij, quia pontifex à nullo potest iudicari, ipso etiam consentiente. Recurre ad cap. 9. nu. 6. dist. 19. & ad cap. Nunc autem, 7. num. 5. dist. 21. Quoad priorem, vero partem vide ad cap. Si Papa, dist. 40. & adde posita ad cap. Satis evidenter, nu. 1. & 2. 96. dist.

CAP. Salonitanæ. XXIV.

S V M M A R I V M.

- 1 Mandanti prohibita à iure non debet obedire; & quando quis deobligetur?
- 2 Excommunicatio quomodo cognoscatur, an sit lata sententia, vel ferenda?
- 3 Rati habitio episcopi non confirmat ordinationem factam.
- 4 Pontifex non potest illatam ecclesie iniuriam remittere.
- 5 Appellari potest à sententia excommunicationis conditionali.
- 6 Appellare non potest excommunicandus, ut solvat pensionem, si pensioni consentit.
- 7 Excommunicatus sub conditione, si iudex ea pendente decedat, an maneat excommunicatus?
- 8 Excommunicatus sub conditione, an mutato domicilio maneat ligatus?
- 9 Iniuria ab aliquo remissa, debet per iudicem vindicari.

IN textu, ibi, Iussissent. Ex quo collige, quòd mandanti prohibita à iure nemo debet obedire, cap. Dilectus, 15. de tempor. ordinand. & dum certo sunt iniusta mandata etiam superiorum, non sunt implenda, cap. Julianus, 11. q. 3. Gregor. de Valentia tom. 3. disput. 5. q. 3. part. 2. Aldrete de religiosa disciplin. tuenda, lib. 2. cap. 4. quia nec autoritas superioris iubentis excusat à peccato, cap. Quicumq., cap. De rebus, 12. q. 2. cap. Docuimus, 11. q. 3. cap. In canonicis, 16. q. 1. cap. Decimas, 16. q. 7. l. Furti. §. Qui iussu, ff. de his, qui notantur infam. l. Servus, ff. de action. Excusabitur tamen in relevatione aliqua ex parte pœnæ, non tamen in totum. Si modo qui exequitur coactè faciat ex iussu, vel metu superioris, ut hic textus in cap. Amputatis, 86. dist.

86. dist. cap. Dixit, 24. q. 1. cap. Diaconi, 28. dist. cap. Miles, 23. q. 5. vel si dubium sit, an præceptum sit iustum, vel iniustum, cap. Quid calpatur, 23. q. 1. l. Ad ea, ff. de regul. iur. Præsumitur enim pro superiore, & pro persona publica, quod bene iusserit, & statuerit, & ideo exequendum eius mandatum, l. Servo invito, §. Cum prætor ff. ad Senat. consultum. Trebel. l. penult. ff. de iustitia, & iure, & iustus superioris an, & quando exulet? ultra Archidiacon. hic nu. 4. vide Aloysium Riccium, collect. 1372.

2 Ibi, Sub excommunicationis.

Nota quod ista excommunicatio non est latae sententiæ, sed comminatoria. Idem Glossa, verbo, sub excommunicatione, in cap. 1. de locato & Glossa, fin. in cap. 1. de sagittarijs. & Glossa fin. in cap. Cum esset, de testamentis, late Peres lib. 8. Ordinam. tit. 5. l. 7. pag. 176. col. 1. vers. Quæri solet, qui nostri textus manumit. Et quomodo cognoscatur, an sit latae sententiæ, vel ferendæ, vide Sylvest. in summa, verbo, Excommunicatio, in 1. nu. 22. Navar. cap. 27. nu. 12. Tirac. in l. Si unquam, verbo, revertatur, à num. 32. C. de revocand. donat. Notari tamen debet, quod quando sunt Canones, vel præcepta iudicum, ut aliquid fiat, vel non fiat sub præca excommunicationis, licet non sint verba latae sententiæ, tamen transgrediens dicta præcepta, vel Canones comminatorios, excommunicabitur sine monitione; ita tenet Bartholomeus Humada in l. 10. tit. 9. partit. 1. Glossa 1. nu. 8. fol. 88.

3 In vers. Ego autem. Ponderat Rebuffus in praxi, p. 1. tit. formula dimissoriarum, num. 14. & ex illo docet, quod per ratihabitionem episcopi non confirmatur ordinatio iam facta, sine dimissorijs præcedentibus, quia ratum quis habere non potest, quod suo nomine non est gestum, regula ratum, de regul. iuris, lib. 6. & tantum hic relaxat episcopus ex corde iniuriam, quam ordinatus sibi fecerat.

4 Ad finem textus, ibi, Relinquere non possunt. Igitur Papa non potest illatam Ecclesiæ iniuriam remittere, ut ex nostro textu deducit Boerius decis. 120. num. 5. Glossa, in cap. 1. verbo, punire, de penis, lib. 6. Glossa 1. in cap. Contingit, de sentent. excommunicationis, ex inde inferens, quod pater non possit remittere necem, aut iniuriam filio factam, alijs filijs, & fratribus iniuriati iniuris, argumento textus in cap. Quintavallis, ibi. Pro offensa, quam filius ipsius, & ibi Bald. in princip. de iure iurando, tradit post alios idem Boerius d. num. 5.

5 In Glossa, verbo, Sub excommunicationis, ibi, à tali excom-

municatione potest appellari.

Amplia istam regulam, quod à sententia excommunicationis conditionali possit appellari ante adventum conditionis, etiam si profertur excommunicatio his verbis; Ex nunc pro ut ex tunc; ut si iudex dicat nisi satisfeceris creditor intra mensem ex nunc excommunicatus sis; per hoc non videtur quis excommunicatus à tempore sententiæ; sed tunc demum post impletam conditionem, quia licet adverbium ex nunc, sit præsentis temporis, tamen futurum effectum denotat, & appellatio interposita ante adventum conditionis suspendit sententiam excommunicationis latam, ut ait Sylvest. verbo, Excommunicatio, in 2. num. 1. vers. 15. Navar. in Manual. cap. 27. nu. 272. vers. Undecimo quid. Covar. in cap. Alma, 1. p. §. 10. à num. 4. & Gutier. lib. 1. Canonic. cap. 4. ex nu. 20.

Limita primò, nisi consensus ipsius excommunicandi accedat in sententiâ, vel præcepto iudicis, ut fit frequentissimè in Romana Curia, ubi qui reservationi pensionum factæ à Papa consentiunt; si excommunicentur ea conditione, ut si pensionem intra certum terminum non solverint, ratione huius consensus, non poterit qui consentit, appellare ab hac sententia excommunicationis, pendente conditione, neq; ante diem secundum Alb. in cap. P. & G. nu. 9. in fine, de officio delegati. Iason. in l. Si convenerit, num. 22. ff. de iurisdictione omnium iudic. Caelianus Cotta in memorabilibus, verbo, appellari, Casador. decis. 12. de rescript. & decis. 2. de pension. super reg. Navar. d. cap. 27. nu. 272. vers. Duodecimo. Limita secundò, in excommunicatione latae sententiæ, quia tunc per appellationem non suspenditur excommunicatio, cap. Pastoralis, 53. §. Verum, de appellat. cap. 15. cui, §. fin. de sententia excommunic. in 6. Capell. Tholos. decis. 299. & 300.

In eadem Glossa, ad finem. 7

Afferit Glossa excommunicatum sub conditione, etiam si iudex, ea pendente, decedat, nihilominus adveniente conditione, ligari. Sed obstat quod censura latae sub conditione, non censetur latae dum promulgantur, sed dum conditio advenit, & excommunicatio in proposita specie non potest fingi, seu censeri lata tempore advenientis conditionis; sicut namq; impossibile est, quod iudice mortuo illa sententia feratur, ita quoq; id impossibile est perfectionem, l. 3. §. Ex contrario, ibi. Contra naturam, iuncto fine, ff. de acq. possess. Bart. receptus in l. Si is, qui pro emptore, nu. 22. ff. de usucapionibus. Gomes 1. tom. cap. 3. num. 2. Accedit in confirmationem, nam receptum est in fictionibus translatis de tempore ad tempus, necessariam omnino esse habilitatem extremorum, nempe tempo-

temporis, à quo fictio oritur, & temporis ad quod trahitur, *Bart. receptus in d. l. Si is, qui pro emptore, & ibi late resolvit Iason. à nu. 105. quidquid Alciatus lib. 3. paradoxorum, cap. 16. hanc communem sententiam evertere nitatur. At in proposito deficit habitus extremorum; tempus enim extantis conditionis non est habile in potentia, mortuo iudice, à quo ipsa excommunicatio causam habet, cap. Sententia, II. quest. 3. Glossa penult. in cap. 2. de officio ordinari.*

8 Vnde contrariam opinionem satis probat *Glossa in cap. à nobis, I. de sententia excommunicat. Archidiaconus in cap. 2. de constitutionibus, lib. 6. Quidquid contrarium cum Glossa hic tueantur DD. communiter Bald. nu. 9. in cap. Præterea, 2. de appellationibus. Ioann. Andr. in regula, cum sunt iura, lib. 6. Poterit tamen communis opinio defendi, quando potestas ferendi prædictas censuras competet iudici mortuo, ratione suæ dignitatis, seu officij, tunc namque semper adest, vel successor iudicis mortui, qui idem iudex reputatur, cap. Quoniam de officio delegati, l. Proponebatur, 76. ff. de iudic. vel saltem ipsa dignitas, seu officium, quod nunquam moritur, cap. Si gratiosè, de rescriptis, lib. 6. Sic sanè recte defenditur Glossa nostra, ut scilicet mors iudicis non impediatur quominus censura sub conditione latæ suam obtineant vim, quando potestas ferendi illas ei competit nomine dignitatis, seu officij. Sic aliàs non videtur tuta sententia, Glossa in cap. Præterea, de appellationibus, afferentis excommunicationem sub conditione, mutato interim domicilio, nihilominus adveniente conditione ligari; parum namque advertit huiusmodi excommunicationem ante conditionis eventum, latam non censi, & cum per mutationem domicilij desierit quis esse subditus, Glossa I. in cap. Dilectus, 2. de rescriptis, haud dubiè prædicta censura non ligabit, iuxta reg. cap. 2. de constitutionibus, lib. 6. observat ibidem Archid. & in cap. Ubicumq; nu. 4. 13. q. 2. Hostiensis. & Butrius in d. cap. Præterea.*

9 In Glossa, verbo, Relaxari.

Ex qua nota, quod possumus quæ in nos committuntur remittere, quæ verò in Deum commissa sunt, non nisi cum magna discretionè, nec sine pœnitentiâ debemus relaxare, cap. 28. Si is, 23. q. 4. Hinc est quod iniuria honestæ personæ illatæ, etiâ ab ea remissa, vindicatur per Curiam, *Iacobus de bello vius, tit. de iniurijs, nu. 67 qui etiâ reperitur in vol. 4. tract. fol. 36. antiqua impressione, ut pœna applicetur Fisco. Paris. de Puteo de syndicato, §. Dicit constitutio, nu. 15. vol. 2. tract. fol. 384. eadem impressione.*

C A P. Cum longè. XXV.

S Y M M A R I U M.

- 1 Doctores qui nostri textus meminere.
- 2 Reges Hispania, & Lusitania habent ius presentandi Episcopos, & Archiepiscopos. & nu. 3.
- 4 In generalibus derogationibus non continentur Regij patronatus.
- 5 Archiepiscopus Toletanus, an præcedat Bracharensi? & nu. 6.
- 7 Tutela est onus, & eam administrare est officium virile.

IN textu. Cuius meminere *Gregor. Lopez l. 18. tit. 5. part. 1. Boyadilha in sua Politica, lib. 2. cap. 18. nu. 215. Gutierrez practica. lib. 3. q. 13. nu. 72. Marian. in historia Hispania, lib. 24. cap. 16. & lib. 25. cap. 5. ubi ait, quod Papa Adrianus VI. concessit Carolo V. Imperatori, & eius successoribus ius presentandi episcopos Hispaniæ, qui antea providebantur ad supplicationem Regum, de quo etiam meminit, *Gil Gonzales de Avila in sua histor. de Salamanca, lib. 3. cap. 18. quem refert, & sequitur Garcia de beneficio 5. p. cap. 1. nu. 218. Contrarium scribit Pereira à Castro de manu Regia, tom I. fol. 234. nu. 76. qui habet, hoc ius presentandi in Lusitania esse à tempore Regis Alphonsi V. & vide Azaved. lib. 1. tit. 6. l. 1. nu. 4. Spinum in speculo testamentor. Glossa 4. in principio, num. 3. Covar. in reg. possessor. 2. p. 4. 10. ex nu. 5. Humada l. 18. tit. 5. Glossa I. fol. 49. Didacus Peres lib. 1. Ordinamenti, tit. 6. l. 2. ex pag. 149. vers. Item Regis Hispania, post alios Cened. q. 22. nu. 27. & vide quæ scripsi ad cap. Qui episcopus, supra, 23. dist. & cap. Reatina, hac ead. dist.**

Ex quibus collige optimis rationibus defendi itus, quo Hispaniarum, & Lusitaniæ Reges potiuntur in Ecclesijs Cathedralibus nominandi, seu presentandi episcopos, & Archiepiscopos ad eandem quoquo modo vacantes. Probat quia ius providendi Ecclesias Cathedralis ad Summum Pontificem spectat, vel ad eos, quibus ipse Pontifex permiserit. Constat autem ex antiquissimis temporibus, quæ omnium hominum memoriam excedunt, Hispaniæ, & Lusitaniæ Regibus, hoc ius nominandi ad Ecclesias Cathedralis esse permissum; ergo de iure isto minime videtur dubitandum. Facit, & alia ratio, quæ maximè convenit nostris Hispaniarum, & Lusitaniæ Regibus, quos constat Regna, & Ecclesias à Maurorum manibus,

nibus, & potestate eruisse, ut meminit *Glossa penult. in d. cap. Adrianus*, in fine, & quia Ecclesias ipsas maxima ex parte erexerunt, & amplissimis redditibus exornarunt, ut latissime prosequitur *Thomas Bosius de signis Ecclesie, lib. 20. signo 87. cap. 6. Valdeus de dignitate Regum Hispanie, cap. 21.* & in singulis Regibus Lusitanie, præcipue in Rege Alphonso I. in Ioanne III. & in potentissimo Emmanuele sigillatim, probat *Antonius à Vasconcellos in suis elogijs, sive anacaphal.*

3. Vnde non solum ex privilegio Romani Pontificis, sed etiam ex generali iuris communis concessione, qua constituentibus, aut dotantibus Ecclesias conceditur potestas presentandi ad easdem, videtur hoc ius Principibus Hispanie, & Lusitanie competere, ut voluit *Archidiaconus in cap. Electio, dist. 12.* & post *Baldum*, & alios *Palat. in introductione, rubrica de donat. inter virum, us. 24.* & post alios *Covar. in d. regul. possessor. 2. p. 9. 10. à num. 5.* & alij, quos refert *Cened. ad Decret. collectan. 64. nu. 1.* quibus adde *Gamill Borrellum de præstantia Regis catholici, cap. 50. à nu. 4. Azaved. ad l. 1. tit. 6. lib. 1. recopilat. per totum, & de Ecclesijs Cathedralibus nostræ Lusitanie Cabed. de patronat. Regie corone, cap. 37. num. 2.* & per totum; facit tandem ratio, quia maxima interest Regum, atque universæ reipublicæ, ut qui eliguntur ad episcopatus Regni, Principis inimici, aut suspecti non sint propter periculum seditionis, & ne Regni pandantur consilia, ut post alios advertit *Borrellus*, ubi proxime.

4. Non obstat etiam resolutio, quod iustissime Ecclesia concessum laicis, & principibus secularibus privilegium, ex iustis rationibus abrogavit in *cap. 2. incipit Adrianus*, cum sequentibus, 63. dist. quia respondetur in his generalibus derogationibus non contineri, sed potius exceptum ceteri ius nominandi, & eligendi, super Cathedralibus competens Imperatoribus, Regibus, & Principibus alijs. Imò ex eisdem rationibus inviolabiliter eis esse servandum, ut habet *Trident. sess. 25. de reformat. cap. 9. vers. Exceptis patronatibus*, notat in specie *Azaved. dist. 6. l. 1. num. 4.* Sicut etiam receptum est non comprehendi idem ius in reservationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt de omnibus Ecclesijs Cathedralibus, pro Summo Pontifice, eiusque dispositione: nam exceptum esse ius patronatus ad Reges, & alios Principes spectans, notavit *Glossa ad reg. 40. Cancellaria*, & post eam, & *Rebus. in praxi beneficiari, 3. p. signaturæ, nu. 61.* cum sequentibus, & *Lambertin. de iure patronat. lib. 2. part. 3. q. 9. art. 11. per totum.* Notavit *Azaved.* ubi proxime. *Covar. practicar. cap. 36. num. 2.* & alij, de quibus *Cened. ad Decret. collectan. 79. num. 2.* quibus addo *Gonzales ad regul. 8. Cancellaria, Glossa 24. anno 153. Cened.*

bed. de patronatibus, cap. 10. num. 3. & cap. 35. num. 7.

In textu, ibi, **Maneat Toletano Pontifici.** Igitur per hæc verba concedit Papa Archiepiscopo Toletano, ut presentatos per Regem Hispanie, & Gallicie posset confirmare, & conservare; quod aliqui putant esse magnam prerogativam Archiepiscopi Toletani, contra Archiepiscopum Bracharensem, prætendentem se Primate Hispaniarum; quia si fuisset Primas, illi fuisset data huiusmodi potestas, ut ait *Præposit. hic, vers. Nota*, quem probat *Gregor. Lopez part. 1. tit. 5. l. 9. verbo, Primado*, qui inepte pro hac opinione citat *Albericum in rubric. de statu hominum, ad fin. pro quo facit, quod dicit Ioannes Franciscus de Panvinis de officio, & potestate Capituli Sede vacante, praludio 6. nu. 13. vol. 15. tract. fol. 170. in impressione antiqua, & in noviori, tom. 13. part. 2. fol. 412.* ubi enumerans omnes Primates, Bracharensem non meminit. At hæc nebulæ à Doctoribus exhalatæ non possunt veritatem obscurare, sed in aeres, & fumos evanescent. De quo citius opus integrum in lucem edere curabimus, & contentiosam hanc litem, quæ rationibus, quæ Doctorum argumentis ita dirimemus, ut Leberide cæcior habeatur, qui huc Bracharensem Sedis Primate non agnoverit.

Interim non obest textus in presenti, ubi ob Regis Hervigij absentiam conceditur facultas Toletano instituendi, & confirmandi episcopos, & Metropolitanos. Idem enim decretum iuri, & prerogativæ aliorum Antistiti nullo modo derogat. Accedit Gothicis omnia obtinentibus cum Canonem nullius effectus fuisse. Vnde merito *Glossa in presenti, verbo, Privilegio*, dicit potius onus, quam ius Primatæ concessum fuisse Toletano episcopo; sequitur *Turicrem. num. 2.* Maxime cum textus ille desumptus fuerit ex Concilio Toletano, quod nullum Primatæ ius concedere poterat, & dato quod potuisset, hoc non fecit, sed tantum contulit quandam potestatem confirmandi prelatos electos, nec ullum verbu invenies per totam textus seriem, in quo de iure Prælatæ fiat mentio, imò potius reservat ius, & privilegium cuiuscumque aliæ provincie, ibi. *Salvo privilegio cuiuscumque provincie.* Quam traditionem maximo rationis pondere firmatam firmat *Navarr.* qui veritatis magis, quam Platonis amicus tom. 2. relect. in *cap. Accepta, de restitut. spoliatorum, in solut. 8. oppositionis, num. 31. fol. mihi 150. col. 2. littera C.* Archiepiscopum Bracharensem Hispaniarum vocat Primate. Sic hic pro multis, inter quos est etiam *D. Maur. Ferrer. in histor. B. Iacobi, lib. 1. cap. 14. fol. 53. & frater Prudent. Sandoval lib. 1. de antiquitat. civitat. Tundens.*

In Glossa

In Glossa, verbo, Atq; Galli-
ciae, in addit. Vbi habetur, quod omnis

tutela est onus. Idem tenet
l. *Memimus*, in fin. C. de legitim. heredib. & l.
Tria onera, de excusat. tutor. Eam tamen admi-
nistrare est officium virile, ut tenet *Nepos de*
monte Albanio, de except. art. II. nu. 23. fol. 84. in
vol. 9. tract. in impressione antiqua, & in noviori. tom.
3. part. 2. fol. 105.

CAP. Clerici. XXVI.

S V M M A R I V M.

- 1 *Plebs non debet iam electioni interesse.*
- 2 *Plebs est collectio ignobilium, & quae
persona sub plebe contineantur?*

IN textu. Licet enim plebs debebat
olim electioni consentire,
iam hac potestas omnino est abrogata, ex
cap. *Non est permittendum*, 6. supra, hac ead-
dem dist. Et ex antiquissimo Sardicensi Conci-
lio habito sub Iulio I. circa annum salutis Do-
minicae 340. refertur in cap. *Ofius*, 2. de electione,
ubi eam reddit rationem, ne ad clamorem po-
puli fiat electio, quia manifestum est potuisse
plures eorum, qui synceram fidem non habent,
pretio, & mercede corrumpi; iunctis multis,
quae de vulgi levitate, & inconstantia, & vanis
populi vocibus non audiendis, per textum in l.
Decurionum, C. de penis, & in l. *Ad bestias*, in prin-
cipio, ff. eodem tit. cum similibus, late prosequi-
tur *Petrus Gregor. ad Decretales*, tract. de electione,
cap. 5. à nu. 18. & ex Platone, & alijs Philoso-
phis, *Marcus Mantua singulari* 194. Facit etiam
ratio, quia praesentia, & acclamatio populi li-
bertatem tollit, ut probat l. *Si privatus*, ff. qui, &
a quibus; cessante vero libertate, cessat, & irrita
est electio, cap. *Vbi periculum*, §. *Ceterum*, de ele-
ctione, in 6.

In textu, ibi, Plebis. Plebs est col-

lectio ignobi-
lium, *Aulus Gellius lib. 10. noctium Atticarum*, cap.
20. in qua gentes civium patritiae non sunt.
Guido le Roville de iustitia & iniustitia, cap. 5. in 1.
vol. tract. fol. 32. Non tamen hac appellatio ple-
bis tam plena est, quam populi, apud Roma-
nos, qua omnes cuiuscumque generis homines,
& cives continebantur plebei, senatores, equi-
tes, & sacerdotes. Strictior autem plebeorum
nuncupatio, à qua excludebantur alij, §. *Plebis-*
citum, *Instit. de iure naturali*, & l. *Plebis*, 238. ff. de
verborum significat. *Isidor. lib. 9. etymologiarum* cap. 8.
Multitudo ignobilium in dict. §. Plebiscitum, &

Iustinian. in Novella 6. Quomodo opori. §. 1. vocat
laicos idiotas, & *Paulus 1. Corinth. cap. 14. vers.*
16. cap. Saculares, 33. *quest. 2. cap. Saculares*, 19e
de consecrat. distinct. 2.

CAP. Vota. XXVII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Electio est sedativa rixarum.*
- 2 *Haeretici huius temporis consulantur.*

IN textu, ibi, Per pacem. Cum
enim
electio sit sedativa rixarum, ut tenet *Ioan.*
Cirier de primogenitura, lib. 2. *quest. 14. num. 3.*
fol. 106. vol. 13. tract. Ideo saeculares, & popu-
lus saepe permittentur adesse electioni cum
clero; de quo agit *Bursatus lib. 2. cons. 126. nu. 3.*
qui nostri textus meminit.

In textu, ibi, Civium. Ex his ver-

bis inepte
colligunt haeretici huius tempestatis, electionem
episcoporum ad populum iure divino pertinere.
Contrarium namque demonstratur ex authori-
tate *Pauli ad Hebr. 5.* dum scribit neminem de-
bere assumere sibi honorem, nisi vocetur à
Deo, tanquam *Aaron*. Constat autem à *Moyse*
electum esse *Aaron*, absque populi multitudine.
Exod. cap. 4. cum sequenti. Sicut etiam idem
Moyse alios ministros solus legitur elegisse,
Exod. cap. 18. Confirmatur deinde ex varijs ra-
tionibus, propter quas hanc potestatem iustis-
sime populo, & laicis interdixit Ecclesia, quas
supra tetigimus, & constat ex cap. 2. de electione,
cap. *Non est permittendum*, 63. dist. cum alijs, quae
repetere non oportet. Ex quibus ita contra
Lutherum, *Calvinum*, & alios eorum sectato-
res, late comprobatur *Bellarmin. lib. 1. de clericis*,
cap. 7. per totum; & esse constantem, & veram
omnium catholicorum sententiam, testatur
Azor. tom. 2. instit. moral. lib. 3. cap. 28. q. 4.

CAP. Quia sancta. XXVIII.

S V M M A R I V M.

- 1 *Baronius de nostro textu dubitat.*
- 2 *Consuetudo facit non esse delictum, quod
alias esset.*
- 3 *Imagines sanctorum sunt venerandae,
sicut illorum reliquiae.*
- 4 *Succesores predecessorum facta mutare
possunt, si sint perniciose.*

IN textu. Collige ex decreto Stephani Pontificis debere fieri presentibus legatis Imperatoris, sed de veritate huius decreti, & quod non sit Stephani, multum dubitat *Baronius tom. 9. annal. anno Christi 816. num. 101. per totum.* Praesertim cum Ludovicus Imperator anno sequenti, in constitutione à se edita de donatione facta Romanae Ecclesiae, declarat liberam esse velle electionem, & coronationem Romani Pontificis, nec ad aliud teneri, qui creatus est Pontifex, nisi ubi est consecratus legationem mittere ad ipsum Imperatorem, ut ponderat idem *Baronius, loco supra citato, quem legito; & circa materiam textus, vide late Boerium decis. 31.*

2 Ibi, Consuetudo. Collige ex textu, quod consuetudo in recipiendis muneribus, facit non esse delictum, quod alias esset delictum, *cap. Obijciuntur, 22. q. 4. & an in delictis excuset, Glossa, verbo, consuetudine, in fin. in cap. Deniq, dist. 4. Cassan. in consuetud. Burgund. rubric. 4. §. 23. nu. 34. & 35. Covar. 2. p. de matrimon. cap. 7. §. 3. nu. 5. ad finem. Roland. cons. 58. num. 19. lib. 4. Perus decis. 62. num. 14. Seraphin. de privileg. iuram. priv. 83. num. 56. Gutierr. pract. lib. 3. q. 29. nu. 22. Mexia de tassa panis, concl. 3. nu. 25.*

3 In Glossa, verbo, Destruxit, in fine, ibi, Memoria Dei. Et ideo imagines sanctorum, sicut reliquiae sunt venerandae. *Durandus in Rationale divinarum, lib. 1. cap. 3. Petrus Cened. 2. part. collect. 52. num. 1. & 3. & 3. part. collect. 22. num. 1. vide Cassan. in Catalogo, 3. part. considerat 44. & 47. Sanchez lib. 2. in Decalog. cap. 43. à num. 3. ad 21. & illarum violatores puniendi, l. Qui statuas, ff. ad l. Iul. Maiest. Menoch. de arbitrariis casu 376. Boer. decis. 301. num. 17. Simanch. de catholic. inst. cap. 33. à num. 17. latissime Fran. Apsis Suar. in defensione fidei, lib. 2. cap. 11. per totum, & cap. 12. Iacobi Britanniae Regis argumenta adversus imaginum adorationem, mira ingenij subtilitate, ac dexteritate dissolvit. Utrum verò sanctorum reliquiae maiori veneratione, & cultu habendae, atque adorandae sint, quam eorundem imagines? Respondeo, si loquamur de genere, sive specie adorationis, eandem omninò adorationem dulcia exhiberi reliquijs, & imaginibus sanctorum absolute tamen nobiliorem, sive maiorem deberi reliquijs. Ratio est quia, reliquiae sunt quaedam partes sanctorum intrinsecae: imagines verò sunt quid extrinsecum. Deinde inferior adoratio tribuitur imagini, quam prototypo, ut auctor est *Vasquez tom. 1. in 3. part. disp. 108. cap. 16. Sed reliquiae sunt partes prototypi, er-**

go maiori adoratione dignae sunt. Vide *Suar. citat. lib. 2. cap. 10. ubi multa doctè congerit de reliquiarum veneratione.*

In Glossa, verbo, Destruantur. Successores praedecessorum facta mutare possunt, si viderint ea perniciose *Michael Vlturinus de regimine mundi, secunda principali quaestione, num. 3. vol. 14. tract. fol. 284. in impressione antiqua, & in noviori, tom. 16. fol. 103. Episcopus Thelesin. in Thesuro fori eccles. 1. part. cap. 1. num. 13. licet de honestate teneantur servare pacta praedecessorum. Restaurus de Imperatore, quaest. 114. nu. 18. vol. 12. tract. in impressione antiqua, & in noviori, tom. 16. fol. 30.*

CAP. Cum Adrianus. XXIX.

S Y M M A R I V M.

- 1 Doctores qui nostri textus meminere.
- 2 Inimicus quomodo praesumatur ex non salutatione?

IN textu. Cuius meminit, & eius materiam eleganter prosequitur *Baronius tom. 9. annalium, anno Christi 774. num. 15. veri. Sed, & repugnat, & num. 16. veri. At quod dicunt, & anno Christi 816. in fine. Adde Boerium decis. 31. Bursat. cons. 126. in principio. Xuat. allegat. 8. num. 10.*

In Glossa ultima, ibi, praesumitur inimicus. Docet Glossa ex eo quod quis non vult salutare alium praesumi inimicum, quam dicit singularem *Barbatia in cap. Repellantur, de accusationibus, & ibi Abbas nu. 2. & in cap. Olim, num. 6. de iniurijs. Intellige si talis antea solebat illum salutare, vel si salutatus ab illo non respondit Felin. in proemio Gregoriano, num. 19. Gygis de crimine laesa Maiestatis, tit. quomodo, & per quos quaest. 3. nu. 34. Hypol. in l. 1. §. Praeterea, nu. 8. ff. de quaestionibus, refert alios *Mascard. de probationibus, vol. 3. conclus. 1159. nu. 16. & 17. quibus adde Navarr. de restitutione, lib. 2. cap. 1. nu. 102. fol. 337.**

CAP. Ego Ludovicus. XXX.

S Y M M A R I V M.

- 1 Ludovicus renuntiavit privilegio electionis.
- 2 Romanus